

ATESTATO Nr. 0428	KOMPLEKSAS	BENDRASIS PLANAS RENGIMO ETAPAS ESAMOS BŪKLĖS STADIJA	TOMAS	METAI
	U-1156		I	2013

  Plungės rajono savivaldybė

Kuriame Lietuvos ateitį

KULIŲ MIESTELIO TERITORIJOS

BENDRASIS PLANAS

RENGIMO ETAPAS. ESAMA BŪKLĖ

PLANAVIMO ORGANIZATORIUS:

PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS
ADMINISTRACIJOS DIREKTORIUS

BENDROJO PLANO RENGĖJAS:

UAB „URBANISTIKA“

PAREIGOS	PAVARDĖ	PARAŠAS
DIREKTORĖ	G. MINEIKIENĖ	
DIR. PAV. VYR. ARCHITEKTĖ	A. KAŽIENĖ	
PROJEKTO VADOVĖ	D. ROKIENĖ	

PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJA

UAB „Urbanistika“
A. Goštauto g. 8
LT-01108 Vilnius

2013-12-13 Nr. AS-5257

2013-12-09 Nr. 01-13/1003

**DĖL PATELIŲ IR KULIŲ MIESTELIŲ BENDRŪJŲ PLANŲ ESAMOS SITUACIJOS
DERINIMO**

Savivaldybės administracija be esminių pastabų derina Plungės rajono savivaldybės Patelių ir Kulių miestelių bendrųjų planų esamos būklės analizę.

Administracijos direktorė

Asta Beierle Eigirdienė

V. Matavičius (8 448) 73 137,
el. p. vaclovas@plunge.lt, 2013-12-13

KULIŲ MIESTELIO BENDROJO PLANO SUDĖTIS

RENGIMO ETAPAS

I Tomas 1. ESAMOS BŪKLĖS ANALIZĖS STADIJA

1. Esamos būklės analizės aiškinamasis raštas

2. Bendrojo plano brėžiniai:

Žemės naudojimo brėžinys M 1:5000;

Inžinerinės infrastruktūros brėžinys M1:5 000;

TURINYS

Darbą parengusių specialistų sąrašas	5
1. ĮVADAS	6
1.1. Miestelio bendrojo plano rengimo teisinė aplinka	6
1.2. Bendrojo plano rengimo tikslai ir uždaviniai	8
2. IŠORINĖ STRUKTŪRA	10
2.1. Miestelio padėtis Lietuvos ir Telšių regiono urbanistinėje struktūroje	10
2.2. Kulių miestas Plungės rajono bendrajame plane	16
2.3. Išvados	18
3. MIESTELIO STRUKTŪRA IR TERITORIJOS NAUDOJIMAS	21
3.1. Kulių miestelio istorinė raida	21
3.2. Miestelio teritorijos esamo žemės naudojimo analizė	25
3.3. Miestelio urbanizuotos teritorijos	28
3.4. Miestelio žalieji plotai	30
3.5. Miesto erdvinės struktūros analizė	31
4. SOCIALINĖ APLINKA	35
4.1. Gyventojai, socialinė statistika ir rūpyba	35
4.2. Asmens sveikatos priežiūros ir socialinės įstaigos, švietimas, kultūra	39
4.3. Būsto plėtra	44
5. EKONOMINĖ APLINKA	45
5.1. Pagrindinės ūkio šakos	45
5.2. Išvados	47
6. GAMTINĖ APLINKA	48
6.1. Ekologinės sąlygos	48
6.2. Geomorfologiniai paviršiaus ypatumai	50
6.3. Klimatinės sąlygos	51
6.4. Hidrografinis tinklas	52
6.5. Biotos ypatumai	52
6.6. Kraštovaizdžio apsauga	53
6.7. Aplinkos būklė	57
6.8. Išvados	58
7. KULTŪROS PAVELDAS	59
7.1. Kultūrinė vertė ir fizinė būklė	59
7.2. Kultūros paveldo sklaida planuojamoje teritorijoje	65
8. SUSISIEKIMO SISTEMA	66
8.1. Valstybinės reikšmės kelių tinklas	66
8.2. Automobilizacijos lygis	67
8.3. Viešasis transportas	68
8.4. Miestelio gatvių tinklas	68
8.5. Dviračių ir pėsčiųjų trasų tinklas	69

8.6.	Eismo saugumas	69
8.7.	Išvados	71
9.	INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA	72
9.1.	Vandens tiekimas	72
9.2.	Nuotekų tvarkymas	72
9.3.	Elektros energijos tiekimas	72
9.4.	Ryšiai	72
9.5.	Išvados	73
10.	MIESTELIO PLĖTROS GALIMYBIŲ IR RAIDOS TENDENCIJOS	74
11.	GRAFINĖ DALIS	78
	Žemės naudojimo brėžinys M 1:5 000	
	Inžinerinės infrastruktūros brėžinys M 1:5 000	

DARBA PARENGUSIŲ SPECIALISTŲ SARAŠAS

1. **DAIVA ROKIENĖ** – projekto vadovė
Teksto skyriai: 1; 2; 3
2. **DALIA BAGDONAITĖ**
Teksto skyriai: 3.4; 6
3. **VYTAUTAS DUMBLIAUSKAS**
Teksto skyriai: 8
4. **RASA BAKŠYTĖ**
Teksto skyriai: 3.1; 4; 5; 7
5. **GINTAS BRĖSKYS**
Teksto skyriai: 9
Grafinė dalis:
„Esamos būklės inžinerinės infrastruktūros brėžinys“, M 1:5 000
6. **NIJOLĖ KUČINSKIENĖ**
Duomenų apdorojimas, brėžinių formavimas.
Grafinė dalis:
„Esamos būklės žemės naudojimo brėžinys“, M 1:5 000
„Esamos būklės inžinerinės infrastruktūros brėžinys“, M 1:5 000

1. ĮVADAS

1.1. MIESTELIO BENDROJO PLANO RENGIMO TEISINĖ APLINKA

Kulių miestelio teritorijos bendrasis planas rengiamas vadovaujantis Plungės rajono savivaldybės tarybos 2012 m. gruodžio 27 d. sprendimu Nr. T1-326 „Dėl Kulių ir Platelių teritorijų bendrųjų planų rengimo“ ir 2013 m. sausio 10d. Plungės rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu Nr. D-24 patvirtinta „Kulių miestelio teritorijos bendrojo plano darbų programa“.

Miestelio bendrasis planas rengiamas vadovaujantis planavimo sąlygomis, LR įstatymais, Vyriausybės nutarimais, taisyklėmis ir kitais norminiais dokumentais reglamentuojančiais planavimą, o taip pat 2013 m. balandžio 7 d. paslaugų sutartimi Nr. BT6-01-226.

Planavimo dokumentas – Kulių miestelio teritorijos bendrasis planas – pagrindinis miestelio teritorijos planavimo dokumentas, sprendžiantis darnaus vystymo uždavinius, įgyvendinantis miestelio viziją ir plėtros prioritetus.

Bendrojo plano organizatorius – Plungės rajono savivaldybės administracijos direktorius.

Planavimo lygmuo – rajono lygmens teritorijų planavimo dokumentas.

Planavimas vykdomas Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir savivaldybės biudžeto lėšomis.

Miestelio bendrasis planas rengiamas vadovaujantis šiomis planavimo sąlygomis:

- Plungės rajono savivaldybės administracijos architektūros ir teritorijų planavimo skyriaus planavimo sąlygos Nr. BP-2, 2012-12-17;
- Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos Plungės ir Rietavo skyriaus planavimo sąlygos Nr. 36 PLS-2, 2013-01-03;
- LR AM Šiaulių regiono aplinkos apsaugos departamento planavimo sąlygos Nr. 544, 2012-12-28;
- Telšių visuomenės sveikatos centro Plungės skyriaus planavimo sąlygos Nr. STP-2-63, 2012-12-17;
- KPD Telšių teritorinio padalinio planavimo sąlygos Nr. SSTe-38, 2012-12-17;
- UAB „Plungės vandenys“ planavimo sąlygos Nr. 321/12BP, 2012-12-11;
- AB „TEO LT“ planavimo sąlygos Nr. 03-2-05-3096, 2012-12-18;
- AB „LITGRIT“ raštas Nr. SD-5316, 2012-12-21;
- UAB „Plungės šilumos tinklai“ projektavimo sąlygos Nr. S-555, 2012-12-31;
- AB „Lesto“ planavimo sąlygos Nr. TS-43540-12-2025, 2013-01-09;
- VĮ „Telšių regiono keliai“ sąlygos Nr. PS/1.16-15, 2013-02-04;

Bendrasis planas – tai teritorijų kompleksinio planavimo dokumentas, kuriame, atsižvelgiant į teritorijų planavimo lygmenis ir uždavinius, nustatyta planuojamos teritorijos vystymo erdvinė koncepcija ir teritorijos naudojimo bei apsaugos principai (LR teritorijų planavimo įstatymas).

Bendrojo teritorijų planavimo procesą sudaro šie etapai:

1. parengiamasis;
2. teritorijų planavimo dokumento rengimo etapas:
  - 2.1. esamos būklės analizės studija;
  - 2.2. koncepcijos rengimo studija;
  - 2.3. sprendinių konkretizavimo studija.

3. sprendinių pasekmių vertinimo;
4. baigiamasis.

Kulių miestelio teritorijos bendrojo plano rengimo etapo esamos būklės analizės studijos metu atliekamas:

1. Planuojamos teritorijos ir jos įtakos zonų gamtinės ir antropogeninės aplinkos įvertinimas:
  - miestelio erdvinės urbanistinės – architektūrinės struktūros;
  - kraštovaizdžio morfologinės bei vizualinės struktūros;
  - gamtos ir kultūros paveldo objektų, ekologinės apsaugos ir konservacinio prioriteto teritorijų;
  - aplinkos kokybės (oro, vandens, dirvožemio ir fizikinės taršos lygių);
  - demografinių tendencijų ir socialinės aplinkos būklės (kultūros, švietimo ir sporto, sveikatos priežiūros ir socialinės apsaugos infrastruktūros išvystymo) įvertinimas.
2. Teritorijos ekonominės būklės įvertinimas:
  - prekybos ir paslaugų infrastruktūros;
  - turizmo ir poilsio infrastruktūros;
  - pramonės išvystymo ir išdėstymo;
  - užimtumo ir nedarbo lygio;
  - investicijų lygio ir ypatumo.
3. Pagal gautus duomenis nustatomos miestelio teritorijos plėtros galimybių ir kokybės potencialo bei raidos tendencijos: ekonominės aplinkos – investicijų, pramonės, smulkaus ir vidutinio verslo, turizmo ir poilsio, užimtumo potencialo; gamtinės aplinkos – aplinkos kokybės gerinimo, kraštovaizdžio bei gamtos ir kultūros paveldo objektų išsaugojimo potencialo; urbanistinės plėtros – naujų teritorijų plėtros potencialo, esamų teritorijų atnaujinimo ir konversijos galimybės.

Esamos būklės analizės medžiaga ir išvados – tai pagrindas, kuriuo remiantis toliau bus rengiama miestelio teritorijos funkcinio bei erdvinio vystymo koncepcija. Esamos būklės analizės studijoje naudojami paskutiniųjų 3 metų statistiniai ir kiti duomenys. Rengiant bendrąjį planą naudojami šie duomenys:

- VĮ Registrų centro duomenų bazės;
- Valstybinės miškotvarkos tarnybos duomenys;
- Lietuvos geologijos tarnybos duomenys;
- Saugomų teritorijų tarnybos duomenys;
- Kultūros vertybių registro;
- Lietuvos statistikos departamento duomenys.

Planuojamoje teritorijoje veiklą reglamentuoja, jos apsaugos ir naudojimo režimą nustato šie **pagrindiniai teisės aktai:**

- LR aplinkos apsaugos įstatymas;
- LR saugomų teritorijų įstatymas;
- LR želdynų įstatymas;
- LR miškų įstatymas;
- LR nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas;

- LR statybos įstatymas;
- LR teritorijų planavimo įstatymas;
- Miestų ir miestelių teritorijų bendrųjų planų rengimo taisyklės;
- LR Vyriausybės 1992 m. gegužės 12 d. nutarimas Nr. 343 „Dėl Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų patvirtinimo“;

Teritorijai taikomi galiojantys teritorijų planavimo dokumentai:

1. LR teritorijos bendrasis planas;
2. Telšių apskrities bendrasis planas;
3. Plungės rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas;
4. Plungės rajono tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialusis planas;
5. Kultūros paveldo objektų ribų planai;
6. Kiti specialieji ir detalieji planai pagal Plungės rajono savivaldybės teritorijų planavimo registrą.

1.2. MIESTELIO BENDROJO PLANO RENGIMO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Pagrindinis miestelio teritorijos bendrojo plano tikslas – parengti teritorijų planavimo kompleksinį dokumentą, nustatant miestelio teritorijos erdvinio vystymo politiką, teritorijos naudojimo ir apsaugos prioritetus bei svarbiausias tvarkymo priemones, sudarant palankiausias sąlygas miestelio teritorijos darniam vystymuisi, užtikrinant prielaidas teigiamai ekonomikos ir socialinei raidai, kartu nepadarant žalos aplinkai.

Kulių miestelio teritorijos bendrojo plano pagrindiniai tikslai, patvirtinti Plungės rajono savivaldybės tarybos 2012 m. gruodžio 27 d. sprendimu Nr. T1-326 „Dėl Kulių ir Platelių teritorijų bendrųjų planų rengimo“:

1. subalansuoti miestelio teritorijos socialinę, ekonominę ir ekologinę raidos pusiausvyrą;
2. formuoti sveiką ir harmoningą gyvenamąją, darbo ir poilsio aplinką;
3. saugoti, racionaliai naudoti ir atkurti gamtos bei rekreacijos išteklius, gamtos ir kultūros paveldo vertybes;
4. formuoti gamtinį karkasą, sudaryti prielaidas kraštovaizdžio ekologinei pusiausvyrai išlaikyti arba jai atkurti;
5. suderinti fizinių ir juridinių asmenų ar jų grupių, visuomenės, rajono savivaldybės ir valstybės interesus dėl teritorijos ir žemės sklypų naudojimo bei veiklos plėtojimo šioje teritorijoje sąlygų;
6. skatinti investicijas socialiniam ekonominiam vystymui;

Kulių miestelio planavimo uždaviniai, kurie numatyti miestelio teritorijos bendrojo plano darbu programoje:

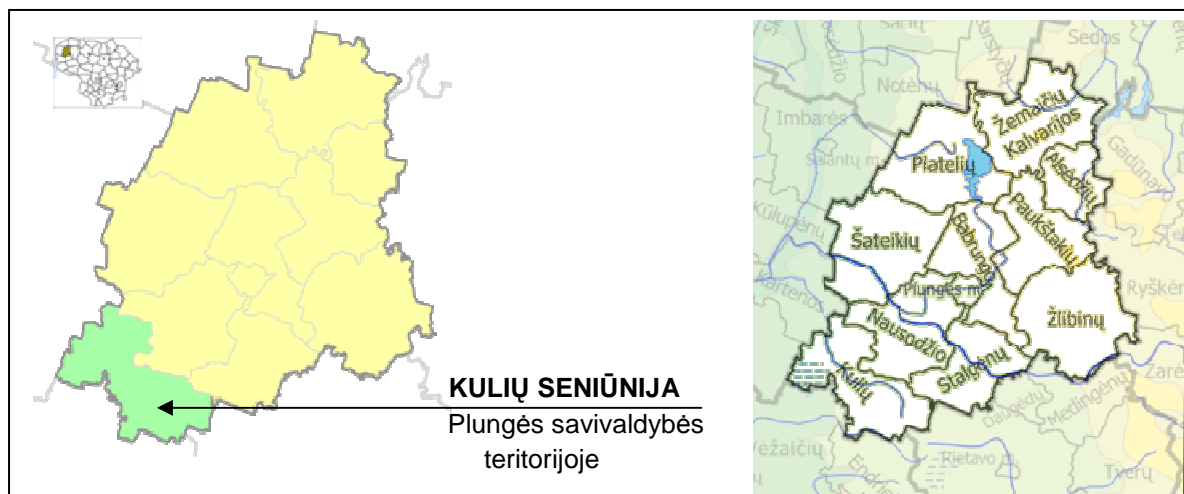
- suformuoti Kulių miestelio teritorijos vystymo erdvinę koncepciją, nustatyti teritorijos tvarkymo, naudojimo ir apsaugos prioritetus, funkcines zonas, nurodančias teritorijos integruotumą ir (ar) jos ypatumus;
- patikslinti Plungės rajono teritorijos bendrojo plano sprendinius, susijusius su Kulių miestelio teritorijos plėtra, atsižvelgiant į esamos būklės analizės išvadas, metodologinius principus bei pasaulines tendencijas;

- tobulinti istoriškai susiformavusią urbanistinę struktūrą bei formuoti architektūrinę erdvinę kompoziciją, išryškinant Kulių miestelio savitumą, išsaugant vertingus architektūrinius statinius (kompleksus), naujai siūlomomis statybomis respektuojant istorinės miestelio dalies urbanistinę struktūrą;
- sukurti galimų miestelio dominančių sistemą, formuojant miestelio identitetą;
- numatyti priemones, stabdančias neigiamus urbanistinio sprogimo reiškinius ir užtikrinančias darnų vystymąsi, gamtos išteklių racionalų naudojimą, kraštovaizdžio tvarkymą, ekologinę pusiausvyrą, gamtinio karkaso formavimą, gamtos ir kultūros paveldo objektų išsaugojimą;
- nustatyti planuojamos teritorijos naudojimo ir užstatymo kiekybinius ir kokybinius parametrus, apibrėžti teritorijoje galimas veiklos rūšis, užstatymo tipą ir užstatymo rodiklius (užstatymo tankumą, aukštį ir intensyvumą);
- numatyti esamų inžinerinių tinklų struktūros renovaciją (taikant naujas technologijas energijos išteklių mažinimui, jos gamybos ir tiekimo sąnaudų sumažinimui);
- gerinti ir plėtoti susisiekimo komunikacijas, kaip rišlų tinklą (struktūrai svarbūs ne tik techniniai sprendimai gerinantys transporto pralaidumą ar saugų eismą, bet taip pat svarbu patraukli, reprezentatyvi bendra miestelio jungčių hierarchija ir jos estetinė išraiška);
- kurti želdynų struktūrą, sudarant bendrą miestelio želdynų sistemą;
- plėtoti socialinę infrastruktūrą, skatinant investicijas miestelio socialiniam, ekonominiam vystymui;
- nustatyti gatvių raudonąsias linijas;
- rezervuoti teritorijas komunikacinių koridorių ir kitų visuomenės poreikiams reikalingų objektų statybai, nustatant teritorijos tvarkymo reglamentus;
- nustatyti teritorijas, kurioms privaloma rengti ar keisti detaliuosius planus, nustatyti šių teritorijų naudojimo, tvarkymo, apsaugos prioritetus ir veiklos juose apribojimus.

2. IŠORINĖ STRUKTŪRA

Išorės aplinkos analizės tikslas – analizuoti miestelio urbanistinės ir funkcinės struktūros plėtros galimybę miestelio teritorijoje ir už esamos miestelio administracinės ribos, organiškai susiejant miestelio ir jo išorės aplinkos struktūrinius elementus.

Kuliai – vienas iš keturių miestelių Plungės rajono savivaldybės teritorijoje (kiti trys - Alsėdžiai, Plateliai ir Žemaičių Kalvarija), ketvirtas pagal gyventojų skaičių miestas rajone (702 gyventojai, 2013 metų pirmo ketvirčio duomenimis). Miestelis yra Kulių seniūnijos ir dviejų iš keturių seniūnaitijų centras. Kulių seniūnija su centru - Kulių miesteliu yra Plungės rajono pietvakariuose (žiūr. 2.1.paveikslą). Miestelio teritorijos plotas esamose administracinėse ribose - apie 102 ha.

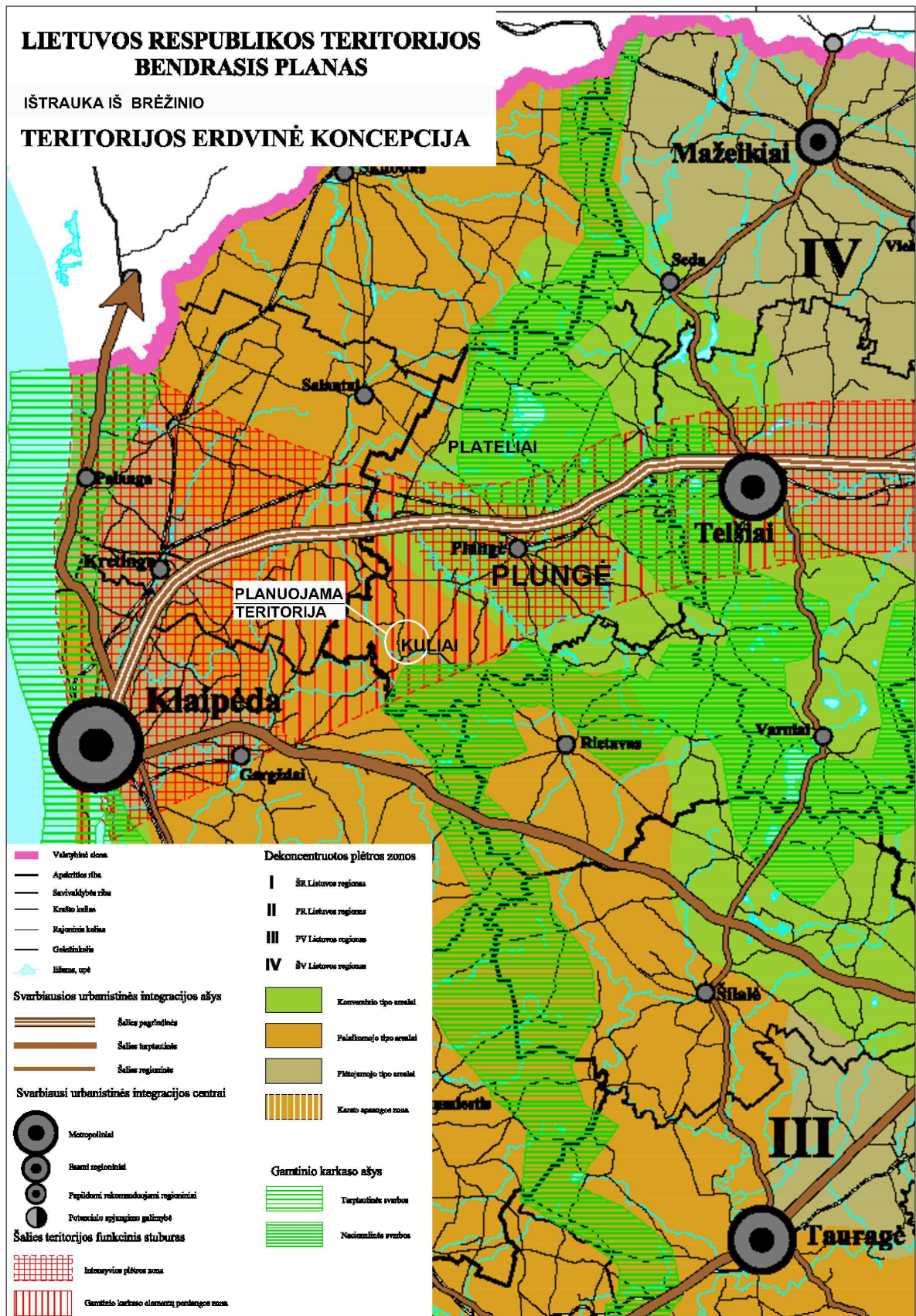
2.1. paveikslas

Vakarinėje Kulių seniūnijos teritorijoje telkšo Reiskių tyras (apaugusios ir užakusios pelkės). Kulių miestas išsidėstęs Endriejavo kalvagūbryje (tai kalvotas ruožas Žemaičių aukštumos vakariniame pakraštyje, skiriantis Pajūrio žemumą nuo Rietavo lygumos) prie Alanto upės, kuri miestelio pietinėje dalyje yra patvenkta. Miestelį supa Kulių, Mižuikų ir Tilvikų miškai, vakaruose miestelio teritorija ribojasi su Reiskių tyro telmologiniu draustiniu.

Kulių gyvenvietė įsikūrusi į rytus nuo krašto reikšmės kelio Plungė–Vėžaičiai, kuris prie miestelio kertasi su rajono reikšmės keliu Dauginčiai–Rietavas. Miestelis yra per 19 km į pietvakarius nuo rajono centro Plungės miesto, nuo Rietavo nutolęs per 22 km šiaurės vakarų kryptimi. Nuo Kulių iki Klaipėdos miesto - 41 km atstumas. Šiaurinė, vakarinė ir pietinė Kulių miestelio teritorijos dalis ribojasi su Kulių kaimo gyvenvieta. Rytinė miestelio riba sutampa su Kumžaičių kaimo teritorijos riba. (žiūr. 2.2. schemą „Kulių miestelio išorės struktūra“).

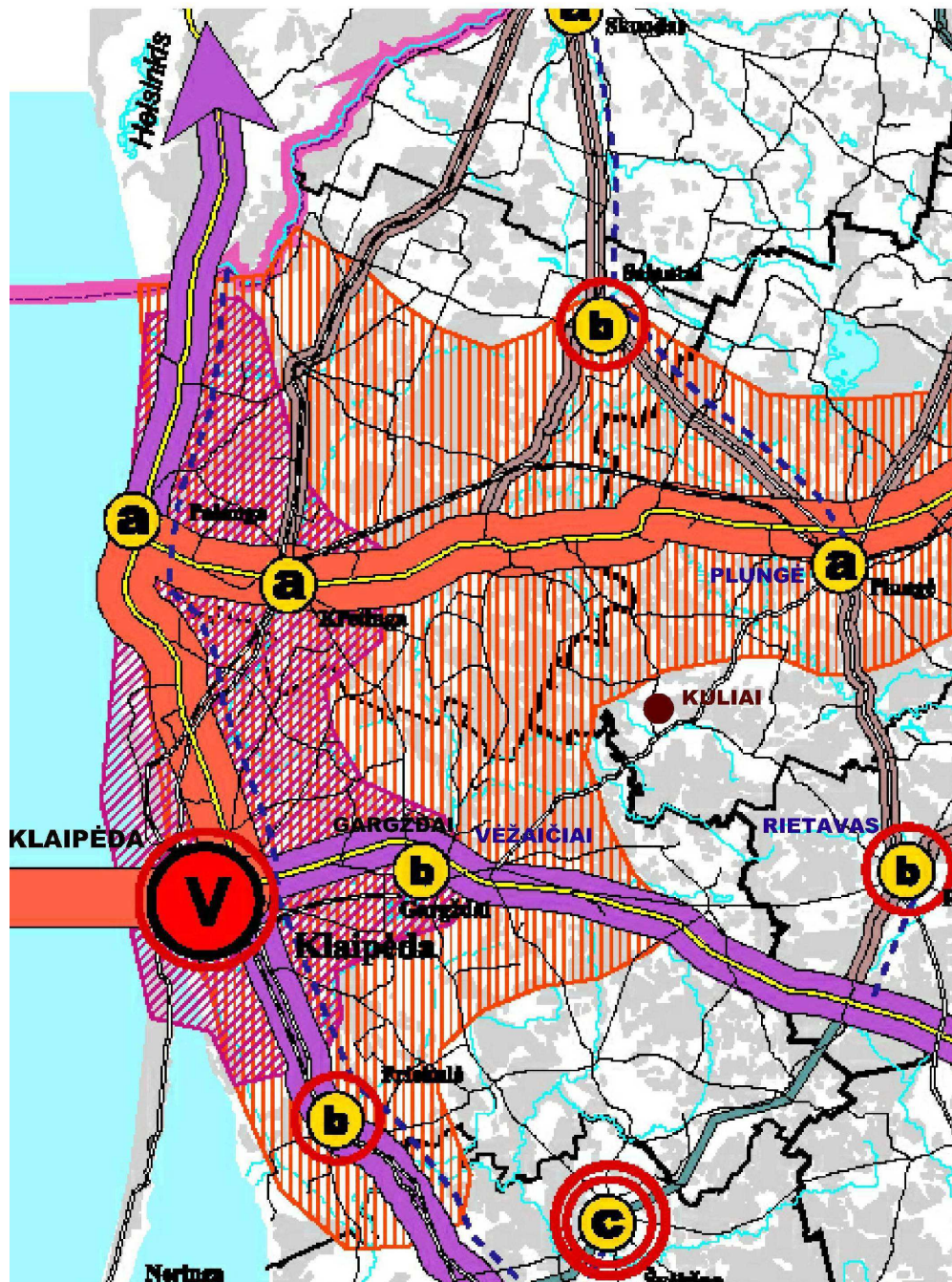
2.1. MIESTELIO PADĖTIS LIETUVOS IR TELŠIŲ REGIONO URBANISTINĖJE STRUKTŪROJE

Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas įtvirtino šalies teritorijos erdvinės struktūros plėtros modelį, kuriame urbanistinę sistemą sudaro gana tolygus gyvenamųjų vietovių tinklas ir urbanistinės integracijos ašys. Toks modelis įgalina reguliuoti urbanizacijos procesą ir švelninti galimas urbanizacijos neigiamas pasekmes aplinkai (žiūr. 2.1.1. paveikslą).

2.1.1. paveikslas. Kulių miestelis LR teritorijos erdvinėje koncepcijoje.
 (LR teritorijos bendrasis planas, 2002 m.)

Lietuvos gyvenamųjų vietovių tinklas remiasi hierarchinių miestų suskirstymu pagal jų dydį, potencialą ir vaidmenį administracinio suskirstymo sistemoje. LR teritorijos bendrasis planas išskyrė šalies teritorijoje pagrindinį erdvinės funkcinės struktūros komponentą – aktyvios ir santykinai aktyvios raidos arealus, formuojančius funkcinį šalies stuburą, kaip svarbiausią socialinio, ekonominio ir urbanistinio aktyvumo zoną, sudarančią metropolinės (svarbiausių valstybės miestų magistralinių jungčių) integracijos ašis. Telšių apskrities centrinė dalis, kuriai priklauso ir Plungės rajonas su centru - Plungės miestu, į šią zoną patenka, tačiau **Kulių miestelis į šį arealą nepatenka, jis lieka III dekoncentruotos plėtros zonoje (PV Lietuvos regione), kuriai reikalingas ypatingas valstybės dėmesys ir parama (žiūr. 2.1.2. pav.).**

2.1.2. paveikslas. Kulių miestelis LR teritorijos urbanistinėje struktūroje
(LR teritorijos bendrasis planas, 2002 m.)

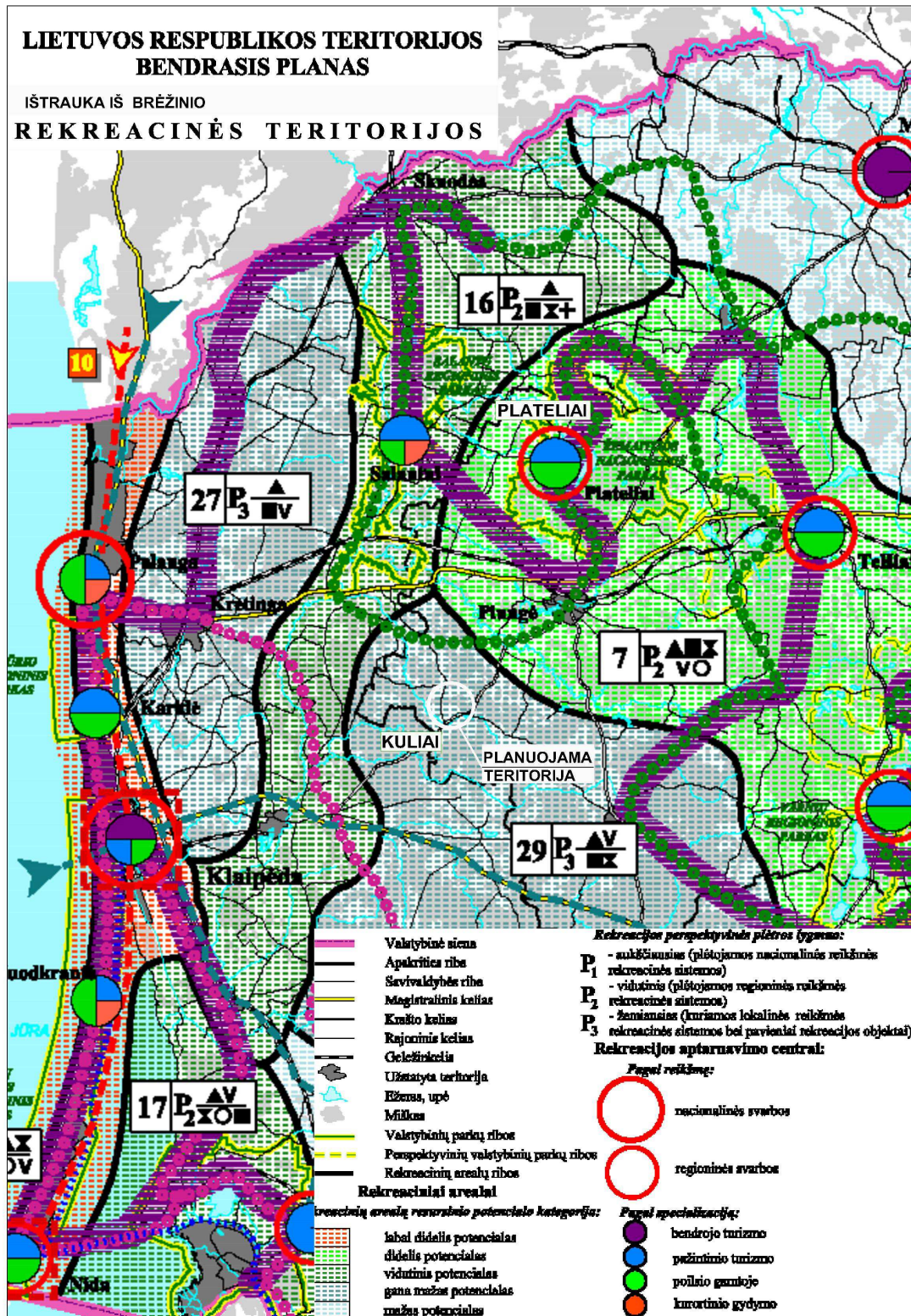

2.1.2. paveikslas sutartiniai ženklai (LR teritorijos bendrasis planas, 2002 m.)

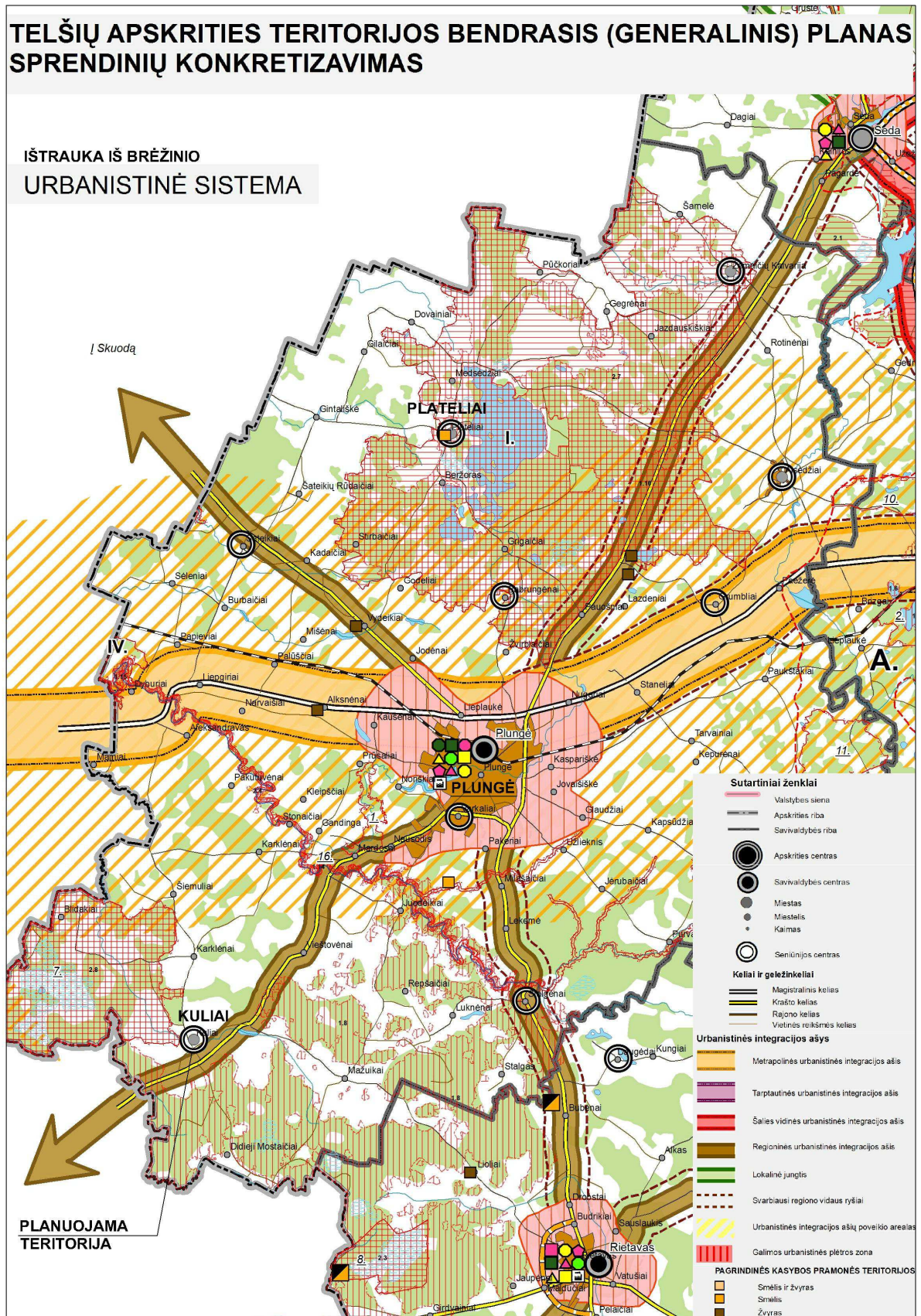
Pagal LR bendrąjį planą Kulių miestelis patenka į **Rietavo-Tauragės rekreacinį arealą**, kuris įvertintas kaip gana mažo potencialo rekreacinis arealas (žiūr. 2.1.3. paveikslą). LR bendrojo plano sprendiniuose, pagal rekreacinio vystymo specializaciją Kulių miestelio prioritetinga rekreacijos plėtra skirta pažintinei ir verslinei rekreacijai, kitos vystytinos rekreacijos rūšys – pramoginė ir poilsio rekreacija. Rekreacijos plėtojimas sudarys sąlygas visuomenei susipažinti su Kulių miestelio ir apylinkių gamtinėmis ir kultūrinėmis vertybėmis, padės tenkinti gyventojų poreikius poilsiui, skatins plėsti paslaugų ir pramogų sektorių.

Kulių miestelis yra Telšių apskrities urbanistinės sistemos dalis (žiūr. 2.1.4. paveikslą). Telšių apskrities teritorija yra valstybės urbanistinio karkaso aktyvioji sudedamoji dalis, nežiūrint į tai, kad daugiau kaip ketvirtis apskrities teritorijos įeina į pasienio rajoną, ir būdinga didelė ekonominė socialinė diferenciacija tarp gyvenamųjų vietovių. Visa tai suformuoja atitinkamas gyvenamųjų vietovių tinklo plėtojimo nuostatas, kurios turi remtis tvarios plėtos strategija ir realizuoti regioninės politikos priemonėmis. Nežiūrint bendro gyventojų skaičiaus mažėjimo, urbanizacijos procesas vyks augant ekonomikai ir gerėjant gyvenimo kokybei. Gyvenamosios vietovės vystysis visų pirma vidinių teritorinių rezervų sąskaita, o didesnės ir sparčiau augančios gyvenamosios vietovės (miestai, miesteliai) – užimant gretimas teritorijas.

Pagal Telšių apskrities bendrąjį planą Kulių miestelis išskirtas kaip seniūnijos centras. Kulių miestelis yra prie regioninės urbanistinės integracijos ašies, tokia geografinė miestelio padėtis turėtų teigiamai įtakoti planuojamą Kulių miestelio plėtrą. Telšių regiono rekreacinėje sistemoje Kulių miestelis patenka į **Plungės rekreacinį arealą**, kuris įvertintas kaip didesnio nei vidutinio potencialo rekreacinis arealas. Šiame areale prioritetinga rekreacijos plėtra skirta poilsio, pažintinei ir sportinei rekreacijai.

2.1.3. paveikslas. Kulių miestelio vieta LR teritorijos rekreacinėje sistemoje.
 (LR teritorijos bendrasis planas, 2002 m.)

2.1.4. paveikslas. Kulių miestelis Telšių apskrities urbanistiniame karkase.
 (Telšių apskrities bendrasis planas, 2008 m.)

2.2. KULIŲ MIESTELIO PADĖTIS PLUNGĖS RAJONO ERDVINĖJE SISTEMOJE

Plungės rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane Kulių miesteliui suteiktas vietinio lygmens **c kategorijos urbanistinio centro** vystymo prioritetas (aukščiausio **a** kategorijos lygmens vystymo prioritetas suteiktas Plungės miestui, žiūr. 2.2.1. paveikslą). Visų **c** kategorijos centrų teritorijas Plungės rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane numatyta konsoliduoti su gretimomis vietovėmis. Į Kulių miestelio perspektyvių gyvenamųjų vietovių įtakos arealo zoną priskiriamos Kumžaičių ir Mažųjų Mostaičių km. dalys (žiūr. 2.1. schemą) Sujungiamų teritorijų ribos Plungės rajono teritorijos bendrajame plane pažymėtos kaip sąlyginės užstatytų ir numatytų užstatymui teritorijų ribos arba centralizuotų inžinerinių sistemų veiklos ribos. Rajono BP numatyta, kad urbanistinių centrų teritorijos gali būti tikslinamos, rengiant miestelių teritorijų bendruosius planus.

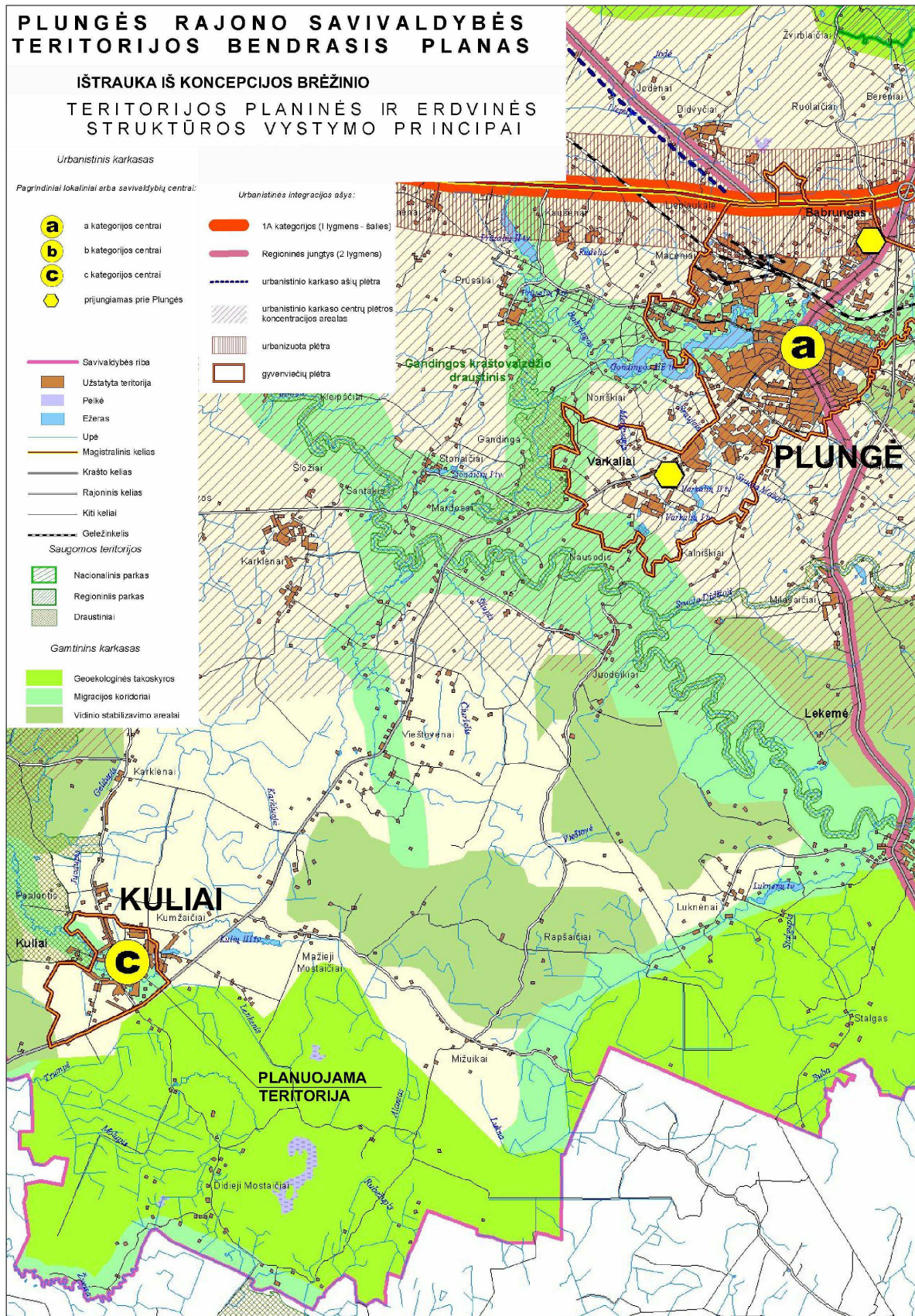
Vietiniams **b, c** kategorijų centrams teikiamas kokybinės ir kiekybinės plėtros prioritetas. Kokybinę plėtrą turėtų inicijuoti ir vykdyti rajono savivaldybės Taryba, administracija ir jos bei valstybės tarnybos. Vietinių **b** (Plateliai) ir **c** (Žemaičių Kalvarija, Žlibinai su Kantaučiais, **Kuliai**, Alsėdžiai, Šateikiai) kategorijų centrų socialinę ir ekonominę bazę sudaro esamos ir plėtojamos švietimo, sveikatos ir socialinės apsaugos, globos ir rūpybos, kultūros įstaigos, kuriose dirbtų 60– 70 % rajono aukštos kvalifikacijos specialistų ir personalo, su tinkamo lygio technine įranga. Šiuose centruose turėtų būti koncentruojamos materialinės investicijos, apjungiamos lėšos skirtos teritorijos priežiūrai ir inžinerinių sistemų naudojimui.

Plungės rajono bendrojo plano rekreacijos plėtros teritorinėje sistemoje svarbią vietą užima rekreacijos aptarnavimo centrai. Rajono teritorijoje rekreacijos aptarnavimo centrai diferencijuojami pagal reikšmę (regioninės ir vietinės svarbos). Kulių miestelis išskiriamas kaip **vietinės svarbos** rekreacijos aptarnavimo centras.

2.3. PRAMONĖS IR KITOS ŪKIO TERITORIJOS UŽ ADMINISTRACINIŲ MIESTELIO RIBŲ

Pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijos yra išsidėstę už Kulių administracinės miestelio ribos. Už miestelio ribos, šiaurinėje pusėje prie Paalančio gatvės yra pramonės ir sandėliavimo objektų teritorija, kurioje yra technikos kiemas, medienos apdirbimo įmonė bei sandėliavimo pastatai. Šios teritorijos plotas – 5,39 ha.

Už miestelio administracinės ribos pietų kryptimi, prie Mostaičių gatvės, yra komunalinė zona, kurią sudaro pramonės ir sandėliavimo objektai bei žemės ūkio paskirties teritorijos, kuriose yra registruoti kiaulidžių pastatai. Kiaulidės turi savo registruotus sklypus – kad. Nr. 6837/0004:166, sklypo plotas – 0,4200 ha ir 6837/0004:217, sklypo plotas – 2,4878 ha, pastarajam registracijos pažymėjime nustatyta pastatų, kuriuose laikomi ūkiniai gyvūnai, su esančiais prie jų mėšlo ir srutų kaupimo įrenginiais arba be jų, 2,4878 ha ploto sanitarinė apsaugos zona. Kitam kiaulidės sklypui sanitarinė apsaugos zona nenustatyta. Pietinėje dalyje esančios pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijos plotas – 2,54 ha.

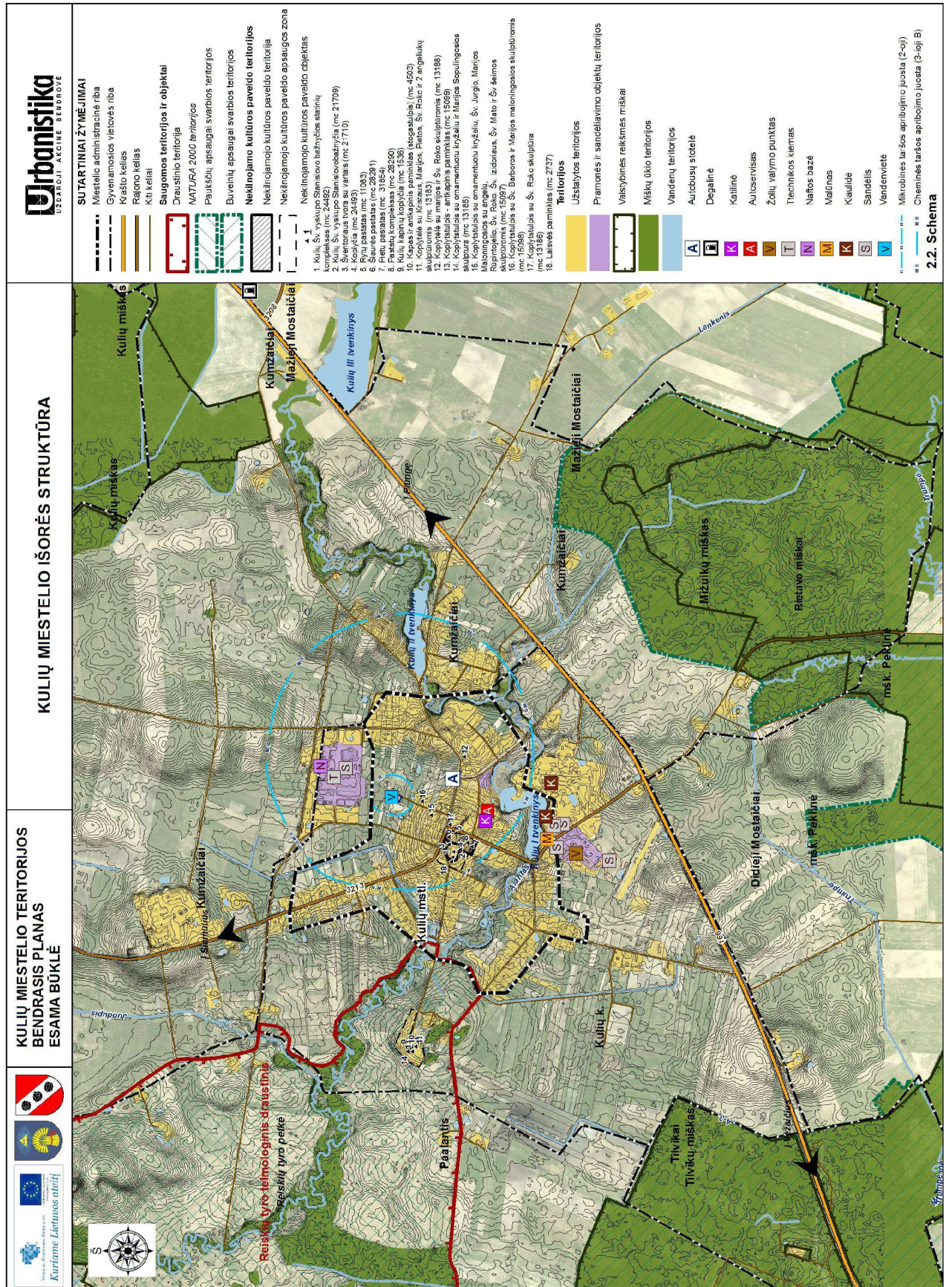

2.2.1. paveikslas. Kulių miestelis Plungės rajono teritorijos urbanistiniame karkase.
 (Plungės rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas, 2008 m.)

2.3. IŠVADOS

1. Pagal LR teritorijos bendrąjį planą Kuliai lieka III dekoncentruotos plėtros zonoje (PV Lietuvos regione), kuriai reikalingas ypatingas valstybės dėmesys ir parama.
2. Kulių miestelis yra Telšių apskrities urbanistinės sistemos dalis – vienas iš vystytinų Plungės rajono seniūnijų centrų, kuris yra prie regioninės urbanistinės integracijos ašies: krašto reikšmės kelio Nr.166 Plungė – Vėžaičiai. Tokia geografinė miestelio padėtis turėtų teigiamai įtakoti planuojamą Kulių miestelio plėtrą.
3. Plungės rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane Kulių miesteliui suteiktas vietinio lygmens c kategorijos urbanistinio centro vystymo prioritetas. Visų c kategorijos centrų teritorijas Plungės rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane numatyta konsoliduoti su gretimomis vietovėmis. Vietiniams b, c kategorijų centrams teikiamas kokybinės ir kiekybinės plėtros prioritetas.
4. Telšių regiono rekreacinėje sistemoje Kulių miestelis patenka į Plungės rekreacinį arealą, kuris įvertintas kaip didesnio nei vidutinio potencialo rekreacinis arealas. Šiame areale prioritentinė rekreacijos plėtra skirta poilsio, pažintinei ir sportinei rekreacijai. Rekreacijos plėtojimas sudarys sąlygas visuomenei susipažinti su Kulių miestelio ir apylinkių gamtinėmis ir kultūrinėmis vertybėmis, padės tenkinti gyventojų poreikius poilsui, skatins plėsti paslaugų ir pramogų sektorių.
5. Miestelio urbanistinė struktūra užima platesnę teritoriją nei apibrėžia miestelio teritorijos administracinės ribos. Pačioje artimiausioje miestelio aplinkoje (Kulių k. ir Kumžaičių k. teritorijose) išsidėstę gyvenamosios teritorijos, darbo vietų – gamybinės teritorijos, miestelio žaliosios ir poilsio teritorijos. Visos teritorijos labai glaudžiai susietos į vieningą susisiekimo bei inžinerinės infrastruktūros sistemą.
6. Numatant miestelio teritorinę plėtrą, būtina atsižvelgti į abipusius miestelio ir plėtros teritorijų už miestelio administracinės ribos interesus, sudarant sąlygas įvairių miestelio funkcijų vystymuisi - su stipria socialine, inžinerine infrastruktūra, ekonomine aplinka, įgyvendinant subalansuotą vystymą užtikrinančius principus.
7. Kulių miestelis įsikūręs šalia krašto reikšmės kelio Nr.166 Plungė – Vėžaičiai, kurio atkarpą ties miesteliu galima laikyti kaip miestelio aplinkkelį. Su krašto keliu miestelį jungia rajoninis kelias Nr.3213. Miestelio teritorijos tiesiogiai nekerta valstybinės reikšmės keliai, todėl miestelis nepatiria tranzitinio transporto poveikio ir tuo pačiu turi patogius ryšius miestelio išoriniam susisiekimui su valstybinės reikšmės transporto ašimis.
8. Už miestelio administracinės ribos pietų kryptimi yra veikiančios kiaulidės, kurioms šiuo metu nėra nustatyta sanitarinė apsaugos zona. Rengiant bendrojo plano kitų etapų sprendinius, būtina įvertinti SAZ atstumus iki gyvenamųjų ir visuomeninių pastatų.

2.2. schema. Kulių miestelio išorės struktūra

3. MIESTELIO STRUKTŪRA IR TERITORIJOS NAUDOJIMAS

Miestelio teritorijos urbanistinę struktūrą sudaro:

1. Miestelio plano (funkcinė) struktūra - pagrindinių miestelio funkcinių zonų išsidėstymas ir tarpusavio ryšiai.
2. Miestelio erdvinė (fizinė) struktūra - charakteringos miestelio morfostruktūros elementų įvairovė, šių elementų tarpusavio išsidėstymas ir ryšys.

Kulių miestelio linijinė planinė struktūra istoriškai susiklosčiusi trijų kelių pagrindu. Kelių sankirtoje yra bažnyčios aikštė bei aplink išdėstyti miestelio centrą formuojantys objektai: Kulių Šv. Stanislovo bažnyčia su jai priklausančiais pastatais, seniūnija, kultūros namai, parduotuvės. Pagal kelius (gatves) išsidėsčiusios gyvenamosios teritorijos.

3.1.1. KULIŲ MIESTELIO ISTORINĖ RAIDA

Dėl Kulių vardo kilmės yra keletas nuomonių. Kai kurie istorikai teigia, kad Kulių vardas pirmą kartą paminėtas 1253 m. Kuršo dalybų aktuose, tada priklausė Ceklio sričiai. Lietuvių kovų su kryžiuočiais metu ši sritis neteko daugelio gyventojų. Iki XVI a. gyventojų nedaug tebuvo, o ir tie patys išsisklaidę gyveno, menkai pažino krikščionybę, krikščionims ėmus tarp savęs nesutarti (reformacijos laikais) daugelis kuliškių sugrįžę prie senosios lietuvių tikybos. Nuo 1564 metų Kuliai vadinami kaimu, jame gyveno apie 140 gyventojų.

1644 m. Plungės seniūnas Stanislovas Vainius, karaliaus Vladislovo IV pavestas, drauge su savo žmona Elzbieta (Kiršenšteinaite) pastatė pirmąją medinę Šv. Stanislovo kankinio vardo bažnyčią, kuri buvo atitinkamai aprūpinta. 1750 m. kitas seniūnas Karpis bažnyčią atstatė. Iš pradžių Kuliai buvo Plungės parapijos filija, bet vysk. Tiškevičius suteikė parapijos teises. 1841 m. parapijai priklausė 20 valakų žemės, 1837 rb. pinigais, 39 baudžiauninkai, 4463 parapijiečiai.

Iš senovės laikų Kulių bažnyčioje buvo Švč. Mergelės Marijos paveikslas, papuoštas karūna ir sidabriniais drabužiais. Tai Bochnios (Lenkijoje) Dievo Motinos paveikslo kopija. Kada paveikslas atsirado Kuliuose, žinių neišliko. Žinoma, kad 1693 m. Plungės dvarininkė Ona Parvianiūtė-Oleknavičienė buvusi apakusi; padariusi įžadus Kulių Dievo Motinai —pasveikusi.

Kulių šventoriuje buvo kopyltėlė, kurioje buvo iš medžio dailiai išdrožtos žmogaus dydžio Jėzaus ir Marijos statulos. Kai kurie kuliškiai tikėjo ir šias statulas turinčias stebuklingą galią. 1673 m. miestelyje gyveno virš 350 žmonių. Nuo 1804 m. veikė parapiinė mokykla. 1814. m. Kulius ištiko didžiulė nelaimė – gaisras.

Netruko Kuliuose ir elgetų, kurie išmaldos prašyti dažniausiai susirinkdavo prie bažnyčios. Pažymėtina, kad jau 1827 m. Kulių klebonas sutvarkė elgetavimą, įvesdamas elgetoms tam tikrus ženklus. Tik tokius ženklus turintieji galėdavo prašyti išmaldos šventoriuje ir kitose vietose.

Mokykla Kuliuose buvo vysk. Valančiaus laikais. 1853 m. ją lankė 15 mokinių. XIX a. viduryje Kuliai buvo gerokai apsišvietusi parapija; 1853 m. skaityti mokėjo 989, 1863 m. 2802 parapijiečiai. Po 1863 m. rusai mokyklą uždarė, vėliau įkūrė rusišką.

XIX-XX a. sandūroje Kuliuose nebuvo gerų kelių, tad galima sakyti žmonės buvo atskirti nuo pasaulio, gyveno gana izoliuoti. Ekonominiu požiūriu tai nebuvo gerai, tačiau tautinio atgimimo metu netgi padėjo. Caro valdžia dėl prastų kelių retai atvykdavo į Kulius, tai reiškia, kad čia laisviau galėjo plisti per netoliese esančią Prūsijos sieną knygnešių gabenama slaptoji lietuviška spauda.

Tautinis atgimimas čia prasidėjo žymiai anksčiau, kaip kitose Lietuvos vietose. Jau prieš spaudos draudimą žmonės uoliai skaitė iš lietuviškų maldaknygių. Uždraudus spaudą, rusai pradėjo persekioti kuliečius. Ilgą laiką klebonu čia buvo kun. St. Durskis, prie kurio 1898-1901 m. vikaru buvo rašytojas kun. Juozas Tumas-Vaižgantas. Jam čia atvykus, Kuliai tapo slapto lietuviško veikimo prieš rusus centru iš čia lietuviškos knygos plisdavo po Aukštaičius ir Žemaičius. Čia pas kun. J. Tumą atvažiuodavo eilė žymesniųjų mūsų ano meto visuomenininkų. Be kitų, į lietuviško judėjimo mecenatus Tumui pavyko pritraukti ir kunigaikštį Mykolą Oginskį. Už tat Plungės, Rietavo, Palangos ir kitų vietovių rusų policija turėjo daug darbo, sekama ir „saugodama“ Tumą su jo bendradarbiais. Lietuviškas knygas platino J. Ložinskis, Ig. Milašius ir kiti knygnešiai. Kulių klebonijoje, kuri perdirbta iš vienuolyno, visada susirasdavo slaptų vietų spaudai laikyti; iš čia ją pasiimdavo kitų Lietuvos vietovių knygnešiai, 1901 m. vikaru atkeltas kun. K. Šleivys įsijungė į spaudos platinimo darbą.

1900 m. kunigas Mykolas Oginskis su parapijiečiais, Kulių klebono kun. V. Jarulaičio, vėliau kan. St. Durskio rūpesčiu, pastatė naują mūrinę bažnyčią, kurią 1918 m. pakonsekravo paskutinis Žemaičių vyskupas Pr. Karevičius. Naujoji bažnyčia buvo graži, jos fasadas su kolonomis, viduje altoriai pjaustyti iš medžio, grindys iš aštuonkampių ažuolo gabalų. Bažnyčios vidus gražiai dekoruotas, viršuje stilingas bokštas. XVIII a. Kulių parapija buvo jėzuitų nuosavybė. XVIII a. pastatyti mūriniai vienuolyno rūmai, vėliau perdirbti į kleboniją. Iš jėzuitų minėtinas kun. Antanas Rimkevičius anksčiau mokytojaves Kražių kolegijoje. Jis Kuliuose pastatė du mūrinius pastatus, turėjo vertingą biblioteką, kuria vėliau naudojosi ir kiti Kulių klebonai. Buvo palaidotas Kulių šventoriuje; pažymėtina, kad tada Kulių kapinės ir buvo šventoriuje — laidodavosi aplink bažnyčią. Vėliau dalis palaidotųjų buvo iškasti ir perkelti į naujas kapines, jų tarpe buvo ir kun. Rimkevičiaus palaikai. 1907 m. Kuliuose įsteigta valdinė pradžios mokykla.

Be kun. Tumo Vaižganto, kuliečiai su dideliu malonumu atsimena ir didelį šios parapijos kultūrintoją bei rašto mokytoją K. Skrodzkį (Skrockelį), jis išmokė skaityti ir rašyti beveik visą Kulių parapiją. Kunigas Skrodzkiš ne tik liepė mokyti, bet pats klebonijoje mokė žmones skaityti ir rašyti, diena iš dienos čia žmonės ūždavę, lyg bitės avilyje. Klebonas palaidotas Kuliuose, prie šio didelio Kulių kultūrintojo kapo stovi akmeninis kryžius, jo papėdėje visada žydėdavo gėlės.

7.1.1. paveikslas. Bažnyčia. Vaizdas iš aikštės.
1930-1935 m. P. Jučio nuotrauka iš autoriaus rinkinio.

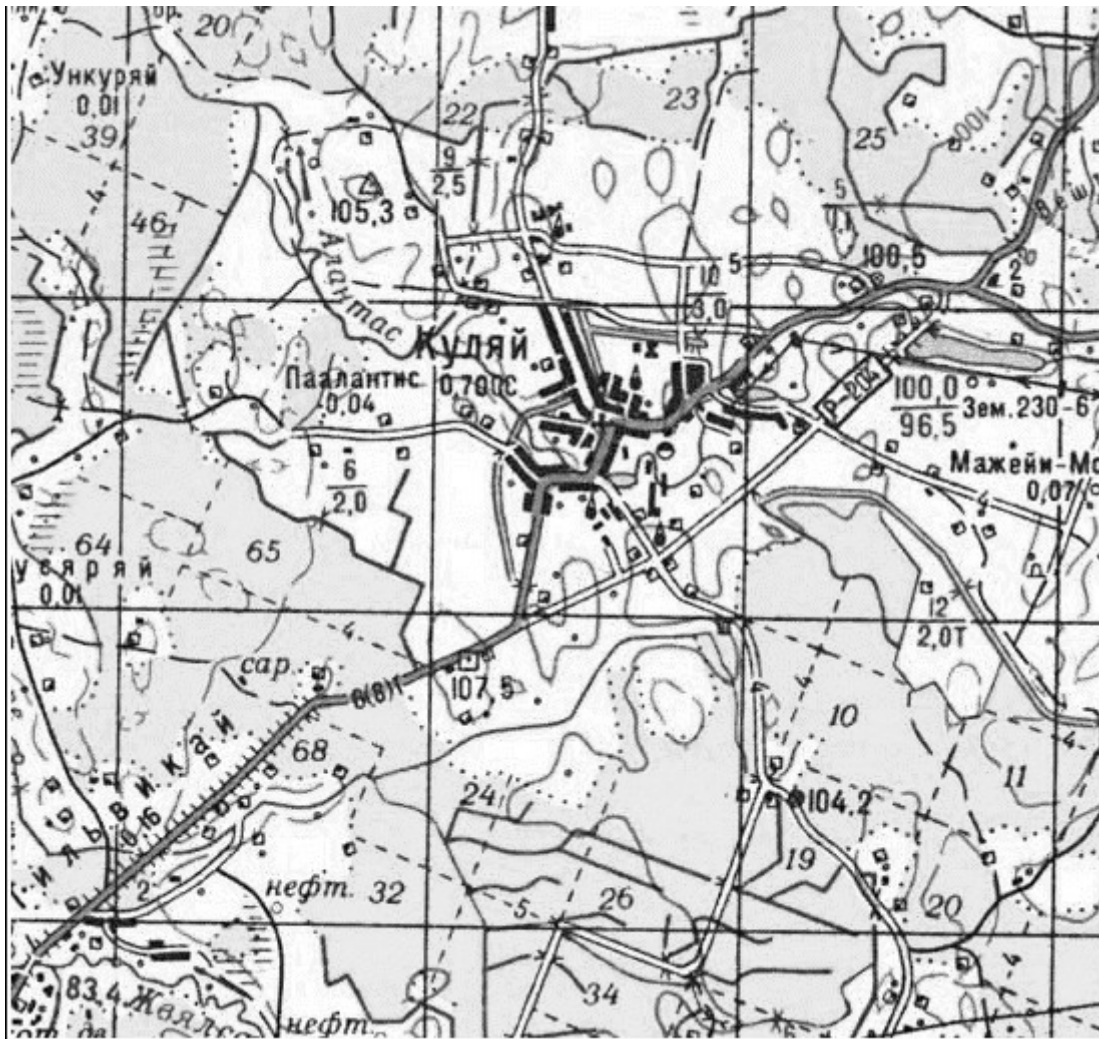
Iš senų laikų Kuliai garsėjo Švč. Mergelės Marijos Škaplierinės atlaisdais, kada j Kulus iš įvairių Žemaitijos vietų suvažiuodavo ir sueidavo iki 20.000 žmonių. Sapudos draudimo laikais tada suvažiuodavo daug liet. knygų platintojų, kurie čia paskleisdavo tūkstančius knygų.

1899 m. Kuluose suruoštas pirmasis lietuviškas vakaras. Tada palangiškių liet. aktorių trupė čia suvaidino „Ameriką pirtyje“.

Nepriklausomybės metais Kuliai buvo valsčiaus centras ir priklausė Kretingos apskričiai. 1923 m. Kuluose buvo 47 sodybos ir 231 gyv. Buvo valsčiaus savivaldybė, mokykla, paštas, policijos nuovada, girininkija, sveikatos punktas, vartotojų kooperatyvas, smulkaus kredito draugija, akušerijos punktas, malūnas, kelios krautuvės, amato dirbtuvės, vilnų karšykla. Iš senovės laikų Kuliai buvo žinomi galvijų turgumis. Kuluose gražiai reiškėsi lietuviškos organizacijos, ypač aktyvūs buvo šauliai, turėję ugniagesių komandą, vaidintojų ratelį.

II pas. karo metu Kuliai skaudžiai nukentėjo, miestelis ir bažnyčia sudegė. Bolševikai suėmė ir kankino nemaža lietuvių. Jų tarpe minėtini šauliai Vladas Kaveckas ir Stasys Balsevičius, 1941. VI. 24-25 enkavedistai juos žiauriai Rainių miškelyje nukankino. Naciai likvidavo Kulių žydų bendruomenę. Po II pas. karo Kuliai buvo Kretingos rajono apylinkės ir „Pergalės“ kolchozo centras. Buvo vidurinė mokykla, felčerių-akušerių punktas, biblioteka, ryšių skyrius, malūnas, krautuvė. 1959 m. Kuluose buvo 561 gyv. Vidurinėje mokykloje įruoštas karštotyros muziejus. Kulių miestelio plano struktūra linijinė. Pastatai išsidėstę prie kelių (žiūr. 7.1.2. paveikslą).

7.1.2. paveikslas. Sovietmečio plane matosi linijinio Kulių miestelio struktūra.

Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, Kuliai tapo seniūnijos centru. Pagrindinis gyventojų užsiėmimas – žemės ūkis. Kuliuose veikia gyventojų aptarnavimo, medienos apdirbimo įmonės.

Kulių apylinkės apima Alanto ir jo intakų slėnį. Beveik iš visų pusių jas supa miškai. 4 km į vakarus nuo Kulių prasideda didžiulė pelkė — Reiškių Tyras, iš visų pusių apsupta miškais. Čia gauna pradžią kai kurie upeliai. Tyras senovėje buvo didelis ežeras, kurio viduryje ir dabar yra nedidelis, baigias užakti Reiškių ežerėlis. Į šiaurę nuo tyro yra Reiškių kaimas. Reiškių aukštapelkė pasižymi stačiais šlaitais, būdingais Vakarinės Lietuvos dalies pelkėms.

Gyventojų kaita Kulių miestelyje :

- 1820 m. – 187 gyv.
- 1866 m. – 196 gyv.
- 1897 m. – 615 gyv.
- 1923 m. – 556 gyv.
- 1959 m. – 360 gyv.
- 1978 m. – 687 gyv.
- 1985 m. – 734 gyv.
- 1989 m. – 797 gyv.
- 2001 m. – 704 gyv.
- 2013 m. – 685 gyv.

3.1.2. 1978 METŲ MIESTELIO IŠPLANAVIMO PROJEKTO (GENPLANO) SPRENDINIŲ APŽVALGA

Paskutinis Kulių išplanavimo projektas buvo parengtas ir patvirtintas 1978 metais. Genplano rengėjas – Žemės ūkio statybos projektavimo institutas. Išplanavimo projektas nurodė miestelio plėtros kryptis ir prioritetus perspektyviniam gyventojų skaičiui – 1200 gyv. Todėl ir miestelio plėtra nuo 1978 m. iki šiol vyko vadovaujantis šio plano sprendiniais.

1978 metais miestelyje gyveno 600 gyventojų. Kulių gyvenvietės išplanavimo projekte buvo numatytas dvigubas gyventojų skaičiaus padidėjimas - 1200 gyventojų, tad ir miestelio plėtra buvo numatyta didžiulė. Skaičiuojamajam laikotarpiui buvo planuojama 46,72 ha gyvenamosios teritorijos, tame skaičiuje sodybinio užstatymo teritorija – 45,62 ha, planuotas daugiabutis užstatymas – 1,10 ha.

Planuojama Kulių gyvenvietės užstatoma teritorija (be gamybinės zonos, kelių, pravažiavimų ir aikštelių bei kapinių teritorijos) - 114,36 ha. Visa planuojama miestelio teritorija sudarė 150,14 ha. Kulių gyvenvietės išplanavimo projekte buvo suplanuota 11 gyventojų 1 ha urbanizuotos teritorijos. Esamoje būklėje apie 102 ha ploto Kulių miestelio teritorijoje yra 15 gyventojų 1 ha urbanizuotos teritorijos, nes esamoje būklėje miestelio urbanizuotos teritorijos sudaro tik 42% genplane planuotos urbanizuotos teritorijos ploto.

Esamos padėties analizė parodė, kad ne visi 1978 m. genplano sprendiniai buvo įgyvendinti. Naujai užstatomose teritorijose pirmenybė buvo teikiama gyvenamai mažaukštei statybai, o ne planuotai daugiabutei. Neįgyvendintas planuotas sodybinis užstatymas tarp Liepų ir Beržų gatvių, tarp Naujosios gatvės ir Alanto upelio, bei planuota gyvenamoji teritorija tarp Kumžaičių ir Čiurlionio gatvių. Neįgyvendinta visuomeninio centro teritorija su planuotais pastatais prie Vaižganto gatvės prieš bažnyčios pastatus.

Neįgyvendinus visų genplane numatytų miestelio plėtros krypčių, lieka rezervai naujoms statyboms šiaurinėje miestelio dalyje, miesteliui plečiantis šia kryptimi, prijungiant ir esamą gamybinę teritoriją.

Kulių gyvenvietės išplanavimo schemoje numatyta miestelio urbanistinė struktūra liko neįgyvendinta. Siūloma koreguoti suplanuotą erdvinę kompoziciją, kurios pagrindinės nuostatos kartu su teritorinės plėtros kryptimis gali būti perimamos į naują bendrąjį planą, kartu su realizuotomis teritorijomis. Ateityje pagrindinė vidinės miestelio struktūros tobulinimo kryptis turėtų būti esamų kvartalų (centro teritorijoje esančių pastatų) renovacija ir neefektyviai panaudotų teritorijų (už esamų miestelio ribų) modernizavimas bei konversija, siekiant gyvenamųjų, darbo, poilsio vietų darnos.

3.2. MIESTELIO TERITORIJOS ESAMO ŽEMĖS NAUDOJIMO ANALIZĖ

Kulių miestelio esamas žemės naudojimas analizuojamas pagal žemės naudojimo paskirtį ir naudojimo būdą bei pagal esamas žemės naudmenų rūšis. Žemės naudojimo paskirtis, naudojimo būdai ir pobūdžiai nustatyti vadovaujantis VĮ „Registrų centras“ 2013 metų trečio ketvirčio duomenimis ir esamu faktiniu žemės naudojimu.

Teritorijų naudojimą apibūdina teritorijų naudojimo bendrieji reglamentai, nurodantys žemės naudojimo paskirtį ir žemės naudojimo būdą (pobūdį). Esamos būklės „Žemės naudojimo brėžinyje“ vaizduojama dabartinė (esama) atskirų teritorijų ir sklypų žemės naudojimo paskirtis ir naudojimo būdas.

Esamos būklės žemės naudojimo paskirties ir naudojimo būdo/pobūdžio teritorijų plotai pateikti 3.2.1. lentelėje. Miestelio plotas yra skaičiuojamas pagal VI „Registrų centras“ pateiktą Kulių miestelio administracinę ribą

3.2.1. lentelė. Teritorijos balansas miestelio administracinėse ribose

Eil. Nr.	Pagrindinė žemės naudojimo paskirtis ir naudojimo būdas/pobūdis	Teritorijos plotas ha	Teritorijos plotas %
1.	Žemės ūkio paskirties žemė:	32,85	32
2.	Miškų ūkio paskirties žemė	0,33	0
3.	Konservacinės paskirties žemė	0,69	1
4.	Kitos paskirties žemė	56,62	56
4.1.	Gyvenamoji teritorija	41,29	40,66
4.1.2.	<i>Mažaaukščių daugiabučių gyvenamųjų pastatų statybos teritorija</i>	1,32	
4.1.3.	<i>Mažaaukščių vienbučių ir dvibučių gyvenamųjų pastatų statybos teritorijos</i>	39,97	
4.2.	Visuomeninės paskirties teritorija	4,09	4,03
4.3.	Komercinės paskirties objektų teritorija	1,08	1,06
4.4.	Rekreacinė teritorija	0,41	0,40
4.5.	Pramonės ir sandėliavimo objektų teritorija	0,50	0,49
4.6.	Inžinerinės infrastruktūros teritorija	7,68	7,56
4.6.1.	<i>Susisiekimo ir inžinerinių komunikacijų aptarnavimo objektų statybos teritorijos</i>	0,01	
4.6.2.	<i>Susisiekimo ir inžinerinių tinklų koridorių teritorija</i>	7,49	
4.6.3.	<i>Vandenvietės teritorija</i>	0,18	
4.7.	Atskirųjų želdynų teritorija	1,48	1,46
4.8.	Kita teritorija	0,09	0,09
4.8.1.	<i>Kita (ne žemės ir ne miškų ūkio) teritorija</i>	0,09	
5.	Vandens ūkio paskirties žemė	2,87	3
6.	Laisva neužstatyta teritorija	8,20	8
	Viso	101,56	100

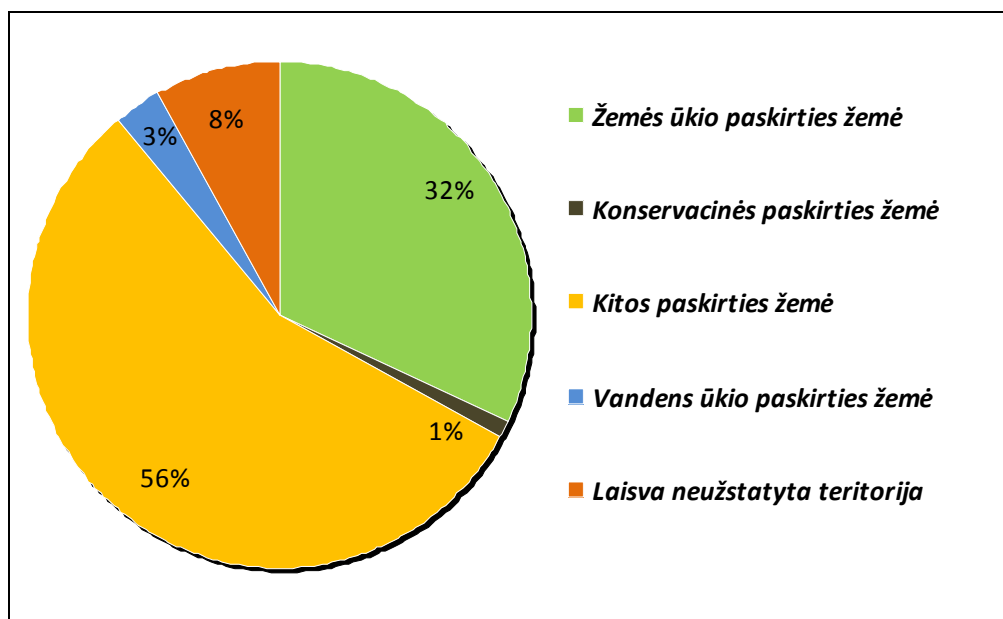
Žemės naudojimo paskirtis ir naudojimo būdas nustatomi pagal Žemės įstatymą, Miestų ir miestelių teritorijų bendrųjų planų taisykles, Žemės sklypų pagrindinės žemės naudojimo paskirties, būdų ir pobūdžių specifikaciją, parengtus ir galiojančius detaliuosius bei specialiuosius planus, įvertinus situaciją vietoje ir gautą informaciją iš Registrų centro apie esamus registruotus sklypus, kultūros vertybių objektus.

Esamosose Kulių miestelio administracinėse ribose yra išskiriamos šios pagrindinės žemės naudojimo paskirtys:

1. **Žemės ūkio paskirties žemė - 32,85 ha**, kuri sudaro apie **32%** miestelio teritorijos.
Žemės ūkio paskirties žemę sudaro registruoti žemės ūkio paskirties sklypai, užstatytos žemės ūkio teritorijos ir kitos žemės ūkio naudmenos.
2. **Miškų ūkio paskirties žemė** Kulių miestelio teritorijoje užima labai mažą plotą – 0.33 ha.
Pagal Valstybinės miškų tarnybos duomenis miestelio teritorijos ribose yra IIIA miškų grupės apsauginiai miškai, kurie yra kaip miško naudmena žemės ūkio ir kitos paskirties teritorijoje.
3. **Vandens ūkio paskirties žemė – 2,87 ha**, sudaro apie **3%** miestelio teritorijos.
Šią žemę sudaro upės, tvenkiniai, kiti vandens telkiniai.
4. **Konservacinės paskirties žemė – 0,69 ha**, kuri sudaro apie **1%** miestelio teritorijos.
Šią žemę miestelyje sudaro kultūros vertybių užimama teritorija. Vadovaujantis Žemės įstatymo nuostatomis, konservacinės paskirties žemėje ūkinė veikla, nesusijusi su šių teritorijų tvarkymu ir priežiūra, negalima.
5. **Kitos paskirties žemė - 56,62 ha**, sudaro apie **56%** visos miestelio teritorijos.
Kitos paskirties žemę Kulių miestelyje sudaro gyvenamoji teritorija, visuomeninės paskirties teritorija, komercinės paskirties objektų teritorija, rekreacinė teritorija, atskirųjų želdynų teritorija, pramonės ir sandėliavimo objektų teritorija, inžinerinės infrastruktūros teritorija, kita (ne žemės ūkio ir ne miškų ūkio) teritorija.
6. **Laisva neužstatyta teritorija – 8,53 ha**, sudaro apie **8%** teritorijos.
Ši žemė sudaro likusią miestelio teritorijos dalį. Miestelio administracinėse ribose laisvų teritorijų žemė sudaro apie 7%, tačiau ne visa teritorija tinkama užstatymui.

Esamos būklės žemės naudojimo pasiskirstymas Kulių miestelio teritorijoje pagal pagrindinę žemės naudojimo paskirtį pateiktas 3.2.1. schemeje.

3.2.1. schema. Miestelio teritorijos balansas

IŠVADOS:

1. Esamos būklės žemės naudojimo paskirties pasiskirstymas Kulių miestelio teritorijoje procentine išraiška yra toks - kitos paskirties žemė miestelyje sudaro apie **56%**, žemės ūkio paskirties ir kita neužstatyta teritorija miestelyje sudaro apie **40%**, apie **4%** sudaro konservacinės ir vandens ūkio paskirties žemė.
2. Miestelio gyvenamoji teritorija sudaro 74% kitos paskirties žemės teritorijos ploto. Beveik visa gyvenamoji teritorija yra mažaaukščių vienbučių ir dvibučių gyvenamųjų pastatų statybos teritorija, ji sudaro net 97% visos gyvenamosios teritorijos.
3. Įvertinus esamos padėties miestelio teritorijų naudojimą pagal žemės naudojimo paskirtis bei būdus, tolimesniuose bendrojo plano etapuose, būtina siekti teritorijų būdų balanso, sudarančio palankias sąlygas ekonominiam miestelio augimui, miestelio bei visos seniūnijos gyventojų gyvenimo kokybės gerinimui – numatyti poilsio ir aptarnavimo objektų bei atskirųjų rekreacinių želdynų teritorijas.
4. Miestelio administracinėse ribose esančios laisvos teritorijos nepilnai patenkina miestelio perspektyvinio augimo poreikių, todėl miestelio teritorinė plėtra vyks ir priemiestinėje zonoje, tikslinga koreguoti miestelio administracines ribas, prijungiant gretimas esamas urbanizuotas teritorijas (Kumžaičių k. teritorijos dalį) bei teritorijas reikalingas perspektyvinei gyvenamųjų darbo vietų, poilsio, žaliųjų plotų teritorijų plėtrai.

3.3. URBANIZUOTOS TERITORIJOS MIESTELIO PLANINĖJE STRUKTŪROJE

Urbanizuotos (užstatytos) miestelio teritorijos – tai teritorijos užstatytos statiniais, įrengimais, su jiemis priklausančiais žemės sklypais.

Kulių miestelyje **užstatytas** teritorijas sudaro kitos paskirties žemė:

- Gyvenamosios teritorijos (vienbučių ir dvibučių gyvenamųjų namų statybos teritorijos, daugiabučių gyvenamųjų namų statybos teritorijos);
- Visuomeninės paskirties objektų teritorijos;
- Komercinės paskirties objektų teritorijos;
- Pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijos;
- Susisiekimo ir inžinerinių komunikacijų aptarnavimo objektų teritorijos (tame tarpe vandenvietės teritorija).

Į užstatytas teritorijas įeina ir konservacinė teritorija (nekilnojamojo kultūros paveldo objektais užstatyta teritorija), bei kita (kitos paskirties) žemė.

Miestelio **neužstatytos** teritorijos:

- Susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros koridorių teritorijos;
- Atskirųjų želdynų teritorija;
- Trumpalaikio poilsio rekreacinė teritorija;
- Vandens;
- Žemės ūkio teritorijos;
- Laisva neužstatyta teritorija.

Miestelio struktūroje dominuoja gyvenamosios bei pakankamai išvystytos visuomeninės teritorijos, tačiau nėra želdynų sistemos, nepakanka rekreacinių teritorijų miestelio gyventojų ir lankytojų aktyviam bei pasyviai poilsiui.

Užstatytos (urbanizuotos) teritorijos Kulių miestelyje užima **47,93** ha plotą, tai sudaro apie 47 % miestelio teritorijos. Neužstatytos teritorijos Kulių miestelyje sudaro apie 53 % miestelio teritorijos. Apie 102 ha ploto Kulių miestelio teritorija yra palyginus retai apgyvendinta, su 15 gyventojų 1 ha urbanizuotos teritorijos, kuri sudaro apie 47 % miestelio teritorijos. Šioje miestelio teritorijos dalyje gyvena 702 gyventojai, daugiau kaip pusę miestelio teritorijos yra neurbanizuota, todėl labai svarbu miestelio struktūrą vystyti darniai, miestelio plėtrą numatyti, aprūpinant urbanizuotas teritorijas socialine, rekreacine ir kita infrastruktūra.

Miestelio urbanistinėje struktūroje dominuoja gyvenamosios teritorijos, kurios sudaro 86 % urbanizuotos teritorijos. Pakankamai išvystytos visuomeninės paskirties teritorijos (9 % urbanizuotos teritorijos), kultūros paveldo objektų sklypo teritorija, tačiau nėra išvystytos želdynų sistemos, trūksta rekreacinių teritorijų miestelio gyventojų ir lankytojų aktyviam bei pasyviai poilsiui. Linijinio plano miestelio teritorijoje gyvenamosios teritorijos išsidėstę pagal pagrindines miestelio gatves: Liepų, J.Tumo–Vaižganto, Mostaičių, Naująją ir Aušros gatves. Komercinės teritorijos išsidėstę prie Aušros ir Gaisrininkų gatvių, didžioji dalis esamų pramonės ir sandėliavimo teritorijų randasi už miestelio administracinių ribų.

Miestelio urbanizuotų (užstatytų) teritorijų pasiskirstymas pagal žemės naudojimo būdą ir pobūdį pateiktas 3.3.1. lentelėje.

3.3.1. lentelė. Urbanizuotos užstatytos teritorijos miestelio ribose

Nr.	Kitos paskirties žemė	Urbanizuotos užstatytos teritorijos plotas	
		ha	%
1.	Gyvenamoji teritorija	41,29	86
2.	Visuomeninės paskirties teritorija	4,09	9
3.	Komercinės paskirties objektų teritorija	1,08	2
4.	Pramonės ir sandėliavimo objektų teritorija	0,50	1
5.	Susisiekimo ir inžinerinių komunikacijų aptarnavimo objektų teritorijos	0,19	1
6.	Kita (kitos paskirties) teritorija	0,09	0
7.	Konservacinės paskirties žemė	0,69	1
	Viso	47,93	100

IŠVADOS:

1. Apie 102 ha ploto Kulių miestelio teritorija yra palyginus retai apgyvendinta, su 15 gyventojų 1 ha urbanizuotos teritorijos, kuri sudaro apie 47 % miestelio teritorijos.

2. Linijinio plano miestelio urbanistinėje struktūroje dominuoja gyvenamosios teritorijos, kurios sudaro 86 % urbanizuotos teritorijos ir apie 41% visos miestelio teritorijos.

3. Pakankamai išvystytos visuomeninės paskirties teritorijos (9 % urbanizuotos teritorijos), kultūros paveldo objektų sklypo teritorija, tačiau nėra išvystytos želdynų sistemos, trūksta rekreacinių teritorijų miestelio gyventojų ir lankytojų aktyviam bei pasyviai poilsiui.
4. Komercinės teritorijos išsidėstę prie Aušros ir Gaisrininkų gatvių, jos sudaro tik 2% urbanizuotos teritorijos ir tik 1% visos miestelio teritorijos.
5. Pramonės ir sandėliavimo teritorija sudaro tik 1% urbanizuotos teritorijos, didžioji dalis esamų gamybinių ir sandėliavimo objektų randasi už miestelio administracinių ribų.
6. Miestelio struktūra yra susiklosčiusi istoriškai bei jos vertingiausias objektus saugo valstybė. Bendrojo plano koncepcijos ir sprendinių studijose teikiami teritorijų vystymo sprendiniai turi išsaugoti miestelio vertingąsias savybes.
7. Miestelyje yra atskiri viešųjų erdvių elementai, tačiau nėra vieningos ir nuoseklios jų sistemos. Bendrojo plano koncepcijos ir sprendinių studijose turi būti pateikiami viešųjų erdvių, aktyviam ir pasyviai poilsiui skirtų teritorijų formavimo sprendiniai.

3.4. MIESTELIO ŽALIEJI PLOTAI

Vadovaujantis miestų ir miestelių teritorijų bendrųjų planų rengimo taisyklėmis (Žin., 2006, Nr. 145 - 5559), LR želdynų įstatymu (Žin., 2007, Nr.80-3215), Žemės sklypų pagrindinės tikslinės žemės naudojimo paskirties, būdų ir pobūdžių specifikacija (Žin., 2005, Nr. 41-1317; 2011, Nr. 2-64), kaip savarankiški miestelio struktūros elementai bendrojo planavimo lygmenyje iš visų žaliųjų plotų išskiriami: *miškai* (miškų ūkio paskirties žemėse) ir *atskirųjų želdynų teritorijos* (rekreacinės paskirties želdynų; mokslinės, kultūrinės ir memorialinės paskirties želdynų; apsauginės ir ekologinės paskirties želdynų) kitos paskirties žemėje.

Priklausomieji želdynai, esantys urbanizuotose teritorijose (gyvenamosiose, visuomeninėse, komercinėse, rekreacinėse ir kitose) rengiamo bendrojo plano lygmenyje nenagrinėjami. Būtina pažymėti, kad jų vaidmuo yra ne mažiau svarbus užtikrinant ekologinę pusiausvyrą, gerinant urbanizuotų teritorijų estetinį vaizdą ir aplinkos kokybę, sudarant galimybes formuoti įvairaus pobūdžio erdves, mažinant agresyvų pastatų poveikį. Šie želdynai gali būti parodomi tik atskirų miestelio dalių arba objektų detaliuose ir techniniuose projektuose, o jų plotai turėtų būti nustatomi planuojamų objektų projektavimo normomis.

Atskirųjų želdynų teritorijos (kitos paskirties žemė). LR Želdynų įstatyme (Žin., 2007, Nr. 80-3215) *atskiraisiais želdynais* vadinami želdynai, esantys tik jiems skirtame žemės sklype. Tenka konstatuoti, kad nagrinėjamoje Kulių miestelio teritorijoje šiuo metu nėra nei vieno žaliojo ploto, turinčio juridiskai įteisintą *atskirojo* želdyno sklypą. Todėl esamos būklės rengimo etape, inventorizavus vertingas ekologiniu, rekreaciniu ir kraštovaizdžio formavimo bei apsaugos požiūriais žaliųjų plotų teritorijas, įvertinus realų jų naudojimą, atitikimą kurios nors želdynų kategorijos reikalavimams (parkai, skverai ir kt.), esamas želdynas (esamas parkas prie kultūros namų) priskirtas *atskiriems rekreacinės paskirties želdynams*. Šis želdynas užima 1,48 ha (1,5% miestelio ploto). Jo vietą miestelio teritorijoje žiūrėti plane „*Esama būklė. Žemės naudojimo brėžinys, M 1:5000*“.

Miškai (miško žemė valstybinės miškų tarnybos duomenimis). *Miškai* – neatsiejama gyvenamosios vietovės žaliųjų plotų sistemos grandis, atliekanti rekreacinę, aplinkosauginę ir estetinę funkcijas. Kulių miestelio apylinkių miškų ypatumai plačiau nagrinėjami *teksto skyriuje 6*. Remiantis Valstybinės miškų tarnybos duomenimis Kulių miestelio administracinėse ribose yra tik vienas nedidelis miško medynų sklypas, užimantis 0,7 ha (0,7% teritorijos ploto). Pagal ūkininkavimo tikslus, ūkininkavimo režimą ir pagrindinę funkcinę paskirtį jis yra priskiriamas apsauginių (III) miškų grupės vandens telkinių apsaugos zonų miškų pogrupiui (lokalizaciją žiūrėti brėžinyje „*Esama būklė. Žemės naudojimo brėžinys, M 1:5000*“).

Nevienodu apželdinimo laipsniu bei kokybe pasižymi visos likusios, detaliau nenagrinėjamos kitos paskirties teritorijos - gyvenamosios, visuomeninės, komercinės, pramoninės ir kt. Jose augantys želdiniai (*priklausomieji želdynai*), nors ir nesudaro atskirų savarankiškų teritorijų, tačiau atlieka svarbias apsaugines, estetines, o tinkamai suformuoti gatvių aplinkoje ir žaliųjų jungčių funkcijas.

IŠVADOS:

1. Esamoje būklėje savarankiškus miestelio struktūros žaliųjų plotų elementus sudaro - *miškai* ir *atskirųjų želdynų teritorijos*.
2. Kulių miestelyje nėra nei vieno žaliojo ploto, turinčio juridškai įteisintą sklypą. Pagal faktinį naudojimą išskirti atskirieji želdynai užima 1,48 ha (1,5% miestelio ploto).
3. Valstybinės miškų tarnybos duomenimis nagrinėjamoje Kulių miestelio teritorijoje miško žemė užima 0,7 ha (0,7% ploto).
4. Žaliųjų plotų sistemos vystymo – teritorinio išdėstymo, ribų, jų priskyrimo atitinkamoms kategorijoms (miesto miškai parkai, skverai, žaliosios jungtys), principinių tvarkymo ir naudojimo reglamentų nustatymo klausimai bus sprendžiam sekanciose Kulių miestelio bendrojo plano stadijose.

3.5. MIESTELIO ERDVINĖS STRUKTŪROS ANALIZĖ

Miestelio erdvinė (fizinė) struktūra – tai trimatė sistema, susidedanti iš charakteringos miestelio morfostruktūros (užstatymo tipo) bei gamtinių elementų įvairovės, šių elementų tarpusavio išsidėstymas ir ryšys.

Užstatymo morfotipas – miestelio teritorijos elementų (kvartalų, sklypų) užstatymą apibūdinantys požymiai. Erdvinę struktūrą išreiškia miestelio siluetas. Siluetas – tolimas kontūrinis užstatymo ar gamtinių elementų vaizdas dangaus skliauto fone.

Kulių miestelio erdvinę struktūrą sudaro šie elementai:

1. *Miestelio centras* – aplink miestelio pagrindines gatves (J.Tumo Vaižganto, Liepų ir Aušros g.) išdėstyti viešosios, komercinės paskirties objektai – seniūnija, kultūros namai, bažnyčios komplekso pastatai, parduotuvės.
2. *Miestelio užstatytos teritorijos dalys*, turinčios apibendrintus morfologinius požymius – tai gatvėmis ar gamtiniais elementais atribotos miestelio teritorijos, miestelio erdvių ir pastatų

visuma. Funkciniai (paskirties specifika ir dominavimas), socialiniai (dominuojanti socialinė aplinka), kultūriniai (istorinis paveldas ir vietos tradicijos) ir erdviniai (vidinės užstatymo struktūros) požymiai išskiria urbanizuotos teritorijos užstatymą nuo jį supančios aplinkos.

3. *Pastatai dominantės* – tai atskirai stovintys ir toje erdvėje dominuojantys išskirtinės (dažniausiai viešos, kulto) funkcijos pastatai. Pastatai išsiskiria savo forma, paskirtimi ir autonomine erdve aplink juos. Jie gali būti vertikalūs akcentai, formuojantys aplinkos siluetą ir įvaizdį.
4. *Gatvės* – miestelio erdviniai koridoriai.
5. *Žaliosios erdvės* (miškų, atskirųjų želdynų erdvės).

3.5.1. Miestelio urbanistinių struktūrų užstatymo tipai (morfologiniai tipai)

Miestelio, jo atskirų dalių erdvių ir tūrių struktūrą apibūdina užstatymo tipai.

Kulių miestelio užstatymas yra šių morfologinių tipų:

1. *Sodybinis užstatymas*. Tai mažaaukštis (vienbučių ir dvibučių gyvenamųjų namų) gyvenamųjų teritorijų užstatymas, kai pastatai statomi atskirame sklype, atitraukti nuo visų sklypo ribų. Šis miestelio struktūros morfologinis tipas būdingas beveik visoms tiek istorinėms, tiek sovietmečio ar šių dienų užstatymo gyvenamosioms teritorijoms. Tai smulkaus schematiško plano sodybinių namų gyvenamosios teritorijos, esančios daugiausia už miestelio centrinės dalies. Tai dominuojantis visame miestelyje užstatymo tipas.
2. *Laisvo planavimo užstatymas*. Užstatymo tipas suformuotas paneigus privačiai žemės nuosavybei būdingą sklypo logiką, neidentifikuojantis miestelio struktūrai būdingų gatvių, aikščių, skverų, kiemų erdvių. Tai daugiabučių gyvenamųjų namų ir visuomeninių pastatų užstatymas, esantis Kulių miestelio centrinėje ir rytinėje bei šiaurės vakarinėje dalyje. Panaudotas laisvas pastatų išdėstymo principas, sukuriantis menkai organizuotas, neįvairias erdves.
3. *Atskirai stovintys pastatai / dominantės* – atskirai bendroje erdvėje stovinčių ir toje erdvėje dominuojančių išskirtinės funkcijos pastatų užstatymas. Tai Šv. Stanislovo bažnyčios statinių kompleksas ir jo formuojama erdvė.
4. *Pramonės ir infrastruktūros teritorijų užstatymas*. Laisvo planavimo užstatymo atmaina – užstatymas, kai teritorija užstatoma pastatais pagal vieną dominuojančią funkciją. Gamybos ir technologinių procesų nulemtas, aiškių užstatymo principų neturintis, dažniausiai didelių tūrių pastatų ūkio ir infrastruktūros teritorijos užstatymas. Tai nedidelė teritorija miestelio centrinėje dalyje, įsimaišiusi prie visuomeninių ir komercinių teritorijų prie Gaisrininkų ir Paupio gatvių sankryžos, bei gamybos ir sandėliavimo objektų teritorijos už miestelio ribų pietinėje ir šiaurinėje dalyse, kur dominuoja prastos architektūrinės išvaizdos statiniai. Užstatymas vertintinas kaip turintis neigiamą poveikį esamam kraštovaizdžiui.

3.5.2. Miestelio panoramos ir siluetas

Miesto ar miestelio panorama – matymo lauke stebima atvira miesto ar miestelio teritorija.

Miestelio siluetas – matymo horizonte stebimas miestelio užstatymo kontūras. Siluetą charakterizuoja vietovės reljefas, želdinių masyvai bei pastatai ir statiniai, sudarantys silueto kontūrą. Miestelio panoramą charakterizuojantys svarbiausi bruožai - vizualiniai planai, kuriuos formuoja užstatymas, gamtiniai elementai ir dominuojantys statiniai (orientyrai).

Kulių miestelio panoramoje mažaaukščio (sodybinio) užstatymo smulkus ritmas bei stogų siluetas kontrastuoja su stambiais bažnyčios bei visuomeninių pastatų tūriais (žiūr. 3.5.2.1. paveikslą).

3.5.2.1. paveikslas. Kulių miestelio erdvinės struktūros vaizdas
(pagrindinė miestelio J.Tumo Vaižganto gatvė su užstatymo morfotipais).

Miestelio centras su bažnyčios pastatų kompleksu yra išsidėstęs aukščiausioje miestelio teritorijos vietoje. Geriausiai Kulių miestelio siluetas apžvelgiamas nuo įvažiavimo (Saulėtekio gatvės) iš Kumžaičių kaimo pusės. Miestelio siluete dominuoja bažnyčia, kuri yra pagrindinė erdvinė dominantė Kulių miestelyje ir jo panoramoje. Siluetas skendi želdiniuose. (žiūr. 3.5.2.2. ir 3.5.2.3. paveikslus).

Susiformavusio sodybinio užstatymo miestelio siluetas sąlygoja organišką miestelio urbanizuotų teritorijų ryšį su aplinka.

3.5.2.2. paveikslas. Kulių miestelio panorama.

3.5.2.3. paveikslas. Kulių miestelio panorama (vaizdas iš arčiau).

Apžvelgiant Kulius nuo pagrindinio įvažiavimo į miestelį, Mostaičių gatve, išryškėja neišraiškingas, menkavertis ūkinių teritorijų užstatymas, kuris suvokiamas, kaip nesuformuota urbanistinė struktūra, kurioje dominuoja siluetą formuojantys ūkio ir gamybos pastatai.

Miestelį identifikuojantys svarbiausi linijinių erdvių koridorių (pagrindinių gatvių) perspektyvas charakterizuojantys bruožai – tai gatvių vingiuose besikeičiantys vizualiniai planai, kuriuos formuoja sodybinio užstatymo gyvenamosios teritorijos, miestelio centro užstatymas, gamtiniai elementai, atsiveriantys vaizdai į upelio slėnį, dominuojantys statiniai orientyrai (bažnyčia ir bažnyčios pastatai).

IŠVADOS:

1. Kulių miestelio linijinė struktūra yra susiklosčiusi istoriškai. Bendrojo plano koncepcijos ir sprendinių stadijose teritorijų vystymo sprendiniai turi išsaugoti erdvinės struktūros vertingąsias savybes.
2. Kulių miestelis yra išsidėstęs abipus Alanto upelio. Todėl labai svarbios miestelio struktūrinės erdvės yra upelio „žalioji“ erdvė susieta su miestelio parku bei Kulių tvenkiniais.
3. Miestelyje yra atskiri viešųjų erdvių elementai, tačiau nėra vieningos ir nuoseklios jų sistemos. Bendrojo plano koncepcijos ir sprendinių stadijose turi būti pateikiami viešųjų erdvių, aktyviam ir pasyviai poilsiui skirtų teritorijų sistemos formavimo sprendiniai.
4. Kulių miestelio užstatymo morfostruktūroje dominuoja sodybinis užstatymo tipas. Centrinėje miestelio dalyje – laisvo planavimo ir mišrus, su pavieniais atskirai stovinčiais dominuojančiais pastatais.

4. SOCIALINĖ APLINKA

4.1. GYVENTOJAI IR SOCIALINĖ STATISTIKA, SOCIALINĖ RŪPYBA

Kulių miestelio esamai būklei įvertinti ir išvadoms parengti naudojami paskutinių kelių metų oficialūs statistiniai duomenys. Kai kuriose duomenų bazėse pateikiami naujausi duomenys yra 2005 metų. Tendencijoms nustatyti daromi palyginimai tarp Kulių miestelio ar Kulių seniūnijos, Plungės rajono ir Lietuvos Respublikos indikatorių.

4.1.1. Gyventojų skaičiaus dinamika

Kulių miestelis pagal gyventojų skaičių yra trečias tarp didžiausių gyvenviečių Plungės rajone. Remiantis Kulių seniūnijos duomenimis Kulių miestelyje 2013 metų pradžioje buvo 685 gyventojai. Tai sudarė 1,8 proc. bendro Plungės rajono savivaldybės gyventojų skaičiaus.

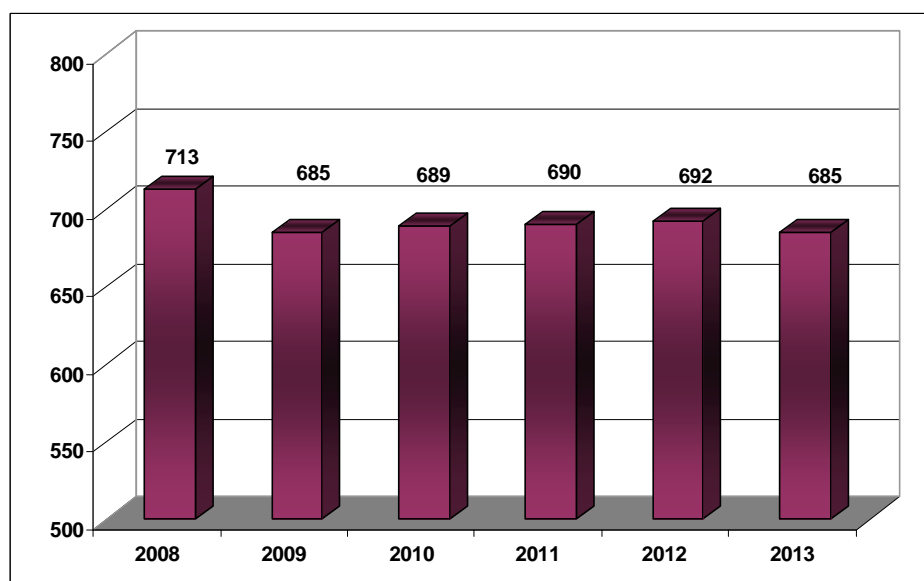
2009-2013 metų periodu Kulių gyventojų skaičius nepakito, bendras Plungės rajono gyventojų skaičius mažėjo 7,5 proc.

4.1.1.1. lentelė. Gyventojų skaičius ir jo kaita 2009-2013 m. sausio 1 d. (proc.)

	2009 m.	2011 m.	2013 m.	Pokytis 2009-2013 m. periodu, proc.
Plungės raj. sav.	40095	38275	37082	-7,5
Kuliai	685	690	685	0
Lietuva – iš viso	3183856	3052588	2971905	-6,7

(Duomenų šaltinis: Statistikos departamentas prie LRV, Plungės savivaldybė)

Nagrinėjamu periodu bendras Lietuvos gyventojų skaičius sumažėjo 6,7 proc. Remiantis aukščiau pateiktais demografinės statistikos duomenimis, 2009-2013 metų periodu demografinės tendencijos Kulių miestelyje buvo žymiai geresnės nei Plungės rajone, bei šalyje.

4.1.1.1 pav. Kulių miestelio gyventojų skaičius 2008-2013 m. pradžioje
(Duomenų šaltinis: Statistikos departamentas prie LRV, Plungės savivaldybė)

Pagrindines gyventojų kitimo priežastis lemia gyventojų gimstamumas, mirtingumas bei emigracija. Visa tai susiję su socialinėmis bei ekonominėmis priežastimis. Kulių miestelio gyventojų skaičiaus augimą nuo 2009 metų lėmė migracijos saldo didėjimas. 2012-2013 metais tiek neigiamas natūralus prieaugis, tiek neigiamas migracijos saldo nulėmė gyventojų skaičiaus mažėjimą. Pasaulinės ekonominės krizės laikotarpiu augantis nedarbas ir vis sudėtingėjantis darbo paieškos procesas įtakojo išvykstančiųjų ir atvykstančių gyventojų skaičių iš Kulių miestelio, ypač tai atsispindi 2008 metais.

4.1.1.2. lentelė. Kulių miesto natūralus prieaugis ir migracijos saldo

	Atvyko	Išvyko	Migracijos saldo	Gimė	Mirė	Natūralus prieaugis
2008	37	62	-25	8	11	-3
2009	26	20	6	6	8	-2
2010	34	28	6	3	8	-5
2011	46	38	8	8	14	-6
2012	36	37	-1	6	12	-6
2013	28	32	-4	5	6	-1

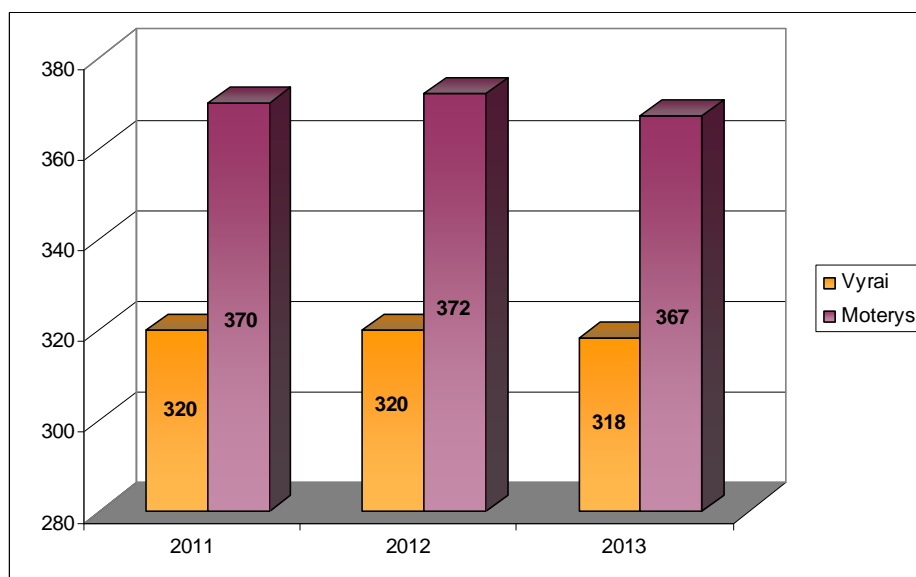
(Duomenų šaltinis: Plungės savivaldybė)

4.1.1.2 pav. Kulių miestelio gyventojų natūrali kaita ir migracijos saldo 2008-2013 metais
 (Duomenų šaltinis: Plungės savivaldybė)

4.1.2. Gyventojai pagal amžių ir lytį

Vertinant pagal amžių 2013 metais Kuliuose 19,6 proc. visų gyventojų buvo 14-29 metų amžiaus, 17,1 proc. – pensininkai, likusieji vaikai iki 14 m ir darbingo amžiaus gyventojai. Dėl statistinių duomenų trūkumo, sudėtinga nustatyti kaip kito gyventojų skaičius įvairaus amžiaus grupėse, galime daryti prielaidą, kad Kuliuose, kaip ir daugelyje šalies miestų, miestelių, vyksta gyventojų senėjimo procesas. Dėl šio proceso didėja poreikis socialinių paslaugų, kurios reikalauja atitinkamų lėšų, kvalifikuotų darbuotojų, įrangos, prieinamumo ir kitų būtinų priemonių, užtikrinančių socialinių paslaugų kokybę.

4.1.2.1 pav. Vyrų ir moterų santykis Kulių miestelyje (Plungės savivaldybė).

Nuo 2011 iki 2013 metų Kulių miestelyje kaip ir visoje šalyje bei Plungės rajone moterų skaičius buvo didesnis už vyrų.

4.1.3. Natūralus gyventojų prieaugis ir migracija

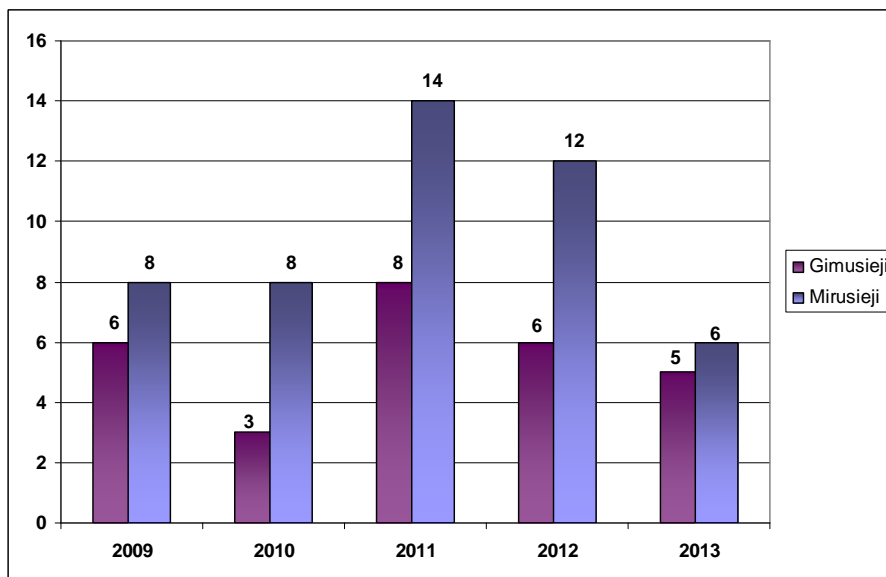
Gimstamumas ir mirtingumas

Plungės rajonas, kaip ir dauguma kitų Lietuvos rajonų, yra įgijęs gyventojų senėjimo procesų pagreitį. Visuomenės gyvenimo kokybės ir karjeros siekiai sąlygoja darbingo amžiaus žmonių migraciją iš rajonų ir mažesnių miestelių į perspektyvesnes Lietuvos ar užsienio šalių teritorijas, o tai įtakoja vietovėse gimstamumo rodiklius.

2009 - 2012 metų periodu Kuliuose pastebimas priešingai Plungės rajonui – neigiamas natūralios gyventojų kaitos didėjimas. Kulių miestelyje demografinė situacija vertinant per gimstamumo ir mirtingumo prizmę yra neigiama: mirusiųjų skaičius viršija gimusiųjų skaičių.

4.1.3.1. lentelė. Natūrali gyventojų kaita 2009 – 2012 metais

Teritorija	2009 metai	2010 metai	2011 metai	2012 metai
Lietuvos Respublika	-5350	-6494	-6652	-10479
Plungės rajonas	-121	-108	-140	-65
Kuliai	-2	-5	-6	-6

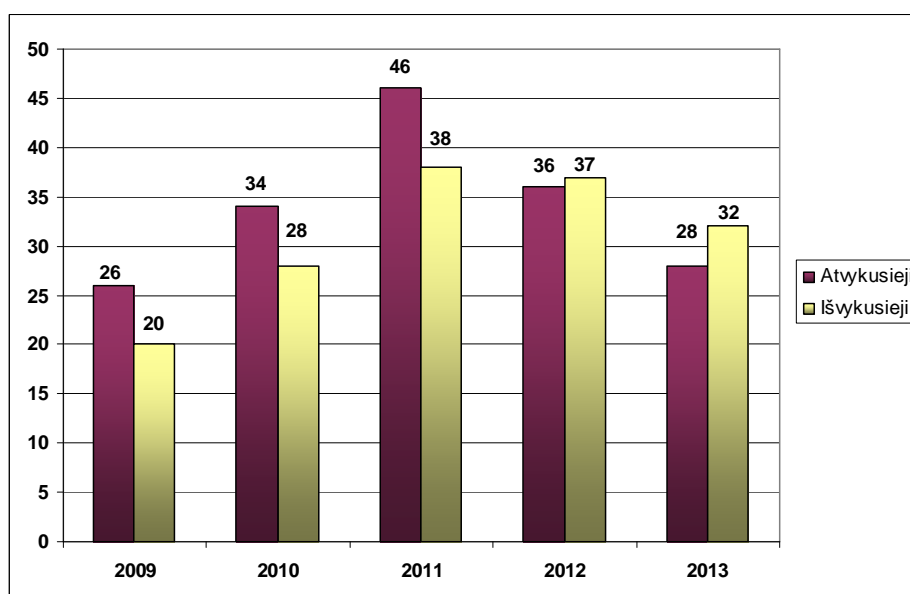
4.1.3.1. pav. Gimusiai ir mirusiai Kulių miestelyje 2009 – 2013 metais
 (Duomenų šaltinis: Plungės savivaldybė)

Dėl neigiamų gimstamumo ir mirtingumo tendencijų Kulių miestelio gyventojų natūralus prieaugis 2009 metais sudarė –2, 2011 metais – -6, 2013 metais -1 žmogus.

Migracija

4.1.3.2. lentelė. Migracijos saldo 2009 – 2012 metais

Teritorija	2009 metai	2010 metai	2011 metai	2012 metai
Lietuvos Respublika	-32013	-77944	-38178	-21257
Plungės rajonas	-363	-1228	-559	-429
Kuliai	6	6	8	-1

4.1.3.2. pav. Atvykusieji ir išvykusieji Kulių miestelyje 2009 – 2013 metais
 (Duomenų šaltinis: Plungės savivaldybė)

2009 – 2012 metais šalyje ir Plungės rajone fiksuojamas didesnis išvykstančiųjų skaičius – migracijos saldo išlieka neigiamas, tačiau Kuliuose jis iki 2012 m. yra teigiamas. Analizuojant Lietuvos vidurkį, 2009 - 2010 metais, neigiamas migracijos saldo padidėjo 2 kartus, o Kulių miestelyje išlieka teigiamas. Vien 2011 metais į miestelį atvyko 46 gyventojai.

Migracijos analizė Kulių miestelyje yra sudėtinga, nes Statistikos departamentas prie LRV apskaito tik tuos žmonių gyvenamosios vietos pakeitimus, kurie užfiksuojami valstybinėse migracijos institucijose. Oficialūs duomenys apie migraciją nepilnai atspindi realią situaciją, nes tik maždaug trečdalis visų emigruojančių Lietuvos piliečių deklaruoja savo išvykimą. Statistikos departamento prie LRV duomenys nurodo mažesnius emigracijos mastus nei jie yra realybėje.

IŠVADOS:

- 2009 – 2012 metais pastebima Kulių miestelio gyventojų didėjimo tendencija. Šiuo periodu gyventojų skaičius padidėjo 1 proc., bendram Plungės rajono gyventojų skaičiui mažėjant 6,3 proc.;
- 2009-2013 metų periodu demografinės tendencijos Kulių miestelyje buvo geresnės nei Plungės rajone bei šalyje;
- 2009 - 2012 metų periodu Kuliuose pastebimas priešinga Plungės rajonui – neigiamas natūralios gyventojų kaitos didėjimas;
- Kaip ir visoje šalyje Kuliuose 2013 metais gyvena daugiau moterų negu vyrų, ypatingai tai išryškėja vertinant 50 ir daugiau metų amžiaus grupes;

4.2. ASMENS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS IR SOCIALINĖS ĮSTAIGOS, ŠVIETIMAS, KULTŪRA

4.2.1. Asmens sveikatos priežiūros įstaigų tinklas

Plungės rajono gyventojų sveikatos būklė nesiskiria nuo susiklosčiusios situacijos visoje šalyje. Kaip Lietuvoje, taip ir Plungės rajone, ir Kulių miestelyje demografinė situacija – mažėjantis natūralus prieaugis miestelyje, rodantis santykinai didesnę vyresnio amžiaus gyventojų skaičių, – sąlygoja negerėjančius sveikatos rodiklius. Dėl šios priežasties svarbu užtikrinti kuo efektyvesnes sveikatos apsaugos paslaugų teikimo priemones, geresnes prieinamumo sąlygas.

Kadangi pirminės sveikatos įstaigų užduotis spręsti daugumą asmens sveikatos problemų, šių įstaigų reikšmė ir teikiamų paslaugų kokybė yra labai svarbus faktorius geresniems sveikatos priežiūros rezultatams siekti. Pirminio lygio asmens sveikatos priežiūros paslaugas Kuliuose gyventojams teikia viena SAM sistemoje esanti įstaiga – A. Klišonio įmonė „Inesa“, Kulių ambulatorija.

4.2.1.1. lentelė. Pirminės sveikatos priežiūros įstaigų tinklas Kulių miestelyje

Įstaigos pavadinimas	Adresas
<i>Teikiančios pirminio lygio asmens sveikatos priežiūros paslaugas</i>	
A. Klišonio įmonė „Inesa“, Kulių ambulatorija	J. Tumo-Vaižganto g. 6, Kuliai

2005 - 2013 metų Kulių ambulatorijos duomenimis, viešąsias paslaugas teikia 2 šeimos gydytojai, 2 bendruomenės slaugytojai, gydytojas odontologas.

Miestelyje taip pat teikiamos privačios odontologo paslaugos – A. Narutavičienės stomatologijos kabinetas.

Pagal Kulių ambulatorijos statistinius duomenis per metus apsilanko apie 2280, per mėnesį apie 240 gyventojų. Pas odontologą apsilanko 432 per metus ir 36 gyventojai per mėnesį.

Gyventojai bei medikai jau beveik persiorientavo nuo santykinai pigių vaistų, prie brangesnių, tačiau atskirais atvejais efektyvesnių vaistų vartojimo. Tai iš dalies tapo viena pagrindinių socialinio draudimo išlaidų didėjimo priežastimi. Kulių miestelyje yra kelios vaistinės, esančios Liepų g. 2 ir J. Tumo-Vaižganto 14. Taip pat yra viena veterinarijos vaistinė, esanti Liepų g. 7.

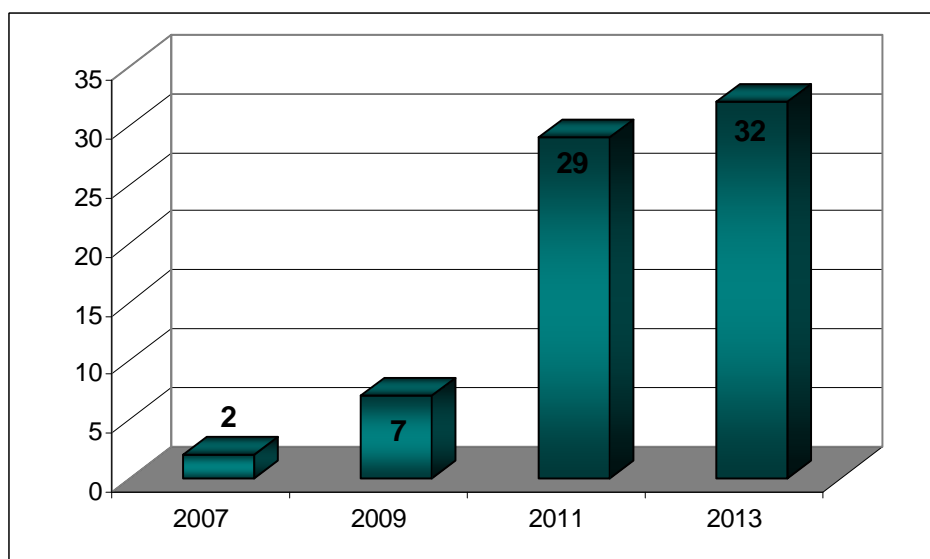
Kulių miestelio sveikatos įstaigoje vyksta Elektroninės sveikatos strategijos 2007-2015 m. įgyvendinimo procesas – gydytojai ir kitas sveikatos įstaigų personalas yra aprūpinti kompiuteriais, praktikoje elektrinės sveikatos sistema yra pradėjusi veikti, gyventojai pas gydytojus turės galimybę užsiregistruoti internetu. Siekiant elektroninės sistemos efektyvumo, būtina ir toliau sudaryti galimybę personalui praktinio parengimo bei kvalifikacijos kėlimui, naudojantis šia sistema.

4.2.2. Socialinė rūpyba

Vienas pagrindinių socialinės paramos tikslų – padėti tenkinti būtiniausius poreikius tiems žmonėms, kurių gaunamos pajamos yra nepakankamos, o gebėjimas pasirūpinti savimi dėl objektyvių, nuo jų nepriklausančių priežasčių, yra ribotas. Todėl šeimoms ir vaikams yra mokamos socialinės išmokos ir teikiamos socialinės garantijos bei lengvatos. Tačiau socialinė parama negali užtikrinti ilgalaikio ekonominio ir socialinio saugumo.

Lietuvoje socialinių problemų sprendimas vykdomas daugiausiai per valstybinį sektorių (valstybės, savivaldybių biudžetų bei Valstybinio socialinio draudimo ir Privalomojo sveikatos draudimo fondų lėšomis).

Vertinant socialinės paramos sistemą, dažniausiai analizuojamas socialinių išmokų skaičius. Socialinių pašalpų gavėjų Kulių miestelyje per paskutinius metus ženkliai padidėjo, didžiausias skaičius šeimų, kurios gavo pašalpas, 2012 metais buvo 37 šeimos.

4.2.2.1 pav. Šeimų skaičius gaunantis socialinę pašalpą Kuliuose 2009-2012 metais
(Duomenų šaltinis: Plungės savivaldybė)

Socialinių įstaigų Kulių miestelyje nėra.

4.2.3. Švietimo įstaigų tinklas

Žmogaus ugdymui įtakos turi aplinka, kuri, remdamasi mokslo ir kultūros pažanga, sudaro prielaidas asmenybės formavimuisi. Todėl labai svarbu sudaryti sąlygas tobulėjimui kuo ankstyvesnėje amžiaus grupėje, užtikrinant teikiamų švietimo paslaugų vienodas prieinamumo galimybes Kulių miestelio gyventojams.

Valstybinės švietimo strategijos 2013-2022 metų projekte numatyta valstybės ir visuomenės pastangomis sukurti efektyvumo, prieinamumo ir kokybės reikalavimus atitinkantį mokyklų tinklą. Švietimo įstatymas įpareigoja savivaldybes turėti pakankamą pradinio, pagrindinio, vidurinio ir neformaliojo švietimo programų tiekėjų tinklą, todėl pastarųjų metų savivaldybių tikslas švietimo srityje – švietimo įstaigų tinklo pertvarka racionalesnių lėšų panaudojimo bei mokslo efektyvumo pagrindu.

Remiantis Plungės savivaldybės pateikiamais duomenimis, 2013 metais švietimo įstaigų tinklą Kulių miestelyje sudarė 2 ugdymo įstaigos.

4.2.3.1. lentelė. Kulių miestelio ugdymo įstaigos

Eil. Nr.	Pavadinimas, buveinės adresas	Adresas	Veikla
1	Plungės r. Kulių vidurinė mokykla	Aušros g. 24, Kuliai	Mokyklos
2	Plungės r. Kulių lopšelis-darželis	Aušros g. 24, Kuliai	Lopšeliai, darželiai

Plungės savivaldybės duomenimis 2007-2013 metais lopšelio-darželio užpildymas neviršijo normų. Visų norinčių lankyti įstaigą poreikiai tenkinami.

4.2.3.2. lentelė. Vidurinės mokyklos statistiniai duomenys

Metai	Mokinių skaičius	Mokytojų skaičius
2007	304	38
2008	271	37
2009	248	33
2010	247	34
2011	243	34
2012	230	33
2013	208	33

Nuo 2007 metų mokinių skaičius nebuvo pastovus ir iki 2013 metų mokinių sumažėjo 1,2 kartus. Kulių vidurinės mokyklos duomenimis, nagrinėjamoju laikotarpiu, nuo 2007 iki 2013 metų, mokymo įstaigos mokytojų skaičius sumažėjo 5 mokytojais.

4.2.5. Kultūros įstaigos

Kulių miestelyje veiklą vykdo Kulių kultūros centras, Kulių biblioteka ir Kulių kraštotyros muziejus.

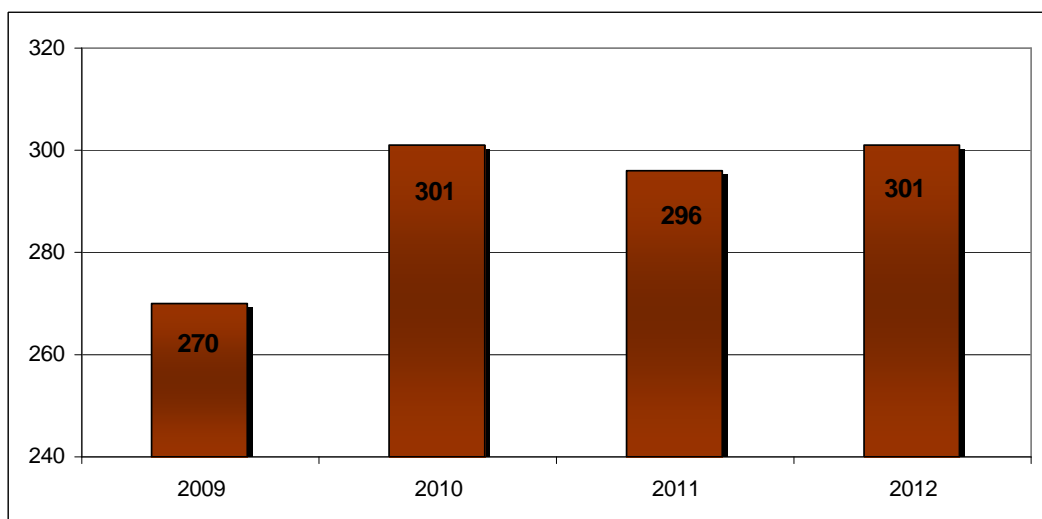
4.2.5.1. lentelė. Kulių miestelio kultūros įstaigos

Eil. Nr.	Pavadinimas, buveinės adresas	Adresas	Veikla
1.	Kulių kultūros centas	J. Tumo-Vaižganto g. 6 Kuliai	Kultūrinės veiklos centrai
2.	Kulių biblioteka	J. Tumo-Vaižganto g. 6 Kuliai	Bibliotekos
3.	Kulių kraštotyros muziejus	J. Tumo-Vaižganto g. 2 Kuliai	Muziejai

Kulių krašto muziejus įkurtas 1959 m. Kulių vidurinės mokyklos mokytojų iniciatyva. 1994 m. jam suteiktas valstybinio Žemaičių dailės muziejaus padalinio statusas. Įrengta Kulių apylinkės istorijos ir etnografijos ekspozicija. Muziejus įsikūręs buvusioje klebonijoje, pastatytoje 1790 m. Vikaraudamas Kuliuose, joje 1898-1901 m. gyveno lietuvių literatūros klasikas Juozas Tumas-Vaižgantas (1869-1933).

Didelę reikšmę miesto bendruomenės kultūriniam gyvenimui turi bibliotekos. Kuriasi nauja, žiniomis pagrįsta visuomenė, keičiasi žmonių požiūris į darbą, mokslą, karjerą bei auga rajono bendruomenės reikalavimai bibliotekoms.

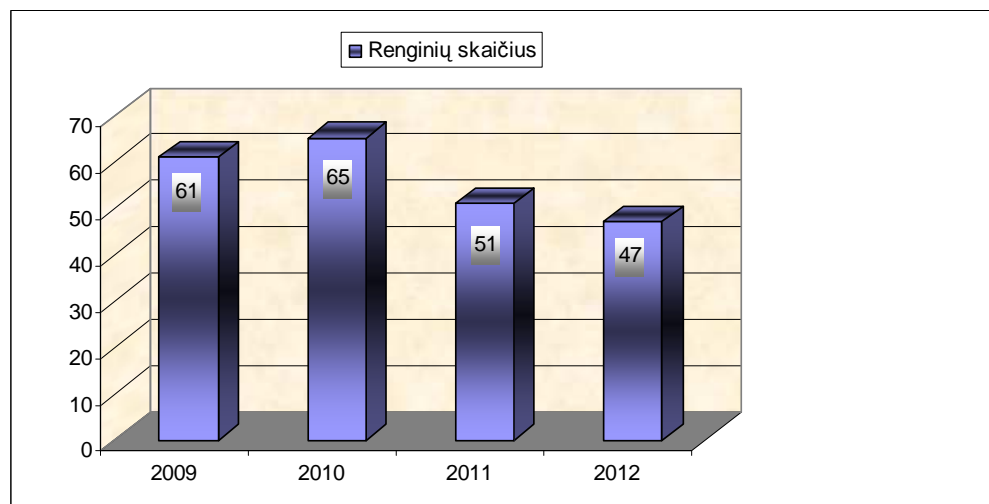
Kulių biblioteka yra kultūros, švietimo ir informacijos įstaiga, kurioje renkami, tvarkomi, saugomi spaudiniai ir kiti dokumentai, sisteminamos ir platinamos juose užfiksuotos žinios, atsižvelgiant į savivaldybės ekonominį ir kultūrinį vystimąsi, į bendruomenės narių poreikius.

4.2.5.1. pav. Lankytojų skaičius 2009-2012 metais Kulių miestelio bibliotekoje.
(Plungės savivaldybė)

Nors 2009 metais Kulių bibliotekos lankytojų skaičius buvo sumažėjęs, tačiau 2010 metais jis padidėjo ir išliko beveik pastovus iki 2012 m.

Pastaraisiais metais renginių Kulių miestelyje šiek tiek sumažėjo, tačiau lankytojų besidominčių kultūrine veikla skaičius išlieka panašus.

4.2.5.2. pav. Renginių skaičius 2009-2012 metais Kulių miestelyje
 (Plungės savivaldybė)

Kulių miestelyje tradiciškai kas du metus vyksta „Jonkelio“ šventė – tai folklorinių kolektyvų susitikimas, į kurį atvyksta svečių iš Vilniaus, Kauno, Palangos, Klaipėdos.

4.2.5.2. lentelė. Kulių miestelio kultūrinė veikla

Metai	Renginių sk.	Lankytojų sk.
2009	61	2950
2010	65	3060
2011	51	2300
2012	47	2140

(Plungės savivaldybė)

4.2.6. Valdžios, savivaldos, teisėsaugos ir kitos svarbios įstaigos Kulių miestelyje

Remiantis interneto portalų www.info.lt ir www.visalietuva.lt pateikiamais duomenimis, svarbios miesteliui valdžios, savivaldos ir asociacijų įstaigos pateiktos 4.2.6.1 lentelėje. Vertinant teritoriškai, daugelis įstaigų įsikūrusios miestelio centre.

4.2.6.1. lentelė. Kulių miestelio valdžios, savivaldos, asociacijų įstaigos

Eil. Nr.	Pavadinimas, buveinės adresas	Adresas	Veikla
1	Plungės r. sav. administracija, Kulių seniūnija	J. Tumo-Vaižganto g. 6 Kuliai	Savivaldos institucijos, seniūnijos
2	Plungės r. priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos ugniagesių komanda	J. Tumo-Vaižganto g. 6 Kuliai	Priešgaisrinė gelbėjimo tarnyba
3	Kulių paštas	J. Tumo-Vaižganto g. 14, Kuliai	Paštas
4	Telšių miškų urėdija, Kulių ir Mostaičių girininkijos	Aušros g. 21, Kuliai	

4.3. Būsto plėtra

Gyvenamas fondas apskaitomas pagal nuosavybės formas ir jo buvimo vietą. Prie gyvenamojo fondo nepriskiriami vasarnamiai, medžiotojų nameliai, poilsiavietės, poilsio namai, sanatorijos, sodo nameliai ir kiti pastatai skirti laikinam gyvenimui. 2012 m. Statistikos departamento duomenimis, Plungės rajono miestų ir kaimų gyvenamasis fondas sudarė 1024,9 tūkst. m² (2011 m. rajono miestų ir kaimų gyvenamasis fondas buvo kiek mažesnis – 1020,2 tūkst. m²). Rajono miestų ir kaimų gyvenamasis fondas sudarė 11,4 proc. Klaipėdos apskrities miestų ir kaimų gyvenamojo fondo, kuris 2012 m. buvo lygus 8963,2 tūkst. m².

Lyginant Lietuvos, Klaipėdos apskrities ir Plungės rajono gyvenamųjų vietovių rodiklius pagal naudingąjį plotą, tenkanti vienam gyventojui, išsiskiria šalies rodikliai – čia vienam gyventojui tenkantis naudingasis plotas 4,5 proc. didesnis už Plungės rajono miestų ir kaimų indikatorių. Nesant rodiklių kiekybinės išraiškos Kulių miestelio mastu, daroma prielaida, kad naudingojo ploto, tenkančio vienam Kulių gyventojui, apimtis panaši į Plungės rajono miestų ir kaimų rodiklį, t. y. manytina, kad vienam Kulių gyventojui tenka apie 27,6 kv. m. naudingojo ploto.

4.3.1. lentelė. Naudingasis plotas, tenkantis vienam gyventojui, 2011-2012 m.

Teritorija	2011	2012
Lietuvos Respublika	28,4 kv. m	28,9 kv. m
Klaipėdos apskritis	26,2 kv. m	26,8 kv. m
Plungės rajonas	27,2 kv. m	27,6 kv. m

(Šaltinis: Statistikos departamentas)

Kulių miestelyje dauguma gyventojų gyvena nuosavuose gyvenamuose namuose ir socialiniuose būstuose. Plungės rajono statistiniais duomenimis, Kuliuose šiuo metu yra 190 nuosavų gyvenamųjų namų, 4 daugiabučiai ir 4 privačių įmonių pastatai. Būstų statybos metai nuo 1675 iki 2013. Pagrindinės naudotos medžiagos: plytos, betonai, blokeliai, mediena.

IŠVADOS :

- Pirminio lygio asmens sveikatos priežiūros paslaugas Kuliuose gyventojams teikia viena SAM sistemoje esanti įstaiga - A. Klišonio įmonė „Inesa“, Kulių ambulatorija. Ši įstaiga tenkina Kulių miestelio gyventojų poreikius.
- Kaip ir visoje šalyje, taip ir Kulių miestelio sveikatos įstaigose vyksta Elektroninės sveikatos strategijos 2007-2015 m. įgyvendinimo procesas – efektyvi sveikatos sistemos priemonė, užtikrinanti efektyvesnį pacientų gydymą ir priežiūrą, sumažina sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumo netolygumus gyventojams;
- Socialines paslaugas teikiančių įstaigų Kulių miestelyje nėra;
- Socialinių pašalpų gavėjų Kulių miestelyje 2012 metais buvo 32 šeimos;
- Kulių miestelyje švietimo paslaugas teikia dvi švietimo įstaigos. Esamas švietimo įstaigų tinklas Kulių miestelyje tenkina visus gyventojų poreikius;

- Kultūros įstaigų tinklą Kulių miestelyje sudaro Kulių kultūros centras, biblioteka ir Kulių kraštotyros muziejus;
- Pastaruoju laikotarpiu renginių skaičius miestelyje šiek tiek sumažėjo, tačiau lankytojų skaičius yra pastovus.
- Nesant rodiklių kiekybinės išraiškos Kulių miestelio mastu, daroma prielaida, kad naudingojo ploto, tenkančio vienam Kulių gyventojui, apimtis panaši į Plungės rajono miestų ir kaimų vidurkio rodiklį, t. y. manytina, kad vienam Kulių gyventojui tenka apie 27,6 kv. m. naudingojo ploto.

5. EKONOMINĖ APLINKA

5.1. PAGRINDINĖS ŪKIO ŠAKOS

Pagrindiniai Kulių miestelio pramonės ir verslo sektoriai yra:

- Pramonė (mediena, medienos apdorojimas, medienos gaminiai);
- Prekyba (parduotuvės);
- Paslaugos (aptarnavimo paslaugos).

5.1.1. Pramonė ir statyba.

Kulių miestelis nuo senų laikų garsėja žemės ūkio įmonėmis, tad pramonė pradėjo formuotis tik po garsios ŽŪB „Kuliai“ bankroto. Tuomet atsirado pavienės medienos apdirbimo įmonės, vilnų karšykla. Kulių miestelio ribose pramonės įmonių nėra, pietinėje ir šiaurinėje pusėse, už administracinių ribų, buvusiose žemės ūkio pastatuose įsikūrę keletas įmonių.

Šiuo metu pagrindiniai miestelio konkurenciniai pranašumai pritraukiant gamybą į Kulus yra santykinai pigesnė žemė, darbo jėga ir paslaugos verslui.

5.1.1.1. lentelė. Pagrindinės pramonės įmonės ir sandėliavimo objektai Kulių miestelyje

Eil. Nr.	Pavadinimas, buveinės adresas	Adresas	Veikla
1.	UAB „DK Baldai“	Už miestelio ribų	Mediena ir jos apdorojimas, prekyba, baldų gamyba
2.	UAB „Paalančio medis“	Aušros g. 3, Kuliai	Mediena ir jos apdorojimas, prekyba, baldų gamyba

Duomenų šaltinis: www.imones.lt, www.visalietuva.lt, VĮ „Registruų centras“

Nors pramoniniams poreikiams patenkinti priemiestinėje teritorijoje yra pakankamas sklypų kiekis, į kuriuos būtų galima pritraukti investicijas, pagrindinis investicijas ribojantis veiksnys yra nusidėvėjusi fizinė inžinerinė infrastruktūra. Absoliučiai daugumai investuotojų reikia sklypų su inžinerinėmis komunikacijomis, ypač patogia galimybe gauti didelį kiekį elektros energijos. Būtina skirti daugiau lėšų inžinerinių tinklų įrengimui ir plėtrai sklypuose.

5.1.2. Prekyba.

Remiantis Kulių seniūnijos, verslo katalogų www.imones.lt bei www.visalietuva.lt, VĮ „Registru centras“ duomenimis, Kulių miestelyje veikia 5 prekybos objektai. Visi prekybos objektai įsikūrę pagrindinėje Aušros gatvėje, kur yra didžiausi klientų srautai. Dėl nedidelės Kulių miestelio teritorijos prekybos objektų pasiekiamumas yra geras. Kulių miestelyje smulkios ir vidutinės prekybos įmonės tenkina pagrindinius gyventojų poreikius.

5.1.2.1. lentelė. Prekybos objektai Kulių miestelyje.

Eil. Nr.	Pavadinimas, buveinės adresas	Adresas	Veikla
1.	Statybinių prekių parduotuvė	Aušros g. 8, Kuliai	Statybos prekės
2.	Parduotuvė	Aušros g. 2, Kuliai	Maisto produktų parduotuvės, ūkinės prekės
3.	Parduotuvė	Aušros g. 7, Kuliai	Maisto produktų parduotuvės, ūkinės prekės
4.	Parduotuvė	Aušros g. 3, Kuliai	Maisto produktų parduotuvės
5.	Parduotuvė	Aušros g. 16, Kuliai	Maisto produktų parduotuvės, ūkinės prekės

Duomenų šaltinis: www.imones.lt, www.visalietuva.lt, VĮ „Registru centras“

5.1.3. Paslaugos gyventojams ir verslui.

Kulių miestelyje veiklą vykdo kelios svarbesnės paslaugų bendrovės, teikiančios paslaugas gyventojams ir verslui. Atsižvelgiant į miestelio gyventojų ir svečių poreikius, toks paslaugų teikėjų kiekis yra pakankamas.

5.1.3.1. lentelė. Paslaugas teikiančios įmonės ar institucijos Kulių miestelyje.

Eil. Nr.	Pavadinimas, buveinės adresas	Adresas	Veikla
1.	UAB „Automopolis“	Kuliai	Autoserviso paslaugos
2.	Kirpykla	J. Tumo-Vaižganto g. 6, Kuliai	Kirpyklos
3.	Kulių bendruomenė	Už miestelio ribos	Asociacija

Duomenų šaltinis: www.imones.lt, www.visalietuva.lt, VĮ „Registru centras“

Nepaisant to, kad Kulių miestelyje didžioji dalis gyventojų poreikio paslaugoms yra tenkinama, yra tam tikri paslaugų sektoriai, kurių rinka šiuo metu nesugeba efektyviai patenkinti. Labiausiai Kuliuose trūksta laisvalaikio pramogų, sporto, kino teatro, grožio salonų ir kt. paslaugų.

Religines paslaugas Kulių gyventojams teikia Kulių Šv. Vyskupo Stanislovo bažnyčia, esanti Liepų g. 1A.

5.1.4. Turizmas, viešasis maitinimas ir apgyvendinimas

Kulių seniūnijos duomenimis Kulių miestelio teritorijoje nei kaimo turizmo sodybų, nei viešo maitinimo įstaigų nėra. Vandens turizmas, žvejyba, kitos turizmo paslaugos teikiamos už miestelio ribų įsikūrusiose poilsiavietėse ar kaimo turizmo sodybose. Tačiau, siekiant integruoti Kulių teritoriją į vystomą turizmo infrastruktūrą miestelio apylinkėse, galima vystyti sezonines turizmo paslaugas, tokias kaip maitinimas, kultūros paveldo objektų pritaikymas lankymui ir pan.

Pagal Lietuvos Respublikos bendrąjį planą Kulių miestelis patenka į Šilalės-Tauragės rekreacinį arealą, kurio rekreacinis potencialas yra įvertintas kaip gana mažas. LR bendrojo plano sprendiniuose, pagal rekreacinio vystymo specializaciją Kulių miestelio prioritetinga rekreacijos plėtra skirta pažintinei ir verslinei rekreacijai, kitos vystytinos rekreacijos rūšys – poilsis gamtoje ir pramoginė rekreacija. Rekreacijos plėtojimas sudaro sąlygas visuomenei susipažinti su Kulių miestelio gamtinėmis ir kultūrinėmis vertybėmis, padeda tenkinti gyventojų poreikius poilsiui.

Gamtiniai išteklių Plungės rajone turi didelį turizmo plėtros potencialą. Turizmas – vienas iš perspektyviausių rajono verslų. Plungės rajono turistinis produktas – tai istorinis, kultūrinis paveldas, gamta, aplinka, jos teikiamos pramogos ir malonumai. Pagrindiniai turizmo industrijos komponentai, traukiantys čia turistus, yra sporto ir laisvalaikio pramogos, nakvynė gamtoje ir natūralioje kaimo aplinkoje, nacionalinė virtuvė, švieži ir ekologiški produktai, patrauklus susisiekimas. Turistus žavi architektūros, istorijos, gamtos bei dailės paminklai, kurių Plungės rajone gausu, taip pat ir Kulių miestelio kultūros paveldo objektai – bažnyčia ir jos komplekso statiniai. Kaip ir visame rajone, taip ir Kulių miestelyje, prioritetas teikiamas pažintiniam turizmui.

5.2. IŠVADOS:

1. Svarbiausios pramonės produkcijos rūšys Kulių miestelyje yra medienos apdorojimas, medienos gaminių gamyba;
2. Šiuo metu pagrindiniai miestelio konkurenciniai pranašumai pritraukiant gamybą į Kulių priemiestines teritorijas yra santykinai pigesnė žemė, darbo jėga ir paslaugos verslui, taip pat nedidelis atstumas (40 km.) iki trečio pagal gyventojų skaičių LR miesto – Klaipėdos ir tik 19 km iki Plungės rajono centro – Plungės miesto;
3. Kulių miestelyje veikia 5 prekybos objektai, visi prekybos objektai įsikūrę pagrindinėje Aušros gatvėje, kur yra didžiausi klientų srautai.
4. Labiausiai Kulių miestelyje trūksta laisvalaikio ir pramogų įmonių, viešo maitinimo įstaigų;
5. Kulių miestelio teritorijoje nei kaimo turizmo sodybų, nei maitinimo įstaigų nėra;
6. Siekiant didinti turistų srautus Kulių miestelyje ir rajone, būtina pritaikyti turistinius objektus turistų reikmėms bei vystyti viešojo maitinimo, viešojo apgyvendinimo paslaugas, rekreacinę infrastruktūrą, didinti teikiamų pramogų ir laisvalaikio paslaugų įvairovę.

6. GAMTINĖ APLINKA

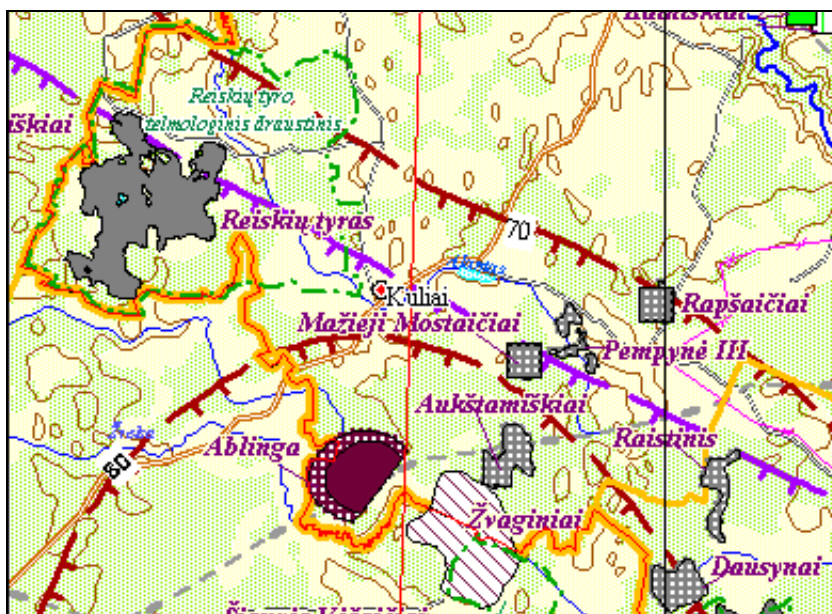
6.1. EKOGEOLIGINĖS SĄLYGOS

Plungės rajono savivaldybės teritorijoje yra daugiau nei keturios dešimtys naudingųjų iškasenų telkinių – smėlio, žvyro, molio, sapropelio, durpių, naftos. Rajone labiausiai paplitę durpių ir žvyro telkiniai, kitų plačiai naudojamų naudingųjų iškasenų (molio, smėlio) telkinių nedaug. Kulių miestelio ribose naudingųjų iškasenų telkinių nėra, netolimose apylinkėse gausu durpių telkinių, yra naftos. Informacija apie Kulių miestelio apylinkėse esančius naudingųjų iškasenų telkinius (išteklį rūšį, telkinio pavadinimą, išžvalgymo laipsnį, išteklių kiekį) teikiama 6.1.1. lentelėje, teritorinė lokalizacija 6.1.1. pav. „Ištrauka iš Telšių apskrities naudingųjų iškasenų žemėlapis“.

6.1. lentelė. Kulių miestelio ir apylinkių naudingųjų iškasenų telkiniai

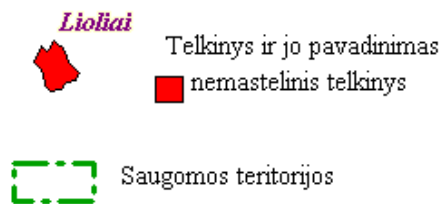
Identifikavimo kodas	Pavadinimas	Naudingųjų iškasenų rūšis	Geologinis iširtumas	Ištekliai, durpės - tūkst.m ³ nafta –tūkst. tonų		Plotas, ha
				Pirminiai	Likutis 2007-01-01	
963	<i>Reiskių tyras</i>	Durpės	DŽ ¹	3616	3616	678
300	<i>Mažieji Mostaičiai</i>	Durpės	PŽ ²	142	142	25
980	<i>Pempynė III</i>	Durpės	PŽ ²	151	151	59
973	<i>Aukštamiškiai</i>	Durpės	PŽ ²	406	406	99
299	<i>Rapšaičiai</i>	Durpės	PŽ ²	76	76	29
1851	<i>Ablinga</i>	Nafta	DŽ ¹	127	104	170
			PŽ ²	163	163	180

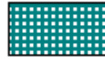

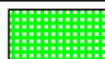

¹ - DŽ - detalai išžvalgyti ištekliai; ² - PŽ - parengtiniai išžvalgyti ištekliai

6.1.1. paveikslas. Ištrauka iš Klaipėdos rajono savivaldybės naudingųjų iškasenų žemėlapis

SUTARTINIAI ŽENKLAI

Naudingoji iškasena	Ištekliai			
	Detaliai išžvalgyti	Parengtiniai išžvalgyti	Prognoz. aptikti	Prognoz. spėjami
Durpės			—	—
Molis			—	—
Nafta			—	
Sapropelis				—
Smėlis				
Žvyras				—

6.1.1. paveikslo sutartiniai ženklai

Kitas, su geologine aplinka susijęs teritorijų planavimui bei ūkinei veiklai teritorijoje reikšmingas faktorius - aktyvios vandens apykaitos hidrodinaminės zonos hidrogeologinės sąlygos.

Požeminio vandens išteklius Plungės rajone formuoja atmosferos kritulių infiltracija, pritekėjimas vandeninguoju sluoksniu iš šono, tamprieji vandeningųjų sluoksnių ištekliai bei pertekėjimas iš aukščiau slūgsančių vandeningųjų sluoksnių.

Šalies pagrindinių hidrodinaminių kompleksų požeminio vandens prognozuojamųjų eksploatacinių išteklių minimalūs ir maksimalūs moduliai (l/s iš km²) įvertinti dar praeito šimtmečio aštuntajame dešimtmetyje, kuomet buvo sudarytas šių modulių pasiskirstymo šalies teritorijoje žemėlapis. Jis suteikia informaciją apie šalies prognozuojamuosius eksploatacinius išteklius. Remiantis šiuo žemėlapiu, Plungės rajono teritorijoje požeminio vandens gavyba yra perspektyviausia iš kvarterinių tarpmoreninių horizontų, ypač viršutinio – vidurinio kvartero Varduvos – Žemaitijos (Q_{3,2}) horizonto o taip pat viršutinio Permo (P₂) ir viršutinio devono (D₃žg) Žagarės vandeningojo komplekso horizonto.

Viešajam vandens tiekimui Kuliuose įrengta vandenvietė su dviem gręžiniais. Gręžiniai įrengti 1991 m. (Nr.18747) ir 2004 m. (Nr.44367). Vanduo išgaunamas iš paskutinio Baltijos apledėjimo akvagliacialinių nuogulų storumės agII vandeningojo sluoksnio. Vandenvietės ištekliai nėra aprobuoti.

Požeminio vandens apsaugai jo gavybos vietose teritorijoje esantiems gręžiniams yra nustatytos, tačiau kol kas neįteisintos taršos apribojimų juostos (žiūrėti brėžiniuose „*Esama būklė. Žemės naudojimo brėžinys, M 1:5000*“, „*Inžinerinės infrastruktūros brėžinys, M 1:5000*“).

Pasklidosios ir sutelktosios taršos poveikį požeminiam vandeniui, visų pirma gruntiniam, lemia požeminio vandens gamtinė sauga – geologinių-hidrogeologinių sąlygų visuma, apsprendžianti teršalų patekimo į požeminę hidrosferą galimybę bei greitį. Juos lemia gamtiniai faktoriai (aeracijos zonos storis ir sandara, aeracijos zoną sudarančių nuogulų filtracinės ir sorbcinės savybės, infiltracinės mitybos pobūdis bei dydis ir kt.), teršalų saugojimo žemės paviršiuje sąlygos bei pačių teršalų savybės.

Nagrinėjamoje Kulių miestelio teritorijoje mažiausias prognozuojamas gruntinio vandens gylis kinta nuo pirmųjų centimetrų iki 2 m. Mažame gylyje slūgsančios tiek smėlingos, tiek molingos nuogulos sudaro panašias gruntinį vandenį maitinančios atmosferos kritulių drėgmės migracijos sąlygas, todėl laikas, per kurį drėgmė ir teršalai galėtų pasiekti gruntinio vandens lygį, šiose teritorijose nesiekia 1 metų. Tokiuose plotuose gruntinis vanduo laikomas *neapsaugotu* nuo paviršinės taršos.

Siekiant išsaugoti tinkamą požeminio vandens – vienintelio geriamojo vandens šaltinio kokybę, rengiant teritorijų planavimo dokumentus, vertinant planuojamos ūkinės veiklos objektų galimą poveikį geologinei aplinkai, planuojant veiklą, susijusią su galimu teršalų patekimu į aplinką reikalingi detalesni tyrimai apie požeminio vandens saugą nuo paviršinės taršos konkrečioje vietoje.

6.2. GEOMORFOLOGINIAI PAVIRŠIAUS YPATUMAI

Kulių miestelio teritorijos žemės paviršiaus pagrindiniai bruožai susiformavo vėlyvojo Nemuno ledynmečio Baltijos stadijoje ir holocene. Nagrinėjant Plungės rajono hipsometrinį žemėlapi išsiskiria dvi nevienodo paviršiaus teritorijos dalys: aukštesnės rytinė ir šiaurinė bei žemesnės pietinė ir vakarinė, kur vyrauja ledynų ir jų tirpsmo vandenų suformuota 100 -120 m virš jūros lygio iškilusi moreninė lyguma. Lyguma suklostyta iš dugninės morenos priemolių, smėlio ir žvirgždo nuosėdų. Būtent žemesniojoje Plungės rajono dalyje yra Kulių miestelis.

Lietuvos geomorfologinio rajonavimo požiūriu miestelio ir aplinkinės teritorijos priskiriamos *Žemaičių – Kuršo* srities *Vakaru Žemaičių* plynaukštės geomorfologinio rajono *Notėnų - Kulių* mikrorajonui. *Notėnų - Kulių* mikrorajonui priskiriamos pakraštinių darinių kalvos ir bangos turi aiškia meridiane (šiaurės – pietų) kryptį. Didžiausius plotus, tame tarpe ir aplink Kulius, užima nemažos kalvos, atskirtos supelkėjusių įlomiu bei lobų. Tai stambiai ir lėkštai kalvotas, suskaidytas įlomomis priemolingas vietovaizdis. Vietovaizdį pajvairina upių slėniai, gausios didokos, bet negilios, eglynų supamos pelkės (Repšaičių Tyras, Monstaičių Tyras ir kt.). Su pelkynais yra susiję vieni iš didesnių Plungės rajone durpių išteklių – rajone yra 19 durpių telkinių, keli iš kurių netolimose Kulių miestelio apylinkėse.

Kulių miestelio ribose geomorfologinė paviršiaus sąranga „nesudėtinga“. Miestelis yra išsikūręs į rytus nuo supelkėjusios įlomės (Reiskų tyro pelkė) ant neaukštos pakilumos. Aukščių svyravimo

amplitudė miestelio teritorijoje nedidelė (89 -104m NN). Per miestelį pratekančio *Alanto* upelio slėnis negilus, mažai išraiškingas.

Nagrinėjamai teritorijai būdingas gan lygus paviršiaus reljefas pasižymi mažu pažeidžiamumu ir potencialiu geodinaminiu aktyvumu. Natūraliai lygiuose paviršiaus plotuose performavimo amplitudė nebūna didelė dėl mezoreljefo pobūdžio, pagrinde pakeičiamos paviršiuje slūgsančios nuogulos. Potencialiai geodinamiškai aktyvūs, labiausiai pažeidžiami ir geoekologiniu požiūriu svarbūs yra upelių slėniai, raiškūs terasinių pakopų šlaitai. Šiuo atveju padėtis dar yra patenkinama, nors kai kurių nepageidaujamo antropogeninio poveikio atvejų, susijusių su šlaitų užstatymu, jų performavimu vykdant ūkinę veiklą, tiesiant inžinerines komunikacijas ir kt., nėra išvengta.

6.3. KLIMATINĖS SĄLYGOS

Kulių miestelio, kaip ir Plungės rajono teritorijos, orus didele dalimi nulemia geografinė padėtis – nedidelis atstumas nuo Baltijos jūros (apie 50 km). Be svarbiausio klimatai lemiančio veiksnio – šilumos kiekio, gaunamo nuo saulės, šiame krašte klimatas nemaža dalimi priklauso nuo jūros artumo, reljefo nelygumų bei augalijos. Klimatai čia galima apibūdinti kaip vidutiniškai šiltą su sniegingomis žiemomis ir dažnais atodrėkiais, vėsesniais pavasariais ir vasaromis, šiltu rudeniu.

Plungės rajono teritorijoje visus metus yra jaučiama drėgnų Atlanto oro masių pernaša. Besiribojanti su Pajūrio žemuma, didžioji rajono dalis patenka į zoną, kurioje yra pastovus drėgmės perteklius. Lemiamą reikšmę kritulių pasiskirstymui turi reljefas, t.y. Žemaičių aukštumos šlaitų padėtis vyraujančių drėgnų iš vakarų ir pietvakarių slenkančių oro masių atžvilgiu ir nedidelis atstumas nuo jūros. Daugiausiai kritulių per metus visos šalies teritorijos atžvilgiu iškrinta priešvėjiniuose (pietvakariuose ir vakariniuose) Žemaičių aukštumos šlaituose (800–900 mm), centrinėje aukštumos dalyje bei čia esančioje Plungės rajono savivaldybėje (vidutinis metinis kritulių kiekis 790 – 870 mm). Kritulių pakanka visais metų laikais, tačiau daugiau būna šiltuoju metų laiku (64–72% metinio kritulių kiekio). Mažiausiai jų būna vasario – balandžio mėnesiais, daugiausiai birželio – rugpjūčio. Žemaičių aukštumoje pats lietingiausias rugpjūtis (90–100 mm), kitur tuo metu (70 –85 mm). Atskirais metais gali būti žymių nukrypimų nuo vidutinio daugiamečio kritulių pasiskirstymo.

Baltijos jūra švelnina oro temperatūros svyravimo amplitudę - jūrinės oro masės slenkančios iš vakarų lemia drėgnesnius ir šiltesnius orus. Vidutinė daugiamečių šalčiausio mėnesio sausio temperatūra yra apie $-4,7^{\circ}\text{C}$ (Lietuvos šiaurės rytuose -6°C), o šilčiausio apie $16,4^{\circ}\text{C}$. Pavasariai ir vasaros vėsesni nei Vidurio ir Rytų Lietuvoje. Pvz. Žemaičių aukštumoje liepos mėnesį temperatūra $1,3-1,4^{\circ}\text{C}$ būna žemesnė nei Vidurio Lietuvoje. Rudenį ir žiemą temperatūra būna $2-3^{\circ}\text{C}$ aukštesnė nei Respublikos rytuose.

Rudenį ir žiemą daugiausia pučia pietvakarių ir pietų vėjai. Pavasario pabaigoje pradeda dažniau pūsti šiaurės vakarų ir vakarų vėjai. Jie pučia ir vasarą. Tuo metų laiku daugiausiai ramių orų. Rečiausi šiaurės vėjai. Plungės rajono savivaldybėje vidutinis vėjo greitis, lyginat su kaimyninėmis, yra kiek didesnis ir siekia 3,8 m/s. Vėjai stipriausi šaltuoju metų laiku (spalio antroje pusėje–sausio

mėnesį). Tuo metu galimi vietinės kilmės škvalai ir viesulai, kai vėjo greitis kartais siekia 32–35 m/s.

6.4. HIDROGRAFINIS TINKLAS

Plungės rajono paviršinių vandenių struktūrą formuoja vandentakiai (upės, upeliai), ežerai, tvenkiniai, kurie visi užima 3,2% paviršiaus ploto. Rajono teritorija patenka į dviejų baseinų - *Minijos* ir *Ventos* nuotėkio sritis. Daugiau nei 4/5 rajono teritorijos (tame tarpe ir Kulių miestelis) patenka į vieno iš pagrindinių Nemuno intakų – *Minijos* baseino ribas, kuriame upių tinklo tankumas svyruoja nuo 0,75 iki 1,00 km/km². *Minija* - viena gražiausių ir didžiausių Plungės rajono upių - tai šeštasis Nemuno intakas pagal ilgį (202 km) ir aštuntasis pagal baseino plotą (2978 km²). *Minijos* upynas labai šakotas ir sudėtingas. Didžiausi *Minijos* intakai Plungės rajono žemėse yra *Babrungas* (59,4km), **Alantas** (ilgis 43 km, baseino plotas 146 km²) *Sausdravas*, *Mišupė*, *Pala* ir kt.

Vienas iš kairiųjų *Minijos* intakų - **Alantas** prateka per Kulių miestelio teritoriją. *Alantas* teka natūralia vaga. Sausomis vasaromis upės debitas sumažėja, be to dalį vandens sulaiko ant šios upės įrengti Kulių I (plotas 1,8 ha) ir Kulių II (plotas 2,5 ha) tvenkiniai. *Minijos* baseinas mažai ežeringas, todėl šiuo atveju paviršinių vandens telkinių trūkumą iš dalies kompensuoja dirbtiniai vandens telkiniai tvenkiniai (įrengiami užtvenkiant vandens tėkmę vandentakyje, žemės paviršiaus įdauboje ar pylimu apsuptame plote).

Vadovaujantis LR piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymu (Žin.,1997, Nr.65 –1558) ir LR vandens įstatymu (Žin.,2003, NR.36- 1544) LR Vyriausybė yra patvirtinusi valstybinės reikšmės vidaus vandens telkinių sąrašą, į kurį yra įtraukti nagrinėjamoje teritorijoje esantys paviršinio vandens telkiniai: upė *Alantas*, Kulių I ir Kulių II tvenkiniai.

6.5. BIOTOS YPATUMAI

Miškai, viena svarbiausių ekosistemų, pasižyminti turtingiausią augalijos, gyvūnijos ir grybijos rūšine įvairove, kalvotame Žemaitijos krašte užima nemažus plotus: Plungės rajone apie 34,9% teritorijos ploto (šalies vidurkis 33,3%). Vakarų Lietuvos krašte dėl klimatinių ir žmogaus veiklos ypatybių, miškai savo rūšine sudėtimi, formuojamo kraštovaizdžio bei floros ir faunos buveinių atžvilgiu yra išsiskiriantys. Drėgnesnis oras vegetacijos laikotarpiu ir įmirkę dirvožemiai sudaro palankias sąlygas įvairioms miško buveinėms, kurių tarpe yra atitinkančių Europos saugomų miško buveinių reikalavimus.

Pačiame Kulių miestelyje tėra vienas miško medynų plotelis (rytinėje dalyje), užimantis 0,7 ha (0,7% teritorijos ploto), tačiau įvairūs miškai, nutolę kelių ar keliolikos kilometrų atstumu, Kulių miestelį supa praktiškai iš visų pusių: šiaurinėje ir šiaurės rytinėje - *Kulių* miškas, pietrytinėje - *Mižuikų* miškas, pietinėje – miškas *Peklinė*, vakaruose –*Reiskų tyro* pelkės miškai. Šiuose miškuose sutinkamos buveinės: Vakarų taigos, žolių turtingų eglynų, pelkinių miškų ir kt.. Pateikiame trumpus šių buveinių aprašymus:

Vakarų taiga. Tai natūralūs seni spygliuočių ir mišrūs miškai, dažniausiai augantys maisto medžiagų neturtinguose sausuose ir vidutinio drėgnumo jauriniuose smėlio ir priesmėlio

dirvožemiuose. Vakarų taigos medynuose vyrauja eglės, pušys, įsiterpia karpuotųjų beržų ir drebulių, rečiau – kitų rūšių lapuočių medžių. Šiuose medynuose nedaug puskrūmių ir žolinės augalijos rūšių (šilinis viržis, mėlynė, bruknė, vaistinis pataisas, paprastasis kiškiakopūstis, miškinė septynikė) bei gausi samanų danga.

Žolių turtingi eglynai. Mišrių miškų medynuose vyrauja eglės, dažnai su gausia plačialapių medžių, ypač ažuolo, priemaiša. Jie susiformavo reljefo pažemėjimuose, griovose ir šlaituose su lengvos mechaninės sudėties vidutinio drėgnumo ir apydrėgniais velėniniais jauriniais dirvožemiais, kuriuose daugiau humuso. Šioms buveinėms būdingi ryškūs rūšių turtingi krūmų bei žolių arдай. Čia įsikuria daug plačialapių miškams būdingų augalų (europinė pipirlapė, paprastasis blužniapartis, miškinis lendrūnas, paprastasis lazdynas, skėstalapis papartis, geltonoji žiognagė, paprastoji sprigė, paupinis jonpartis, nusvirusioji striepsnė, keturlapė vilkauogė, rivino našlaitė, varpotoji juodžolė), taip pat šioms buveinėms būdingi ir spygliuočių miškų elementai.

Pelkiniai miškai. Tai spygliuočių bei mišrūs miškai, augantys drėgnuose ir šlapiuose durpiniuose dirvožemiuose, kurių gruntinio vandens lygis pastoviai aukštas. Vandenyje visuomet labai mažai maisto medžiagų. Medžių arodus sudaro paprastoji eglė, paprastoji pušis, kai kur gana gausu plaukuotųjų beržų, pasitaiko juodalksnių. Žolių ir krūmokšnių arde vyrauja *Vaccinium* genties augalai (mėlynė, bruknė, vaivoras), pelkiniuose pušnyuose bei mišriuose pušų ir beržų miškuose gausu pelkinių gailių, aptinkama aukštapelkėms būdingų augalų. Pelkiniai miškai pasižymi ištisine samanų danga, kurios pagrindiniai komponentai eglėnuose yra Girgensonos ir pelkinis kiminai, pušnyuose ir mišriuose miškuose – Magelano, siauralapis ir smailialapis kiminai. Pelkiniams miškams būdingi aplink medžių kamienus susidarantys neaukšti kauburiai.

Kulių miestelis (administracinėse ribose) – sukultūrinto kraštovaizdžio zona, kurioje natūralios ir pusiau natūralios augalijos užimamų plotų yra mažai belikę. Pastarieji nedideli ploteliai sutinkami kai kuriose upės Alantas slėnio atkarpose.

6.6. KRAŠTOVAIZDŽIO APSAUGA

Atitinkamų geomorfologinių procesų suformuoti paviršiaus plotai, kurie skiriasi kraštovaizdžio komponentais – gruntu, reljefu, vidaus vandenimis, pažemio oru, dirvožemiu, augalija, gyvūnija ir kitais komponentais, yra vadinami žemėvaizdžiais. Kiekvienas žemėvaizdžio tipas turi tik jam būdingus gamtinius ryšius, pasižymi skirtingomis sąlygomis žmonių gyvenimui ir ūkinei veiklai, jų atžvilgiu turėtų būti taikomi diferencijuoti kraštovarkos principai.

Iš devynių Lietuvos teritorijoje išskiriamų žemėvaizdžių tipų, Kulių miestelis yra įsikūręs vieno žemėvaizdžio – *moreninių lygumų* zonoje. Šioje Vakarų Žemaičių plynaukštės dalyje kraštovaizdis nėra kontrastingas ar įvairus. Miestelis yra įsikūręs palankiomis (nekomplikuotomis) gamtinėmis sąlygomis gyvenimui pasižyminčioje teritorijoje - vyrauja stambiai ir lėkštai kalvotas, įlomėtas, negilus upės slėnio skaidomas vietovaizdis su būdinga naudmenų mozaika (laukų, miškų, o miestelio teritorijoje neintensyviai urbanizuotų plotų). Gamtinio kraštovaizdžio elementai – reljefas, žalieji plotai, paviršiniai vandenys nagrinėjamoje teritorijoje formuoja santūriai vaizdingą kraštovaizdį. Reikia paminėti, kad šiuo atveju pastarasis žemėvaizdis tarsi nedidelė sala yra juosiamas nepalyginamai išraiškingesnių, didesne gamtine įvairove pasižyminčių kraštovaizdžių. Į

vakarų nuo miestelio plyti *Reiskių Tyro* pelkė, kuri yra laikoma viena gražiausių aukštapelkių Lietuvoje – pelkės paviršius labai išgaubtas, didžiausia *Reiskių Tyro* vertybė yra nesuskaičiuojami ežerokšniai, kurių apstu ir centrinėje iškilumoje ir pakraščiu klampynėse. Šis unikalus gamtos kampelis paskelbtas telmologiniu draustiniu. Iš pietinės ir pietrytinės pusės Kulių miestelį juosia biologine įvairove pasižymintys *Rietavo* miškai.

Tikslu garantuoti gamtinių ir kultūros paveldo kompleksų bei objektų apsaugą, kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, biologinę įvairovę ir genetinį fondą, gamtos išteklių atkūrimą, sudaryti sąlygas pažintinei rekreacijai, moksliniams tyrimams ir aplinkos būklės stebėjimams, propaguoti gamtos paveldo ir kultūros paveldo vertybių apsaugą yra steigiamos saugomos teritorijos.

Saugomų teritorijų sistemą, remiantis LR Saugomų teritorijų įstatymu, sudaro šios saugomų teritorijų kategorijos: *konservacinės apsaugos prioriteto teritorijos* - rezervatai, draustiniai ir paveldo objektai; *atkuriamosios apsaugos prioriteto teritorijos* – atkuriamieji sklypai, genetiniai sklypai; *ekologinės apsaugos prioriteto teritorijos* – ekologinės apsaugos zonos; *kompleksinės saugomos teritorijos* – valstybiniai parkai (nacionaliniai ir regioniniai), biosferos stebėsenos (monitoringo) teritorijos (biosferos rezervatai ir biosferos poligonai), įsteigtos ir potencialios Europos ekologinio tinklo „*Natura 2000*“ teritorijos. Gamtinio pobūdžio saugomas ir kitas ekologiškai svarbias teritorijas, užtikrinančias kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, į krašto tvarkymą subalansuojančią bendrą sistemą jungia *gamtinis karkasas*.

Kulių miestelio teritorijos ribose ir apylinkėse saugomų teritorijų sistemą atstovauja: *konservacinės apsaugos prioriteto*, *Natura 2000* ir *gamtinio karkaso* teritorijos (žiūrėti „*Esama būklė. Žemės naudojimo brėžinys*“; 6.6.1. pav.).

Konservacinės apsaugos prioriteto teritorija – *Reiskių tyro telmologinis draustinis*. Plotas 4045 ha. Tikslas - išsaugoti pelkinį kompleksą Žemaičių aukštumos vakariniame šlaite. Su draustiniu ribojasi vakarinė Kulių miestelio dalis.

„Natura 2000“ teritorijos.

Remiantis ES Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos ir Tarybos direktyvos 79/409/EEB dėl laukinių paukščių apsaugos reikalavimais Europos Sąjungos šalyse kuriamas bendras specialiųjų saugomų teritorijų ekologinis tinklas "Natura 2000". Jis skirtas palaikyti ir išsaugoti natūralias, pusiau natūralias buveines, nykstančių gyvūnų bei augalų rūšis jų paplitimo vietose. Lietuva tapdama Europos Sąjungos nare įsipareigojo parinkti ir įsteigti paukščių bei natūralių buveinių apsaugai svarbias teritorijas įjungiant jas į „Natura 2000“ tinklą.

Kulių miestelio apylinkėse yra išskirtos šios buveinių bei paukščių apsaugai svarbios teritorijos (žiūrėti „*Esama būklė. Žemės naudojimo brėžinys*“):

1. *Rietavo miškai* (LTPLU0010). Tai buveinių apsaugai (BAST) svarbi teritorija, užimanti 30109,4 ha plotą (Klaipėdos raj., Kretingos raj., Plungės raj., Rietavo savivaldybėse), ribojasi su Kulių miesteliu jo vakarinėje dalyje. Aptinkamos Europos Bendrijos svarbos natūralios buveinės, augalų

ir gyvūnų rūšys: 3160, Natūralūs distrofiniai ežerai; 6450, Aliuvinės pievos; 6510, Šienaujamos mezofitų pievos; 7110, Aktyvios aukštapelkės; 7140, Tarpinės pelkės ir liūnai; 7150, Plikų durpių saidrynai; 7160, Nekalkingi šaltiniai ir šaltiniuotos pelkės; 9010, Vakarų taiga; 9050, Žolių turtingi eglynai; 9080, Pelkėti lapuočių miškai; 9160, Skroblynai; 91D0, Pelkiniai miškai; 91E0, Aliuviniai miškai; Kraujalakinis melsvys; Lūšis; Ovalioji geldutė; Pleištinė skėtė.

2. *Reiskių Tyro pelkė* (LTPLUB002). Tai paukščių apsaugai (PAST) svarbi teritorija, užimanti 4045,7 ha plotą (Plungės raj., Klaipėdos raj., Kretingos raj. savivaldybėse), ribojasi su Kulių miesteliu jo vakarinėje dalyje. Aptinkama europinės svarbos saugomų rūšių paukščių: dirvinių sėjikų (*Pluvialis apricaria*), tikučių (*Tringa glareola*).

Buveinių bei paukščių apsaugai svarbių teritorijų apsaugos režimas nustatomas subalansuotomis priemonėmis: išsaugojimo (konservacinėmis), prevencinėmis priemonėmis, teritorijų planavimo dokumentų bei planų sprendiniais, taip pat vertinimo priemonėmis, nustatančiomis projektų poveikį buveinių apsaugai svarbioms teritorijoms. Europos Bendrijos svarbos buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų tvarkymo ypatumus nustato Vyriausybės patvirtinti Bendrieji buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatai (Žin., 2011, Nr. 67-3171).

Gamtinio karkaso teritorijos.

Įgyvendinant ekologinio kompensavimo sistemos koncepciją, 2002 metais gamtinis karkasas įteisintas Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane, o rengiant Telšių apskrities teritorijos bendrąjį planą ir Plungės rajono savivaldybės teritorijos bendrąjį planą lokalizuotas stambesniame mastelyje.

Nustatytą gamtinio karkaso teritorinę sudėti Kulių miestelyje ir apylinkėse (žiūrėti 6.6.1. pav.) atstovauja: vietinės svarbos *Alanto migracinis koridorius* ir regioninės svarbos *Kulių geosistemų vidinio stabilizavimo arealas*.

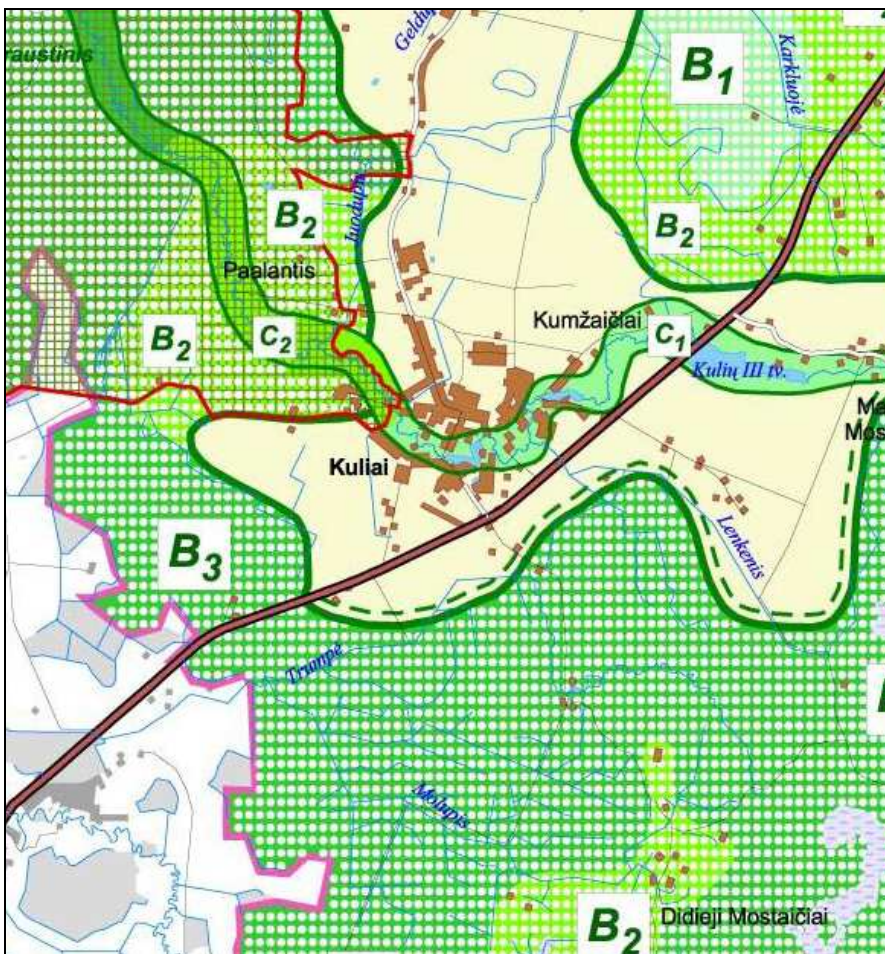
Gamtinio karkaso teritorijos - labai svarbi daugiafunkcinė sistema, užtikrinanti teritorijos kraštovaizdžio stabilumą bei jame vykstančių migracinių ryšių nepertraukiamumą. Gamtinės aplinkos stabilumo užtikrinimas palaikant, formuojant ir gausinant gamtinio karkaso elementų kokybę, garantuoja geresnę žmonių gyvenamosios aplinkos kokybę. Teritorinis gamtinio karkaso sistemos bei apsaugos ir tvarkymo režimų nustatymas bus sprendžiamas sekančiuose Kulių miestelio bendrojo plano etapuose.

Saugomų teritorijų sistemos dalis - *ekologinės apsaugos prioriteto teritorijos*. Atlikus tikrosios būklės analizę tenka konstatuoti, kad nagrinėjamoje teritorijoje šią saugomų teritorijų sistemos kategoriją atstovauja tik kai kurios apsaugos zonų grupių apsauginių zonų rūšys. Tai: kultūros paveldo objektų apsaugos zonos, elektros linijų, ryšių linijų bei kitų infrastruktūros objektų apsaugos zonos. Svarbi ekologinės apsaugos zonų grupė yra *sanitarinės apsaugos* – gamybinių ir komunalinių bei kitų ūkio ir infrastruktūros objektų sanitarinės apsaugos zonos. Kulių miestelyje tokių objektų nėra daug, tačiau jų sanitarinės apsaugos zonų apimtys ir teritorinė lokalizacija dėl duomenų trūkumo nėra žinomos.

Siekiant išsaugoti geriamojo požeminio vandens kokybę, vandenviečių teritorijose ir jų apylinkėse pagal Lietuvos higienos normą HN 44:2006 (Žin., 2006, Nr. 81-3217) yra steigiamos vandenviečių sanitarinės apsaugos zonos (SAZ). Šias zonas minėtoje higienos normoje nustatyta tvarka steigia savivaldybė. Kulių miestelyje SAZ juostos yra išskirtos šiaurinėje miestelio dalyje esančiai vandenvietei. SAZ susideda iš trijų juostų. Griežto režimo apsaugos juosta (1-oji juosta) skirta saugoti vandenvietę ir joje esančius požeminio vandens kauptuvius nuo nuolatinės, atsitiktinės arba tyčinės taršos. Apribojimų juostos yra skirtos apsaugoti vandenvietę nuo mikrobinės (2-oji juosta) ir cheminės (3-joji juosta) taršos (žiūrėti brėžiniuose „Esama būklė. Žemės naudojimo brėžinys, M 1:5000“, „Inžinerinės infrastruktūros brėžinys, M 1:5000“).

Per Kulių miestelį prateka Minijos intakas – Alantas. Šiai vandentėkmei nėra nustatytos pakrančių apsaugos juostos, veiklą kuriose reglamentuoja LR Saugomų teritorijų įstatymo 20 straipsnio bei Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų XXIX skyriaus reikalavimai. Paviršinių vandens telkinių pakrančių apsaugos juostoms keliamų reikalavimų užtikrinimas yra labai aktuali problema, nes tinkamai tvarkomos pakrančių apsaugos juostos sumažina galimybę patekti į vandens telkinius pavojingoms medžiagoms, apsaugo krantus nuo erozijos ir abrazijos, šlaitus – nuo griovų susidarymo bei nuošliaužų, užtikrina vandens telkinių pakrančių ekosistemų stabilumą ir palankias jų formavimosi sąlygas; saugo vandens telkinių pakrančių natūralų kraštovaizdį bei jo estetines vertybes; sudaro palankias sąlygas rekreacijai.

6.6.1. paveikslas. Ištrauka iš Plungės rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano brėžinio „Gamtinis karkasas“.

6.7. APLINKOS BŪKLĖ

Aplinkos oro kokybė.

Aplinkos oro kokybė priklauso nuo stacionarių ir mobilių taršos šaltinių emisijos ir nuo meteorologinės sklaidos. Erdvinį oro taršos pasiskirstymą įtakoja stacionarių ir mobilių teršalų emisijos šaltinių teritorinis išsidėstymas, gatvių užstatymas bei gamtiniai veiksniai – meteorologinės ir orografinės sąlygos. Urbanizuotose teritorijose (miestuose, miesteliuose) palankios teršalų kaupimuisi sąlygos susidaro, kai orus lemia pastovios oro masės – anticiklonai, mažo atmosferos slėgio laukai. Didelė oro drėgmė, esant silpnam vėjui – rūkas, dulksna, taip pat sąlygoja didesnę oro užterštumą (apie *klimatines sąlygas* plačiau teksto skyriuje 6.2.).

Kulių miestelyje tėra keli pramonės ir sandėliavimo objektai, todėl dabartiniu metu pagrindiniai aplinkos oro teršėjai yra: energetikos objektai (vietinė katilinė), namų ūkis, transportas.

Stacionarių oro taršos šaltinių tarpe, kaip santykinai stambesnę oro teršėją, reikėtų išskirti katilinę (aptarnauja kultūros namus, seniūniją). Šilumos gamybai naudojamas dyzelinis krosnių kuras, kas sąlygoja didesnius į aplinką išmetamų teršalų kiekius, lyginant su suskystintomis dujomis.

Kulių miestelyje oro kokybei neabejotinai didelę įtaką daro namų ūkis, nes iš privačių gyvenamųjų namų kaminų išmetama nemažai teršalų, kurių padaugėja šaltuoju metų laiku, kai intensyviai kūrenamos krosnys, o meteorologinės sąlygos nėra palankios jiems išsisklaidyti.

Vienas iš teršalų emisijos šaltinių Kulių miestelyje yra autotransportas. Autotransporto sąlygojamos taršos apimtys priklauso nuo automobilių skaičiaus, eismo intensyvumo, suvartotų degalų kiekio, jų rūšies ir kokybės, transporto priemonių techninės būklės ir kt. Kokią dalį transporto sąlygojama oro tarša sudaro Kulių miestelyje duomenų nėra.

Pagal valstybinę aplinkos oro monitoringo programą, kurios uždavinys yra pateikti visuomenei ir visoms suinteresuotoms organizacijoms sistemingą ir objektyvią informaciją apie oro užterštumo lygį, šalies teritorijoje yra įrengta 13 nepertraukiamai veikiančių oro kokybės kontrolės stočių. Aplinkos oro kokybė Kulių miestelyje pagal valstybinę aplinkos oro monitoringo programą nėra stebima. Kulių miestelyje oro kokybės tyrimai nebuvo atliekami, aplinkos oro monitoringas nevykdomas.

Plungės rajono savivaldybės Tarybos 2011 m. rugsėjo 29 d. sprendimu Nr. T1-245 yra patvirtinta „Plungės rajono savivaldybės aplinkos oro kokybės valdymo 2011-2017 metų programa ir jos įgyvendinimo priemonių planas“. Šioje programoje duomenų apie aplinkos oro kokybę Kulių miestelyje nepateikiama. 2011-2017 metų laikotarpiui numatomos kompleksinės oro kokybės valdymo priemonės, siekiant užtikrinti ir palaikyti tinkamą aplinkos oro kokybę.

Vandenių kokybė.

Paviršinių vandenių kokybė priklauso nuo teršalų, patenkančių į vandens telkinius kiekių ir savybių bei pačių vandens telkinių ypatybių. Tarp pagrindinių vandens telkinių teršėjų yra komunalinis (namų ūkis), pramonė ir žemės ūkis. Gyventojų ir pramonės išleidžiami nutekamieji vandenys priskiriami taškinei taršai, o tarša iš žemės ūkio vadinama pasklidąja, tuo nurodant skirtingą sklaidos pobūdį. Taškinė tarša, nepaisant to, kad labai pakito ne tik bendras nuotekų kiekis (vandens suvartojimo pramonės ir komunaliniame sektoriuje sumažėjimas), pagerėjo jų išvalymo lygis (buvo modernizuojami ar statomi nuotekų valymo įrenginiai), išlieka viena iš labiausiai įtakojančių paviršinio vandens kokybę.

Kulių miestelyje ilgą laiką veikė silpnai išvystyta, apleista ir neprižiūrima buitinių nuotekų surinkimo sistema, valymo įrenginiai atliko tik septiko vaidmenį, todėl teršalai patekdavo į paviršinius (Minijos intako – Alanto) ir gruntinius vandenis. Kulių miestelyje paviršiniai lietaus vandenys nuo važiuojamųjų gatvių dalių praktiškai nėra surenkami. Esami tinklai atlieka drenažo funkcijas ir surenka drėgmės perteklių iš individualių namų kiemų. Visas surenkamas vanduo be jokio valymo patenka į pakelės griovius arba susigeria į gruntą.

Įgyvendinant ES struktūrinės paramos vandentvarkos ūkio plėtros projektą „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros renovavimas ir plėtra Plungės rajone (Žemaičių Kalvarijoje, Plateliuose, **Kuliuose**)“ situacija vandentvarkos sektoriuje turėtų gerėti. Naujų nuotekų surinkimo tinklų plėtra, nauji nuotekų valymo įrenginiai sumažins neigiamą poveikį požeminiams ir atviriams vandens telkiniams, užtikrins patikimą atvirų vandens telkinių ir vandens ekosistemų apsaugą, didins rekreacijos potencialą, vandens ekosistemų įvairovę ir biologinį produktyvumą.

Prie centralizuotos vandens tiekimo sistemos neprisijungę gyventojai šachtiniais šuliniais eksploatuoja gruntinį vandenį. Skirtingai nuo gręžtinių, šachtiniai šuliniai negilūs, jų gruntinis vanduo neapsaugotas nuo paviršinio teršimo. Gruntinio vandens apsaugos požiūriu nagrinėjamoje teritorijoje hidrogeologinės sąlygos nėra palankios, todėl daugumos šachtinių šulinių vanduo yra prastas (dažniausiai dėl padidintos azoto junginių koncentracijos).

Pagal valstybinio ar savivaldybės lygmens monitoringo programas Kulių miestelyje esančių paviršinio vandens telkinių vandens kokybę netiriama, todėl informacijos apie šių vandens telkinių būklę ir kaitos tendencijas nėra.

Kitų, su aplinkos kokybe: fizikine tarša (radioaktyviaja, elektromagnetinių laukų, triukšmo ir termine), dirvožemio tarša susijusių problemų arba leistinų lygių viršijimo atvejų nagrinėjamoje teritorijoje nėra konstatuota.

6.8. IŠVADOS:

1. Kulių miestelio ribose naudingųjų iškasenų telkinių nėra, miestelio apylinkėse gausu durpių telkinių, yra naftos.
2. Viešajam vandens tiekimui Kulių miestelyje įrengta vandenvietė, eksploatuojanti Baltijos apledėjimo akvaglacialinių nuogulų storumės agII vandeningojo sluoksnio požeminio vandens išteklius.
3. Nagrinėjamoje teritorijoje gruntinis vanduo yra *neapsaugotas* nuo paviršinės taršos.
4. Pagal LR teritorijos geomorfologinį rajonavimą Kulių miestelis patenka į Žemaičių – Kuršo srities Vakarų Žemaičių plynaukštės geomorfologinio rajono Notėnų-Kulių geomorfologinio mikrorajono ribas.
5. Kulių miestelio, kaip ir Plungės rajono, klimatą galima apibūdinti kaip vidutiniškai šiltą su sniegingomis žiemomis ir dažnais atodrėkiais, vėsesniais pavasariais ir vasaromis, šiltu rudeniu.
6. Kulių miestelis priklauso Minijos baseinui, paviršiniai vandenys (up. Alantas, Kulių I, Kulių II tvenkiniai) miestelio teritorijoje užima apie 2,8% jos ploto.
7. Gamtinio kraštovaizdžio elementai – reljefas, žalieji plotai, paviršiniai vandenys nagrinėjamoje teritorijoje formuoja santūriai vaizdingą kraštovaizdį.
8. Kulių miestelio teritorijos ribose ir apylinkėse saugomų teritorijų sistemą atstovauja: *konservacinės apsaugos prioriteto*, *Natura 2000* ir *gamtinio karkaso* teritorijos.
9. Esmingesnių su aplinkos kokybe – oro, vandenų, fizikine, dirvožemio tarša susijusių problemų arba leistinų lygių viršijimo atvejų nagrinėjamoje teritorijoje nėra konstatuota

7. NEKILNOJAMASIS KULTŪROS PAVELDAS

Lietuvos kontekste Plungės rajono nekilnojamas kultūros paveldas išsiskiria didele objektų gausa ir ryškia istorine, archeologine, architektūrine, memorialine bei etnografinė verte. Šiuo metu Kulių miestelyje yra 24 registruoti nekilnojamojo kultūros paveldo objektai. Kultūros paveldo objektais laikomi pavieniai ar į kompleksą įeinantys objektai, registruoti kaip nekilnojamosios kultūros vertybės, t.y. žemės sklypuose, sklypų dalyse, vandens, miško plotuose ar jų dalyse esantys statiniai ar kiti nekilnojamieji daiktai, kurie turi vertingųjų savybių ir kartu su jais priskirta teritorija yra atskiri daiktinės teisės objektai ar gali jais būti (LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas, Žin., 2004, Nr. 153-5571, str. 1.13).

7.1. KULTŪRINĖ VERTĖ IR FIZINĖ BŪKLĖ

Lietuvos Respublikos Kultūros vertybių registre įrašyti 24 nekilnojamieji kultūros paveldo objektai, esantys Kulių miestelyje, iš jų 8 regioninės reikšmės. Kulių miestelyje yra du kompleksai, kita dalis kultūros paveldo objektų yra pavieniai.

7.2.1. lentelė. Nekilnojamųjų kultūros vertybių sąrašas

Eil. Nr.	Kultūros vertybės pavadinimas	Kultūrinė vertė ir pagrindiniai duomenys	Unikalus objekto kodas	Kiti kodai	Adresas
Laidojimo vietų sąrašas					
1.	Kapas ir antkapinis paminklas	 <p>Vertingosios savybės (vertybės sudėtis, apimtis, vertingos dalys ir elementai): palaidotas knygnešys Juozas Grušys Autorius: I. Užkurnys</p>	4503	IP1989, LA413/188 3	Už miestelio ribos - kapinėse
2.	Laisvės paminklas	 <p>Vertingosios savybės (vertybės sudėtis, apimtis, vertingos dalys ir elementai): saugomas kaip Kulių Šv. vyskupo Stanislovo bažnyčios statinių komplekso (u.k. 24492) vertingoji savybė Atsiradimo data: atstatytas 1990 m.</p>	2137	IP1714, LA413/884	Kuliai

Statinių sąrašas					
1.	Kulių Šv. vyskupo Stanislovo bažnyčios statinių kompleksas	 <p>Vertingųjų savybių pobūdis: Istorinis (lemiantis reikšmingumą, svarbus), Memorialinis (lemiantis reikšmingumą, svarbus), Architektūrinis (lemiantis reikšmingumą, svarbus), Kraštovaizdžio, Sakralinis (lemiantis reikšmingumą, svarbus) Teritorijos plotas: 1,32 ha Vertingosios savybės : Planavimo sprendiniai – bažnyčios, šventoriaus tvoros, koplyčios, R, Š ir P pastatų formuojama tūrinė–erdvinė kompozicija Pirminė ir istorinė paskirtis – sakralinė, visuomeninė, gyvenamoji. artimiausios supančios aplinkos kultūrinio kraštovaizdžio autentiškumas – Kulių miestelio istorinis urbanizuotas kraštovaizdis Amžius: XVII–XX a. pr.</p>	24492	G201K	J. Tumo Vaižganto g. 2/Liepų g. 1A, Kuliai
2.	Kulių Šv. Vyskupo Stanislovo bažnyčia (priklauso kompleksui u.k. 24492)	 <p>Vertingųjų savybių pobūdis: Sakralinis (lemiantis reikšmingumą, svarbus), Architektūrinis (lemiantis reikšmingumą, svarbus) Vertingosios savybės : Tūrinė erdvinė kompozicija – simetrinė, halinė trinavė bažnyčia su vienu bokštu, trisiene stačiakampe apside; stogo forma –dvišlaitė – centrinės dalies ir apsidės, kupolinė – bokšto; R ir V fasadų frontonų stulpelių – piramidinė keturšlaitė; V fasado bokštelio – dvišlaitė; stogo dangos tipas – skarda Amžius: 1900 m. Autorius: švedų architekto Karlo Eduardo Strandmano (Karl Eduard Strandmann (1867-1946) projektas</p>	21709	G201K1	Liepų g. 1A, Kuliai

3.	<p>Šventoriaus tvora su vartais (priklauso kompleksui u.k. 24492)</p>	 <p>Vertingųjų savybių pobūdis: Architektūrinis (lemiantis reikšmingumą, retas), Sakralinis (lemiantis reikšmingumą, svarbus) Vertingosios savybės : Tūrinė erdvinė kompozicija – tvora su vartais, suformuota aštuoniakampiu perimetru tvoros ŠR dalyje - trijų dalių vartai, turintys 2 varčių vidurinę ir 1 varčios šonines dalis; tvoros V dalyje - vienos dalies 2 varčių vartai ;tvoros R dalyje - vienos dalies 1 varčios varteliai ; tvoros Š, ŠV, V, PV, P, PR, R, ŠR dalyse - 14 mūrinių kopyltėlių Amžius: 1900 m.</p>	21710	G201K2	Liepų g. 1A, Kuliai
4.	<p>Koplyčia (priklauso kompleksui u.k. 24492)</p>	 <p>Vertingųjų savybių pobūdis: Architektūrinis (lemiantis reikšmingumą, retas), Sakralinis (lemiantis reikšmingumą, retas) Vertingosios savybės : Tūris – kompaktinis, penkiakampio plano, 1 a. su pusrūsiu ; stogo forma – penkiašlaitė piramidinė; stogo bokštelio – kupolinė; stogo dangos medžiagos tipas – skarda; kiti stogo elementai – stogo viršūnės kupoliukas Amžius: XVIII a. pab.–XIX a. I p.</p>	24493	G201K3	Liepų g. 1A, Kuliai
5.	<p>Rytų pastatas (priklauso kompleksui u.k. 24492)</p>	 <p>Vertingųjų savybių pobūdis: Architektūrinis (lemiantis reikšmingumą, svarbus), Istorinis (lemiantis reikšmingumą, svarbus) Vertingosios savybės : Tūris – kompaktinio tūrio, stačiakampio plano, 1 a. su pastoge; stogo forma – centrinės dalies – dvišlaitė, Š fasado rizalito – vienašlaitė; dangos medžiagos tipas – molio; kiti stogo elementai – plytų mūro dūmtraukis Faktai, susiję su pastato rekonstrukcijomis, paskirtimi – nuo 1780 m. pritaikytas bažnyčios tarnams ir virtuvei. Po Antrojo pasaulinio karo restauruotas. Čia įsteigta valgykla. Amžius: 1670 m. (?)</p>	11083	G449K1, IV485	J. Tumo Vaižganto g. 2, Kuliai

6.	Šiaurės pastatas (priklauso kompleksui u.k. 24492)	 <p>Vertingųjų savybių pobūdis: Memorialinis (lemiantis reikšmingumą, svarbus), Istorinis (lemiantis reikšmingumą, svarbus), Architektūrinis (lemiantis reikšmingumą, svarbus)</p> <p>Vertingosios savybės : Tūris – kompaktinio tūrio, stačiakampio plano, 2 a. su pastoge ir pusrūsiu; stogo forma – valminė Faktai, susiję su pastato rekonstrukcijomis, paskirtimi – nuo 1790 m. pritaikytas klebonijai. Rekonstruotas XX a. pr. (?), remontuotas 1957-58 ir 1978 m. Po Antrojo pasaulinio karo tapo kolūkio administracijos pastatu su pusrūsio patalpose įrengtu J.Tumo-Vaižganto muziejumi. Amžius: pastatytas 1790 m., Kulių klebono Antano Rimkevičiaus iniciatyva.</p>	28291	G449K2	J. Tumo Vaižganto g. 2, Kuliai
7.	Pietų pastatas (priklauso kompleksui u.k. 24492)	 <p>Vertingųjų savybių pobūdis: Architektūrinis (lemiantis reikšmingumą, tipiškas)</p> <p>Vertingosios savybės : Tūris – kompaktinis, stačiakampio plano, 1 a. su pastoge; stogo forma – pagrindinės dalies – pusvalminė, P ir Š fasadų prieangių – vienašlaitė; kiti stogo elementai – plytų mūro dūmtraukis Amžius: apie 1850 m.</p>	31854	-	J. Tumo Vaižganto g. 2, Kuliai
8.	Kulių kapinių koplyčia	 <p>Vertingųjų savybių pobūdis: Architektūrinis (lemiantis reikšmingumą, retas), Etnokultūrinis (lemiantis reikšmingumą, retas), Sakralinis (lemiantis reikšmingumą, svarbus)</p> <p>Teritorijos plotas: 142 kv. m Vizualinio apsaugos zonos pozonio plotas: 16800 kv. m</p> <p>Vertingosios savybės : Tūrinė erdvinė kompozicija – aštuoniakampio formos plano, kompaktiško tūrio, vieno aukšto su</p>	1536	S863, AtV543	Už miestelio ribų - kapinėse

		atviru prieangiu PV fasade, stogo forma – koplyčios ir bokštelio yra daugiašlaitė piramidinė, prieangio – dvišlaitė), stogo dangos skiedrų tipas, kiti stogo elementai – nedidelis apskardintas bokštelis su kalto metalo kryžiumi, aštuoniakampis bokštelis su kalto metalo kryžiumi virš prieangio Amžius: XVIII a. pab. - XIX a. pr. Stilius: liaudiškas			
9.	Pastatų kompleksas - liko be kompleksinių dalių	Teritorijos plotas: 8200 kv. m Vertingosios savybės (vertybės sudėtis, apimtis, vertingos dalys ir elementai): apjungus du kompleksinius objektus (Bažnyčios kompleksas u.k. 24492, G201K ir Pastatų kompleksas u.k. 28290, G449K) į vieną Kulių Šv. vyskupo Stanislovo bažnyčios statinių kompleksą (u.k. 24492), šis objektas liko be kompleksinių dalių Autorius: Nežinomas	28290	G449K	J. Tumo Vaižganto g. 2, Kuliai
Dailės vertybės					
1.	Koplytėlė su Kristaus, Marijos, Pietos, Šv. Roko ir 2 angeliukų skulptūromis		13183	DV2034	Už miestelio ribos - kapinėse
2.	Koplytėlė su Marijos ir Šv. Roko skulptūromis	Vertingosios savybės : Atsiradimo data: 1944 m., restauruota 1969 m. Autorius: Vaitkus	13188	DV2039	Aušros g. 20, Kuliai
3.	Koplytstulpis - antkapinis paminklas	Vertingosios savybės : Autorius: A. Laurinkus	15099	DV4188	Už miestelio ribos – kapinėse, Juozo Grušo kapo
4.	Koplytstulpis su ornamentuotu kryželiu ir Marijos Sopulingosios skulptūra	 Atsiradimo data: koplytst. XIX a., restauruotas 1970 m.; skulptūros XIX a. pab.	13185	DV2036	Už miestelio ribos - kapinėse

5.	Koplytstulpis su ornamentuotu kryželiu, Šv. Jurgio, Marijos Maloningosios su angelu, Rūpintojėlio, Šv. Roko, Šv. Izidoriaus, Šv. Mato ir Šv. šeimos skulptūromis		15097	DV4186	Žemaičių g. 1, Kuliai
6.	Koplytstulpis su Šv. Barboros ir Marijos Maloningosios skulptūromis	 <p data-bbox="507 958 963 987">Autorius: skulpt. autorius A. Simonavičius</p>	15098	DV4187	Žemaičių g. 4, Kuliai
7.	Koplytstulpis su Šv. Roko skulptūra	-	13186	DV2037	Kuliai
8.	Skulptūra "Marija"	 <p data-bbox="507 1415 1034 1579">Vertingosios savybės (vertybės sudėtis, apimtis, vertingos dalys ir elementai): saugoma kaip Kulių Šv. vyskupo Stanislovo bažnyčios statinių komplekso (u.k. 24492) Šv. vyskupo Stanislovo bažnyčios (u.k. 21709) vertingoji savybė</p>	13181	DV2032	Kuliai (bažnyčioje)
9.	Skulptūra "Nazaretietis"	 <p data-bbox="507 1895 1034 2078">Vertingosios savybės (vertybės sudėtis, apimtis, vertingos dalys ir elementai): saugoma kaip Kulių Šv. vyskupo Stanislovo bažnyčios statinių komplekso (u.k. 24492) Šv. vyskupo Stanislovo bažnyčios (u.k. 21709) vertingoji savybė</p>	13180	DV2031	Kuliai (bažnyčioje)

10.	Skulptūra "Nežinoma šventoji"	-		13182	DV2033	Kuliai (bažnyčioje)
11.	Skulptūra "Šv. Rokas"	-		13179	DV2030	Kuliai (bažnyčioje)
12.	Stogastulpis su ornamentuotu kryželiu			13187	DV2038	Kuliai, Plungės g.
13.	Varpas			4924	DR832	Kuliai (bažnyčioje)
			Vertingosios savybės (vertybės sudėtis, apimtis, vertingos dalys ir elementai): saugomas kaip Kulių Šv. vyskupo Stanislovo bažnyčios statinių komplekso (u.k. 28290) Šv. vyskupo Stanislovo bažnyčios (u.k. 24492) vertingoji savybė			

Pagrindinės Kulių miestelio kultūros paveldo apsaugos gairės, kurios užtikrintų kultūros paveldo objektų išsaugojimą, jų patrauklumo didinimą, pritaikymą miesto poreikiams ir pažintinio turizmo reikmėms bus nustatomos Kulių miestelio teritorijos bendrojo plano koncepcijos studijoje.

Miestelio teritorijos bendrajame plane numatoma išsaugoti objektus ir teritorijas, kuriose gausu paveldo vertybių, išlaikyti jas autentiškomis, prieinamomis visuomenei, kad šio paveldo pilnatvė būtų perduota ateities kartoms.

7.2. TERITORINĖ NEKILNOJAMO KULTŪROS PAVELDO SKLAIDA, APSAUGOS ZONOS

Kulių miestelio teritorijos kultūros paveldo vertybės yra pavienės, išskyrus kelis kompleksus, kurių vienas neturi priklausinių. Dauguma kultūros vertybių yra miestelio centre – J. Tumo Vaižganto, Aušros ir Liepų gatvėse. Net penkios kultūros vertybės yra už Kulių miestelio ribos, vakarų pusėje esančiose kapinėse.

Kulių miestelyje dviem kultūros paveldo objektams nustatytos apsaugos zonos (į zonas patenka daugiau kultūros vertybių). Apsaugos zonomis laikomos greta saugomo kultūros paveldo objekto ar vietovės esančios teritorijos, kurioms nustatomos žemės sklypų ir kitų nekilnojamųjų daiktų tvarkymo ir naudojimo specialiosios sąlygos, kad kultūros paveldo objekto ar vietovės vertingosios savybės būtų apsaugotos nuo galimo neigiamo veiklos tose gretimose teritorijose poveikio. Saugoma nekilnojamojo kultūros paveldo objektų teritorija ir apsaugos zonos tvarkomos pagal jų apsaugos reglamentus vadovaujantis Kultūros paveldo objektų apsaugą reglamentuojančiais teisės aktais bei saugomų teritorijų planais. Veikla kultūros paveldo objektuose bei jų teritorijose turi būti

vykdoma (laikantis Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos, Saugomų teritorijų ir Teritorijų planavimo įstatymų) pagal reglamentus, nustatančius paveldosaugos reikalavimus kiekvienam kultūros paveldo objektui arba pagal detalius reglamentus, numatytuose planavimo dokumentuose.

Siekiant užtikrinti laidojimo vietų apsaugą, saugoma bendra kapinių teritorija. Kapinių apsaugos zonos sutampa su kapinių teritorijos ribomis. Saugomos kapinių vertingosios dalys: senoji kapinių dalis ar pavieniai kapai jose.

IŠVADOS:

1. Lietuvos Respublikos Kultūros vertybių registre įrašyti 24 nekilnojamieji kultūros paveldo objektai, esantys Kulių miestelyje, iš jų 8 regioninės reikšmės. Už miestelio teritorijos ribų identifikuoti 5 kultūros paveldo objektai.
2. Kulių miestelio teritorijos bendruoju planu siekiama nekilnojamojo kultūros paveldo vertybių išsaugojimo, didesnių jų pritaikymo visuomenės lankymui, siekiama galimybių, išryškinti ir atskleisti istorines bei kraštovaizdines vertes, skatinti kultūrinio ir pažintinio turizmo plėtrą bei su kultūros paveldo tvarkyba susijusias veiklas ir tradicinius amatus.
3. Kultūros paveldo objektų apsaugos gairės miestelio teritorijoje bus apibrėžiamos Kulių miestelio bendrojo plano koncepcijos studijoje.

8. SUSISIEKIMO SISTEMA

8.1. VALSTYBINĖS REIKŠMĖS KELIŲ TINKLAS

Kuliai – 19 km atstumu į pietvakarius nuo Plungės esantis miestelis, įsikūręs greta krašto reikšmės kelio Nr. 166 „Plungė–Vėžaičiai“. Miestelis nuo trečio pagal gyventojų skaičių Lietuvos miesto Klaipėdos yra nutolę 41 km atstumu. Su kitais didžiais Lietuvos miestais susisiekti yra nepatogu. Atstumas iki Vilniaus yra 301 km, iki Kauno – 206 km, iki Panevėžio – 231 km.

Kaip jau minėta miestelis įsikūręs šalia krašto reikšmės kelio, jungiančio Plungę su Vėžaičiais. Miestelio teritoriją kerta vienas rajoninės reikšmės kelias vedantis link Šiemulių ir Gudaičių (žiūr. 8.1.1. lentelę).

8.1.1. Lentelė. Miestelio išoriniai ryšiai valstybinės reikšmės keliais

Kelio Nr.	Pavadinimas	Reikšmė	Kategorija	Kelio juosta, m*	Apsaugos zona, m**
3213	Kuliai–Šiemuliai–Gaudučiai	Rajoninis	V	18	20
166	Plungė–Vėžaičiai	Krašto	III	22	50

* pagal LR Kelių įstatymą.

** pagal LR Vyriausybės nutarimą „Dėl specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų“.

Vidutinis metinis paros eismo intensyvumas (VMPEI) kelyje Nr. 166 „Plungė–Vėžaičiai“ 2012 metais ruože nuo Kulių link Plungės siekė 4026 aut./p. Transporto priemonių srautai 2009 - 2012 metų laikotarpiu šioje atkarpoje smuko labai nedaug, vidutiniškai 0,6% per metus. Krovinio

transporto srantai sudarė 9,8-10,5% nuo bendro srauto. To paties kelio ruože nuo Kulių link Vėžaičių vidutinis metinis paros eismo intensyvumas siekė 3386 aut./p. Šio kelio ruožo intensyvumas gerokai viršija vidutinį šalies krašto kelių intensyvumą (1939 aut./p.), atitinkamai 2,1 ir 1,7 karto.

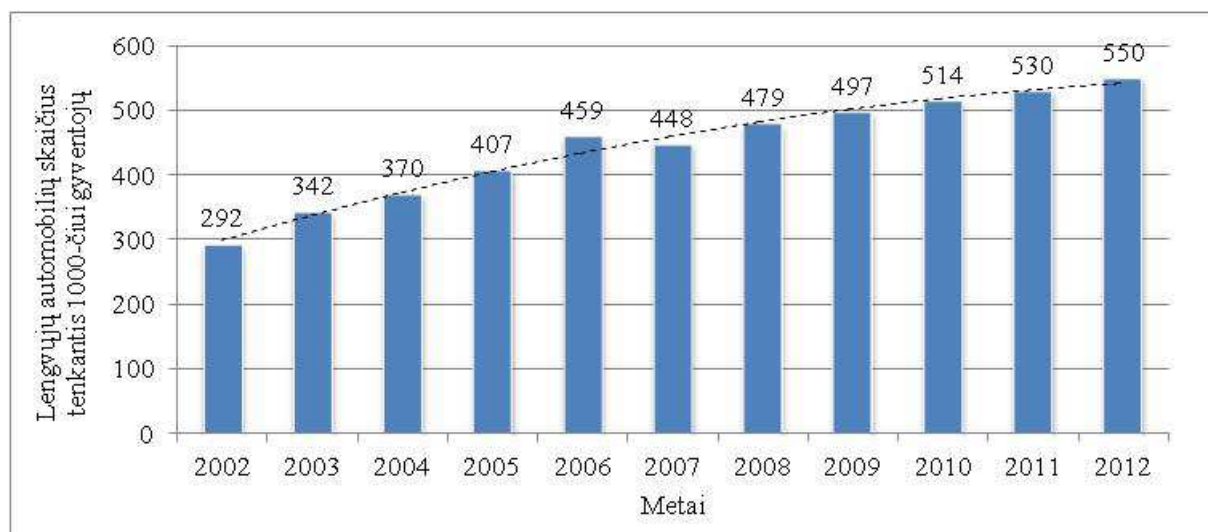
8.1.2. Lentelė. Eismo intensyvumas valstybinės reikšmės keliuose, 2009-2012 m.

Kelio Nr.	Kelio pavadinimas	VMPEI	2009	2010	2011	2012	Vid. metinis transporto srautų pokytis 2009-2012
166	Plungė–Vėžaičiai (Ruožas nuo Kulių link Plungės)	Bendras	4095	3646	3709	4026	-0,6%
		Krovininis	428	380	389	396	-2,6%
		Krovininio dalis, %	10,5%	10,4%	10,5%	9,8%	
166	Plungė–Vėžaičiai (Ruožas nuo Kulių link Vėžaičių)	Bendras	3389	3136	3301	3386	0,0%
		Krovininis	380	346	377	401	1,8%
		Krovininio dalis, %	11,2%	11,0%	11,4%	11,8%	
3213	Kuliai–Šiemuliai–Gaudučiai	Bendras	284	282	284	231	-6,7%
		Krovininis	21	21	21	36	19,7%
		Krovininio dalis, %	7,4%	7,4%	7,4%	15,6%	

Vidutinis metinis paros eismo intensyvumas kelyje Nr. 3213 „Kuliai–Šiemuliai–Gaudučiai“ 2012 m. siekė 231 aut./p., krovininis transportas sudarė 15,6%. Kelio intensyvumas sudaro tik 64% nuo šalies rajoninių kelių vidurkio, kuris lygus 357 aut./parą. 2009-2012 metų laikotarpyje eismo intensyvumas šiame kelyje kasmet sumažėdavo apie 6,7%.

8.2. AUTOMOBILIZACIJOS LYGIS

Per pastaruosius dešimt metų automobilizacijos lygis Plungės rajono savivaldybėje išaugo 1,9 karto. Nors jo augimo sparta iš lėto ir mažėja, tačiau prognozuojamas augimas iki prisotinimo ribos - 600 aut./1000 gyv. Augant lengvųjų automobilių skaičiui gali didėti ir transporto srantai gatvėse, neigiamas transporto poveikis, bei avaringumas.

8.2.1. pav. Automobilizacijos lygio tendencijos 2002-2012 m.

8.3. VIEŠASIS TRANSPORTAS

Be privataus susisiekimo automobiliais išoriniai ryšiai su kitomis gyvenamosiomis vietovėmis ir savivaldybės centru gali būti realizuojami priemiestinių autobusų maršrutais.

Du priemiestiniai maršrutai, aptarnaujami Plungės autobusų stoties, leidžia susisiekti su savivaldybės centru:

- „Plungė – Kuliai“
- „Plungė – Kuliai per Karklėnus.

Be dviejų priemiestinių maršrutų egzistuoja ir vienas tarpmiestinis „Plungė – Klaipėda per Kulius“, taigi miestelio gyventojai ryšį viešuoju transportu turi ir su uostamiesčiu. Nors susisiekimo galimybės paminėtomis kryptimis egzistuoja praktiškai kiekvieną dieną, tačiau dėl išaugusio automobilizacijos lygio, gerėjančio pragyvenimo lygio, senėjančio transporto priemonių parko viešasis transportas praranda savo pozicijas ir juo naudojasi vis mažiau keleivių. Miestelio teritorijoje šalia Aušros ir Paupio gatvių sankryžos yra viena viešojo transporto stotelė. Nors stotelė aptarnauja visą miestelio teritoriją, tačiau yra dislokuota rytinėje dalyje. Kadangi didžioji dalis gyvenamųjų pastatų išsidėstę centrinėje, šiaurinėje ir pietinėje dalyse, tai stotelės padėtis nėra optimali.

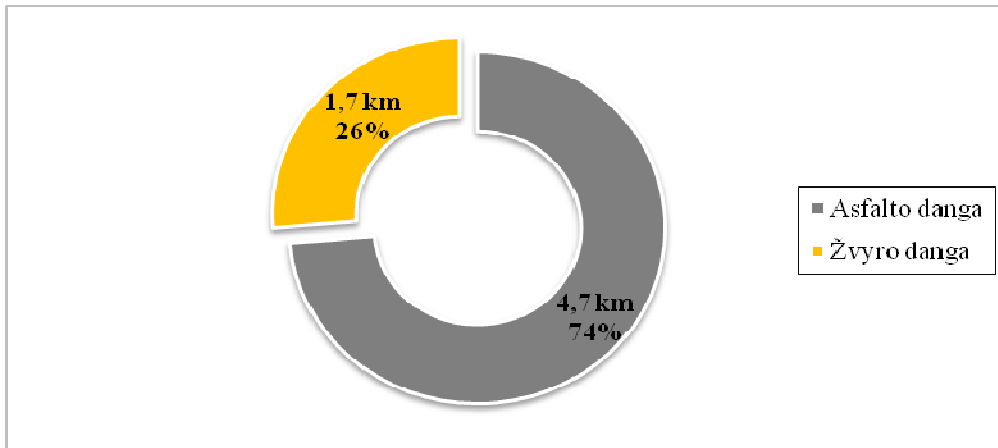
8.4. MIESTELIO GATVIŲ TINKLAS

Susisiekimo sistemos funkcionavimui didelę įtaką daro ne tik esamas gatvių tinklas, bet ir miesto urbanistinis modelis ir jį apibūdinantys rodikliai. Dėl šių priežasčių reikia įvertinti indikatorius atspindinčius miesto dydį, gyventojų tankumą, gatvių tinklo tankumą ir pan.

8.4.1. Lentelė. Lyginamieji gyvenviečių urbanistiniai ir susisiekimo rodikliai

Rodiklis	Reikšmė
Teritorija, km ²	1,0
Gyventojų skaičius (2011 m.)	625
Gyventojų tankis, gyv./km ²	625
Bendras gatvių ir kelių ilgis, km	6,4
Bendras gatvių ir kelių tinklo tankis km/km ²	6,4

Bendras gatvių tinklo ilgis miesto teritorijoje yra 6,4 km, o tankis 6,4 km/km². Apie 74 % gatvių ir kelių turi asfaltbetonio dangą, 26 % žvyro. Didžioji dalis gatvių, išskyrus valstybinių kelių tęsinius, yra siauros, dauguma jų neturi šaligatvių, eismo dalyviai juda važiuojamąja dalimi.

8.4.1. pav. Miestelio gatvių ir kelių dangos

Svarbiausią transportinį koridorių miestelyje suformuoja rajoninio kelio Nr. 3213 tęsinys. Jame fiksuojamas didžiausias eismo intensyvumas. Kelias nėra izoliuotas nuo miestelio užstatytų teritorijų, jame nedideliais atstumais išsidėstę sankryžos ir įvažiavimai, leidžiantys tiesiogiai iš kelio į savo sklypus patekti miestelio gyventojams.

8.5. DVIRAČIŲ IR PĖSČIŲJŲ TRASŲ TINKLAS

Miestelio teritorijoje specializuotų dviračių trasų nėra, todėl judėjimui dviračiais miestelio infrastruktūra nėra gerai pritaikyta. Pėstieji ir dviratininkai priversti naudotis gatvių važiuojamąja dalimi, kuri dažnai neatitinka gatvių norminių parametrų. Todėl būtina gerinti pėsčiųjų ir dviratininkų eismo sąlygas, kuriant miesto pėsčiųjų ir dviračių trasų sistemą, kuri apjungtų svarbiausius miestelio objektus ir tarnautų tiek susisiekimo tiek rekreaciniais tikslais.

Pėsčiųjų takų tinklas taip pat nėra išplėtotas. Miestelyje yra nemažai gatvių neturinčių šaligatvių, taip pat dalis esamų šaligatvių yra prastos būklės, itin siauri. Kartais pėstieji turi naudotis gatvės važiuojamąja dalimi arba kelkraščiais.

8.6. EISMO SAUGUMAS

Eismo įvykiai pagal pasekmes skirstomi į įskaitinius, kurių metu sužeidžiami ar žūsta eismo dalyviai ir techninius, kai apgadinamos transporto priemonės arba bet koks įvykio vietoje buvęs turtas.

Plungės rajono policijos komisariatas pateikė duomenis apie Kulių miestelyje 2008-2012 m. įvykusius eismo įvykius. Komisariato duomenimis per šį laikotarpį įvyko 11-ka eismo įvykių iš kurių visi buvo techniniai (žiūr. 8.6.1. lentelę). Devyniems eismo įvykiams buvo galima tiksliai identifikuoti geografinę padėtį – jie pavaizduoti avaringumo schemeje (žiūr. 8.6.1. paveikslą).

Pagal komisariato pateiktus duomenis pagrindine eismo įvykių priežastimi išlieka saugaus atstumo nesilaikymas ir greičio viršijimas. Eismo drausmė gali būti užtikrinama taikant inžinerines eismo saugumo gerinimo priemones.

8.6.1. Lentelė. Eismo įvykių skaičius Kulių miestelyje 2009-2012 m.

Eismo įvykio rūšis	Eismo įvykių skaičius	Sužeista	Žuvo
Įskaitiniai	0	0	0
Techniniai	11	-	-

8.6.1. pav. Avaringumo schema

8.7. IŠVADOS

1. Kulių miestelį kertančio rajoninio kelio eismo intensyvumas santykinai yra nedidelis ir sudaro 64 % nuo analogiškų kelių vidurkio. Tuo tarpu krašto kelio Nr. 166 eismo intensyvumas šalies krašto kelių vidurkį 2012 metų duomenimis viršija 2,1 ir 1,7 karto. Tai rodo svarbią kelio reikšmę šalies kelių sistemoje ir didesnę nei įprastą tranzitinį eismą.
2. Palyginti nedidelis atstumas iki savivaldybės centro užtikrina galimybę integruotis į platesnes darbo rinkas bei naudotis paslaugų sektoriumi.
3. Maršrutinis viešųjų autobusų tinklas sudaro galimybes naudotis viešojo transporto paslaugomis susisiekimui su kitomis gyvenvietėmis. Tačiau miestelio išoriniai ryšiai su kitomis gyvenvietėmis dažniausiai realizuojami privačiais automobiliais, kadangi viešasis transportas dėl gerėjančio pragyvenimo lygio ir prastėjančios aptarnavimo kokybės praranda savo pozicijas.
4. Svarbiausius transportinius koridorius miestelyje suformuoja Mostaičių, J.Tumo Vaižganto, Liepų ir Aušros g. Šiose gatvėse fiksuojamas didžiausias eismo intensyvumas, jos aptarnauja pagrindinius transporto ryšius. Liepų, J.Tumo Vaižganto ir Mostaičių gatvės miestelio teritorijoje yra valstybinės reikšmės kelių tęsiniai.
5. Miestelio teritorijoje specializuotų dviračių trasų nėra, todėl judėjimui dviračiais miestelio infrastruktūra nėra gerai pritaikyta. Pėstieji ir dviratininkai priversti naudotis gatvių važiuojamąja dalimi, kuri dažnai neatitinka gatvių norminių parametrų. Todėl būtina gerinti pėsčiųjų ir dviratininkų eismo sąlygas, kuriant miestelio pėsčiųjų ir dviračių trasų sistemą.
6. Nepakankamai prižiūrėtos vietinės gatvės ir keliai, būtinas gatvių dangų kokybės gerinimas, rajoninių kelių asfaltavimas. Šaligatvių ir dviračių takų trūkumas neleidžia miestelio gyventojams saugiai atlikti kelionių pėsčiomis bei dviračiais. Gatvių apšvietimo trūkumas ypač mažina eismo dalyvių saugumą.
7. Kulių miestelyje 2008-2012 m. laikotarpyje įvyko 11-ka eismo įvykių iš kurių visi buvo techniniai. Pagrindine eismo įvykių priežastimi išlieka saugaus atstumo nesilaikymas ir greičio viršijimas. Kaip pirminė ir pigiausia priemonė eismo drausmei užtikrinti turi būti taikomos inžinerinės eismo saugumo gerinimo priemonės.

9. INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA

9.1. GERIAMO VANDENS TIEKIMAS

Kulių miestelyje yra įrengta centralizuota vandens tiekimo sistema. Kuliuose yra viena vandenvietė su dviem gręžiniais. Gręžiniai įrengti 1991 m. (Nr.18747) ir 2004 m. (Nr.44367). Vanduo išgaunamas iš agII vandeningojo sluoksnio. Jos išteklių nėra apriboti. Vidutiniškai per parą joje išgaunama apie 50 m³ vandens. Vandenvietei nustatyta sanitarinė apsaugos zona. Vandenvietės SAZ 3B juosta apima visą šiaurinę miestelio dalį.

Vandentiekio tinklai yra įrengti visoje urbanizuotoje gyvenvietės dalyje. Vandentiekio tinklai tik dalinai atitinka gatvių tinklą. Anksčiau tiesti vandentiekio vamzdiniai eina per dabar jau suformuotus privačius sklypus.

Kuliuose 2011-2012 m buvo realizuota vandentiekio tinklų plėtra, remiama ES struktūrinių fondų lėšomis. Centralizuotą geriamo vandens tiekimo sistemą eksploatuoja UAB „Plungės vandenys“. Yra parengtas Plungės rajono savivaldybės teritorijos vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialusis planas, kuris nustatė viešojo vandens tiekimo teritorijas.

9.2 NUOTEKŲ TVARKYMAS

Nuotekų valykla yra šiaurine kryptimi už miestelio ribų. Tai nauji biologiniai valymo įrenginiai. Nuotekų tinklai yra visoje urbanizuotoje gyvenvietės dalyje. Naujai įvykdyta buitinės nuotekynės rekonstrukcija ir plėtra. Naujai pakloti tinklai yra gatvių infrastruktūros koridoriuose. Prie buitinės nuotekynės praktiškai gali jungtis visi gyventojai.

Paviršiniai lietaus vandenys nuo važiuojamųjų gatvių dalių nuvedami atvirais grioviais. Lietaus kanalizacija yra tik pagrindinėje gatvėje. Kiti esami lietaus kanalizacijos tinklai atlieka drenažo funkcijas ir surenka drėgmės perteklių iš individualių namų kiemų. Visas surenkamas vanduo be jokio valymo patenka į pakelės griovius arba susigeria į gruntą.

9.3 ELEKTROS ENERGIJOS TIEKIMAS

Elektros energija miestelio teritorijai tiekama iš bendro Lietuvos elektros energijos perdavimo tinklo per 35/10 kV transformatorių pastotę. Transformatorių pastotė yra šiaurinėje miestelio dalyje. Pakankamai gerai išvystytą elektros paskirstymo tinklą sudaro 0,4kV ir 10kV linijos bei transformatorinės. Beveik visos 10kV linijos yra orinės. Didžioji elektros skirstomojo tinklo dalis yra pasenusi ir reikalauja rekonstrukcijos.

9.4. RYŠIAI

Tradicinė ir istoriškai įsiteisusi ryšių sistema yra paštas. VĮ „Lietuvos paštas“ Kuliuose turi pašto skyrių. Be valstybinio pašto Kuliuose, kaip ir visoje Lietuvoje, funkcionuoja privačios įmonės, atliekančios pašto paslaugas. Dauguma jų yra orientuota į smulkių krovinių ir registruotų laiškų pristatymą Lietuvos teritorijoje arba visame pasaulyje.

Fiksuoto laidinio ryšio paslaugas teikia AB TEO LT. Kuluose yra telefonų stotis. Telefoninio ryšio tinklas aprėpia praktiškai visą urbanizuotą miestelio teritoriją.

Mobilaus ryšio paslaugas Kuluose teikia trys operatoriai: UAB „Bitė GSM“, UAB „Omnitel“ ir UAB „Tele-2“. Miestelio teritorijoje ir jo prieigose esančios mobilaus ryšio bazinės stotys savo darbiniu lauku padengia visą teritoriją. Tikslaus vartotojų skaičiaus nustatyti neįmanoma, nes mobilaus ryšio vartotojas nėra susietas su konkrečia teritorija, be to dalis vartotojų yra konfidencialūs.

9.5. IŠVADOS

1. Bendras inžinerinės infrastruktūros išvystymo lygis geras.
2. Vandentiekio ir buitinių nuotekų surinkimo tinklai yra įrengti visoje urbanizuotoje miestelio dalyje.
3. Santykinai gerai yra išvystyti elektros paskirstymo tinklai, bet yra pasenę ir reikalauja rekonstrukcijos.
4. Ryšių infrastruktūros išvystymas atitinka šiuolaikinius reikalavimus.

10. MIESTELIO PLĖTROS GALIMYBIŲ BEI RAIDOS TENDENCIJOS

Esamos būklės analizės studijos metu kiekvieno iš teminių skyrių pabaigoje buvo pateiktos išvados, į kurias bus atsižvelgta tolimesnėse bendrojo plano rengimo stadijose. Šiame skyriuje pateikiami reikšmingiausi teiginiai, nusakantys planuojamos teritorijos socialinės - ekonominės aplinkos, gamtinės aplinkos ir kraštovaizdžio bei urbanistinės plėtros galimybių ir kokybės potencialo bei raidos tendencijas. Parengta esamos būklės analizė - tai išėties duomenys miestelio teritorijos funkcinio bei erdvinio vystymo planui parengti.

1. Pagal LR teritorijos bendrąjį planą Kuliai lieka III dekoncentruotos plėtros zonoje (PV Lietuvos regione), kuriai reikalingas ypatingas valstybės dėmesys ir parama.
2. Kulių miestelis yra Telšių apskrities urbanistinės sistemos dalis – vienas iš vystytinų Plungės rajono seniūnijų centrų, kuris yra prie regioninės urbanistinės integracijos ašies: krašto reikšmės kelio Nr.166 Plungė – Vėžaičiai. Tokia geografinė miestelio padėtis turėtų teigiamai įtakoti planuojamą Kulių miestelio plėtrą.
3. Plungės rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane Kulių miesteliui suteiktas vietinio lygmens c kategorijos urbanistinio centro vystymo prioritetas. Visų c kategorijos centrų teritorijas Plungės rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane numatyta konsoliduoti su gretimomis vietovėmis. Vietiniams b, c kategorijų centrams teikiamas kokybinės ir kiekybinės plėtros prioritetas.
4. Telšių regiono rekreacinėje sistemoje Kulių miestelis patenka į Plungės rekreacinį arealą, kuris įvertintas kaip didesnio nei vidutinio potencialo rekreacinis arealas. Šiame areale prioritentinė rekreacijos plėtra skirta poilsio, pažintinei ir sportinei rekreacijai. Rekreacijos plėtojimas sudarys sąlygas visuomenei susipažinti su Kulių miestelio ir apylinkių gamtinėmis ir kultūrinėmis vertybėmis, padės tenkinti gyventojų poreikius poilsiui, skatins plėsti paslaugų ir pramogų sektorių.
5. Miestelio urbanistinė struktūra užima platesnę teritoriją nei apibrėžia miestelio teritorijos administracinės ribos. Pačioje artimiausioje miestelio aplinkoje (Kulių k. ir Kumžaičių k. teritorijose) išsidėstę gyvenamosios teritorijos, darbo vietų – gamybinės teritorijos, miestelio žaliosios ir poilsio teritorijos. Visos teritorijos labai glaudžiai susietos į vieningą susisiekimo bei inžinerinės infrastruktūros sistemą.
6. Tikslinga koreguoti miestelio administracines ribas, prijungiant gretimas esamas urbanizuotas teritorijas (Kumžaičių k. teritorijos dalį) bei teritorijas reikalingas perspektyvinei gyvenamųjų, darbo vietų, poilsio, žaliųjų plotų teritorijų plėtrai.
7. Numatant miestelio teritorinę plėtrą, būtina atsižvelgti į abipusius miestelio ir plėtros teritorijų už miestelio administracinės ribos interesus, sudarant sąlygas įvairių miestelio funkcijų vystymuisi - su stipria socialine, inžinerine infrastruktūra, ekonomine aplinka, įgyvendinant subalansuotą vystymą užtikrinančius principus.

5. Įvertinus esamos padėties miestelio teritorijų naudojimą pagal žemės naudojimo paskirtis bei būdus, tolimesniuose bendrojo plano etapuose, būtina siekti teritorijų būdų balanso, sudarančio palankias sąlygas ekonominiam miestelio augimui, miestelio bei visos seniūnijos gyventojų gyvenimo kokybės gerinimui – numatyti poilsio ir aptarnavimo objektų bei atskirųjų rekreacinių želdynų teritorijas.
6. Urbanizuotos teritorijos Kulių miestelyje sudaro apie 47 % miestelio teritorijos.
7. Miestelio urbanistinėje struktūroje dominuoja gyvenamosios teritorijos, kurios sudaro 86% urbanizuotos teritorijos ir apie 41% visos miestelio teritorijos. Beveik visa gyvenamoji teritorija yra mažaaukščių vienbučių ir dvibučių gyvenamųjų pastatų statybos teritorija.
8. Komerčinės teritorijos išsidėstę prie Aušros ir Gaisrininkų gatvių, jos sudaro tik 2% urbanizuotos teritorijos ir tik 1% visos miestelio teritorijos.
9. Pramonės ir sandėliavimo teritorija sudaro tik 1% urbanizuotos teritorijos, didžioji dalis esamų gamybinių ir sandėliavimo objektų randasi už miestelio administracinių ribų.
10. Miestelio struktūra yra susiklosčiusi istoriškai bei jos vertingiausias objektus saugo valstybė. Bendrojo plano koncepcijos ir sprendinių stadijose teikiami teritorijų vystymo sprendiniai turi išsaugoti miestelio vertingąsias savybes.
11. Miestelyje yra atskiri viešųjų erdvių elementai, tačiau nėra vieningos ir nuoseklios jų sistemos. Bendrojo plano koncepcijos ir sprendinių stadijose turi būti pateikiami viešųjų erdvių, aktyviam ir pasyviai poilsiui skirtų teritorijų formavimo sprendiniai.
12. Esamoje būklėje savarankiškus miestelio struktūros žaliųjų plotų elementus sudaro - miškai ir atskirųjų želdynų teritorijos. Kulių miestelyje nėra nei vieno žaliojo ploto, turinčio juridiskai įteisintą sklypą. Pagal faktinį naudojimą išskirti atskirieji želdynai užima 1,48 ha (1,5% miestelio ploto).
13. Kulių miestelis yra išsidėstęs abipus Alanto upelio. Todėl labai svarbios miestelio struktūrinės erdvės yra upelio „žalioji“ erdvė susieta su miestelio parku bei Kulių tvenkiniais.
14. Miestelyje yra atskiri viešųjų erdvių elementai, tačiau nėra vieningos ir nuoseklios jų sistemos. Bendrojo plano koncepcijos ir sprendinių stadijose turi būti pateikiami viešųjų erdvių, aktyviam ir pasyviai poilsiui skirtų teritorijų sistemos formavimo sprendiniai.
15. Žaliųjų plotų sistemos vystymo – teritorinio išdėstymo, ribų, jų priskyrimo atitinkamoms kategorijoms (miesto miškai parkai, skverai, žaliosios jungtys), principinių tvarkymo ir naudojimo reglamentų nustatymo klausimai bus sprendžiam sekančiose Kulių miestelio bendrojo plano stadijose.

16. Kulių miestelio užstatymo morfostruktūroje dominuoja sodybinis užstatymo tipas. Centrinėje miestelio dalyje – laisvo planavimo ir mišrus, su pavieniais atskirai stovinčiais dominuojančiais pastatais.
17. 2009 – 2012 metais pastebima Kulių miestelio gyventojų didėjimo tendencija. Šiuo periodu gyventojų skaičius padidėjo 1 proc., bendram Plungės rajono gyventojų skaičiui mažėjant 6,3 proc.
18. Svarbiausios pramonės produkcijos rūšys Kulių miestelyje yra medienos apdorojimas, medienos gaminių gamyba. Šiuo metu pagrindiniai miestelio konkurenciniai pranašumai pritraukiant gamybą į Kulių priemiestines teritorijas yra santykinai pigesnė žemė, darbo jėga ir paslaugos verslui, taip pat nedidelis atstumas (40 km.) iki trečio pagal gyventojų skaičių LR miesto – Klaipėdos ir tik 19 km iki Plungės rajono centro – Plungės miesto.
19. Kulių miestelyje veikia 5 prekybos objektai, visi prekybos objektai įsikūrę pagrindinėje Aušros gatvėje, kur yra didžiausi klientų srautai. Labiausiai Kulių miestelyje trūksta laisvalaikio ir pramogų įmonių, viešo maitinimo įstaigų.
20. Kulių miestelio teritorijoje nei kaimo turizmo sodybų, nei maitinimo įstaigų nėra. Siekiant didinti turistų srautus Kulių miestelyje ir rajone, būtina pritaikyti turistinius objektus turistų reikmėms bei vystyti viešojo maitinimo, viešojo apgyvendinimo paslaugas, rekreacinę infrastruktūrą, didinti teikiamų pramogų ir laisvalaikio paslaugų įvairovę.
21. Naudingojo ploto, tenkančio vienam Kulių gyventojui, apimtis panaši į Plungės rajono gyvenamųjų vietovių vidurkio rodiklį, t. y. priimama, kad vienam gyventojui tenka apie 27,6 kv. m. naudingojo ploto.
22. Kulių miestelio ribose naudingųjų iškasenų telkinių nėra, miestelio apylinkėse gausu durpių telkinių, yra naftos.
23. Kulių miestelis priklauso Minijos baseinui, paviršiniai vandenys (up. Alantas, Kulių I, Kulių II tvenkiniai) miestelio teritorijoje užima apie 2,8% jos ploto.
24. Gamtinio kraštovaizdžio elementai – reljefas, žalieji plotai, paviršiniai vandenys nagrinėjamoje teritorijoje formuoja santūriai vaizdingą kraštovaizdį.
25. Lietuvos Respublikos Kultūros vertybių registre įrašyti 24 nekilnojamieji kultūros paveldo objektai, esantys Kulių miestelyje, iš jų 8 regioninės reikšmės.
26. Išvystyta susisiekimo sistema bei palyginti nedidelis atstumas iki Klaipėdos ir savivaldybės centro - Plungės miesto sudaro geras susisiekimo sąlygas bei užtikrina galimybę integruotis į platesnes darbo rinkas bei naudotis paslaugų sektoriumi.

27. Kulių miestas išsikūręs šalia krašto reikšmės kelio Nr.166 Plungė – Vėžaičiai, kurio atkarpą ties miesteliu galima laikyti kaip miestelio aplinkkelį. Su krašto keliu miestelį jungia rajoninis kelias Nr.3213. Miestelio teritorijos tiesiogiai nekerta valstybinės reikšmės keliai, todėl miestas nepatiria tranzitinio transporto poveikio ir tuo pačiu turi patogius ryšius miestelio išoriniam susisiekimui su valstybinės reikšmės transporto ašimis.
28. Miestelį kertančio rajoninio kelio eismo intensyvumas santykinai yra nedidelis ir sudaro 64 % nuo analogiškų kelių vidurkio. Tuo tarpu krašto kelio Nr. 166 eismo intensyvumas šalies krašto kelių vidurkį 2012 metų duomenimis viršija 2,1 ir 1,7 karto. Tai rodo svarbią kelio reikšmę šalies kelių sistemoje ir didesnę nei įprastą tranzitinį eismą.
29. Miestelio teritorijoje specializuotų dviračių trasų nėra, todėl judėjimui dviračiais miestelio infrastruktūra nėra gerai pritaikyta. Pėstieji ir dviratininkai priversti naudotis gatvių važiuojamąja dalimi, kuri dažnai neatitinka gatvių norminių parametrų. Todėl būtina gerinti pėsčiųjų ir dviratininkų eismo sąlygas, kuriant miestelio pėsčiųjų ir dviračių trasų sistemą.
30. Nepakankamai prižiūrėtos vietinės gatvės ir keliai, būtinas gatvių dangų kokybės gerinimas, rajoninių kelių asfaltavimas. Šaligatvių ir dviračių takų trūkumas neleidžia miestelio gyventojams saugiai atlikti kelionių pėsčiomis bei dviračiais. Gatvių apšvietimo trūkumas ypač mažina eismo dalyvių saugumą.
31. Bendras inžinerinės infrastruktūros išvystymo lygis geras. Vandentiekio ir buitinių nuotekų surinkimo tinklai yra įrengti visoje urbanizuotoje miestelio dalyje. Santykinai gerai yra išvystyti elektros paskirstymo tinklai, bet yra pasenę ir reikalauja rekonstrukcijos. Ryšių infrastruktūros išvystymas atitinka šiuolaikinius reikalavimus.
32. Už miestelio administracinės ribos pietų kryptimi yra veikiančios kiaulidės, kurioms šiuo metu nėra nustatyta sanitarinė apsaugos zona. Bendrojo plano koncepcijos ir sprendinių studijose būtina įvertinti SAZ atstumus iki gyvenamųjų ir visuomeninių pastatų.